

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA RIJEČ

BROJ 837

3. SVIBNJA 2019. CIJENA 50 DINARA

Potpora Zagrebačke županije:

Oснаživanje volonterskog kadra

SADRŽAJ

6

Vojvođanski Hrvati u
zagrebačkoj *Noći knjige*
**Važan dio hrvatske
kulture**

8

EU sufinancira projekt *C via C* –
Povezivanje građana i gradova
putem kulture za uključivi rast
**Udruživanje zarad
zajedničkih interesa**

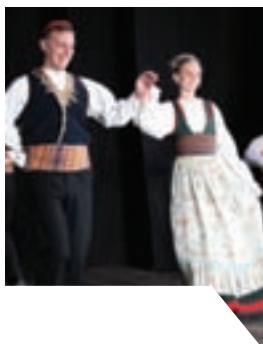
12

Ilija Tucić, pisac i novinar
**Idite tamo gdje vas
srce vuče**

19

Započela *Dužijanica* 2019.
Blagoslov žita i polja

29

Dalmatinska večer u Subotici
**Ples spojio Makarane
i Subotičane**

34

Inicijativa za obnovu dva
značajna sakralna objekta
u Rumi
**Svjedoci bogate
povijesti čekaju
svoju obnovu**

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova

Hrvatska riječ, Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Ladislav Suknović (zamjenik predsjednika/ce),
Martin Bačić, Antun Borovac, Josip Dumendžić,
Petar Pifat, Josip Stantić, Thomas Šujić

RAVNATELJ

Ivan Ušumović

e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

V. D. GLAVNE I ODGOVORNE UREDNICE:

dr. sc. Jasminka Dulić (urednica@hrvatskarijec.rs)

LEKTOR:

Zlatko Romić

REDAKCIJA:

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs

Zvonko Sarić

(koordinator dopisne službe)

Jelena Dulić Bako

(novinarka)

Davor Bašić Palković

(novinar, urednik rubrike kultura)

Ivana Petrekanić Sič

(novinarka i korektorica)

Željka Vukov

(novinarka, urednica društvene rubrike)

Zlata Vasiljević (novinarka dopisništva Sombor)

Suzana Darabašić (novinarka dopisništva Srijem)

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)

Jelena Ademi (grafička urednica)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević

ADMINISTRACIJA:

Branimir Kuntić (pravnik@hrvatskarijec.rs)

Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)

Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)

KOMERCIJALISTICA:

Mirjana Trkulja (komercijala@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 325950060001449230

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Doo Magyar Szó Kft Novi Sad

List je upisan u Registar javnih glasila

Agencije za privredne registre Republike Srbije

pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija

u publikaciji Biblioteka

Matice srpske, Novi Sad

32+659.3(497.113=163.42)

DAN mirisa roštilja

Srbija je 1. svibnja, na dan obilježavanja Međunarodnog praznika rada, siguran sam u to, budući da ovaj uvodnik pišem zbog zaključenja tjednika dva dana prije prvosvibanjske srijede, mirisala na roštilj, kao i prethodnih godina. Savez samostalnih sindikata Srbije i Ujedinjeni granski sindikati *Nezavisnost* najavili su obilježavanje tog praznika u centru Beograda, a parola sindikata za ovogodišnji prvosvibanjski prosvjed je bila *Veće plaće – za opstanak i ostanak*.

Poziv je upućen bez obzira na činjenicu da se na takvim skupovima okuplja mali broj članova sindikata i građana, dok izletišta privlače veliki broj građana-izletnika, od kojih se najveći broj bavi najdražim sportom zvanim roštiljanje. Prvi svibanj je najjači izletnički dan u godini, bude gužve na parkinzima, bude i biciklista, bude punih šetnica, ugostitelji trljaju dlan o dlan, a ostane poprilično smeća kada izletnici odu.

A počelo je krvavo davnog 1. svibnja 1886. godine kada su američki sindikati stupili u generalni štrajk. U Chicagu policija je 3. svibnja ubila nekoliko prosvjednika, dan kasnije smrtno je stradalo oko 50 prosvjednika, a sedmerica njih kasnije su pogubljena vješanjem. Onda je na prvom kongresu Druge radničke internacionale odlučeno da će se od 1. svibnja naredne godine mirnim prosvjednim povorkama obilježavati pokolj u Chicagu. Ne zaboravimo ni krvavi Prvi svibanj u Hrvatskoj. Te 1920. godine, u Puli (tada u Italiji) je ubijeno sedam i ranjeno preko sto radnika, kada je radničke demonstracije pokušala prekinuti vojska. Stižemo u ovoj priči i do obilježavanja Prvog svibnja u Jugoslaviji, nakon II. svjetskog rata. Nije bilo prosvjeda, nego su se slavila radnička prava, organizirane su parade, a vremenom, negdje oko 70-ih postalo je popularno roštiljanje u prirodi uz glasnu narodnjačku glazbu koja dopire iz automobila sa svo četvero otvorenih vrata.

Kontekst je jednostavno tada bio drugačiji, radnici su se tada osjećali sigurni u svezi svog posla, a stigao je mnogima vodovod, struja, mogli su se kupiti televizori, pravile su se kupaonice, uvodili telefoni, ponegdje je stigla i kanalizacija, išlo se na more u sindikalna odmarališta, gradilo se i tvrtke su proizvodile. I jest u to prvosvibanjsko vrijeme bila idilična atmosfera, pa još kad se dani praznika spoje s vikendom – mali godišnji odmor.

Naravno da ni tada većini nisu pucale lisnice od količine novca u njima, govorim o činjenicama i događajima iz prošlosti, ali ne s namjerom objašnjavanja samo iz današnje političko-ideološke perspektive. Ne radi se o tome da se nešto pravda ili kaže kako je ono prije bilo bolje nego jednostavno pišem da je tako bilo. Upravo o tome precizno govori povjesničar, profesor s Filozofskog fakulteta u Zagrebu **Hrvoje Klasić**: »Našu povijest mnogi shvaćaju poput kupnje u samoposluzi – uzima tko što treba, pa ponekad i što ne treba, pogotovo ako je na kakvom popustu ili akciji, pa u istu vrećicu strpa i sredstvo za deratizaciju i pelene i salamu«.

Slavlje je ovdje zamrlo u ratnim devedesetim, pa tako i u Vojvodini. Nije se onda baš mnogo roštiljalo, a tada je **Vojislav Šešelj**, lider radikala, nudio sendviče pripadnicima nacionalnih manjina za put, kada su se mnogi iseljavali iz Srbije. Sada se ponovno uveliko roštilja, a sendviči se i dalje nude, ali sada za prisustvo na skupovima naprednjaka.

U promijenjenom društveno-političkom kontekstu vratili su se hedonistički običaji iz vremena obilježavanja 1. svibnja u SFRJ, a borba za radnička prava u Srbiji i Hrvatskoj ostala je ne u drugom ili trećem nego negdje u nekom petom, šestom planu. I dobro je to nedavno rekao prilikom svečanog uskrsnog euharistijskog slavlja u zagrebačkoj katedrali zagrebački nadbiskup i kardinal **Josip Bozanić**. U homiliji se kardinal Bozanić osvrnuo i na radnike brodogradilišta u Puli i Rijeci, rekavši kako mnogi »vapaji govore o tome da radnici ondje mjesecima dolaze na posao, a ne dobivaju nikakvu plaću i to u dijelovima domovine za koje se kaže da su najrazvijeniji« i upitao kako je to moguće? »Moguće je da se trebaju rješavati problemi koji su se dugo skrivali pod tepih zbog interesa moćnika, no u takvim igrama i računicama na kraju strada mali čovjek«, rekao je Bozanić.

I što danas znači ovaj datum? Prekriva li dim i miris roštilja igre i računice u kojim strada mali čovjek?

Z. S.

Aktivnosti Hrvatskog nacionalnog vijeća

Obilazak mjesta gdje žive Hrvati

U Hrvatskom nacionalnom vijeću je 24. travnja održan, kako je najavljeno prvi u nizu, sastanak članova Izvršnog odbora, dopredsjednika, ureda Vijeća, tajnice Vijeća i zastupnika u Narodnoj skupštini Republike Srbije. Na sastanku je dogovoren način umrežavanja i međusobnog usklađivanja djelokruga rada kako bi se na najbolji način odgovorilo »izazovima s terena«. Najavljeno je i da će u suradnji s mjesnim elek-

Sarić Lukendić sastao se s predsjednikom udruge **Ivanom Karačićem**, te suradnicima **Mirkom Mrđom** i **Ivanom Kalebom**. Kriteriji za raspodjelu sredstava po natječajima za koje HNV u Srbiji, po Zakonu, daje mišljenje, kao veoma važna tema i jedno od centralnih pitanja, uz nedostatak odgovarajućeg prostora za rad, bili su predmet razgovora s predsjednikom HKUPD-a **Stanislav Preprek Krešimirom Tkalcem**. Obilazak udruga završen je razgovorom s predsjednikom HKC-a iz Novog Sada **Dragoslavom Ilićem**. Politika i kriteriji za davanje mišljenja po natječajima i ovdje su bili jedno od važnijih pitanja.

Prošloga tjedna održane su i sjednice Odbora za obrazovanje i Odbora za kulturu HNV-a. Prvoj sjednici Odbora za obrazovanje prisustvovali su predsjednica **Margareta Uršal**, te članovi **Slaven Dulić**, **Slavko Benčik** i **Marina Ivanković Radaković** koja je izabrana za dopredsjednicu Odbora. Usvojen je Poslovnik o radu, a članovi su se upoznali s planskim dokumentima HNV-a. Odbor je donio odluku o popisu sudionika koji će putovati u Pulu na stručno usavršavanje za Hrvate izvan Republike Hrvatske, kao i za troje djece čiji su roditelji podnijeli

torima, predstavnicima kulturnih udruga i svećenicima dopredsjednici HNV-a za Suboticu, Sombor, Podunavlje i Srijem obići sva mjesta gdje ima Hrvata, a na teritoriju koji pokrivaju.

U obilasku mjesta gdje žive Hrvati angažiran je i član Izvršnog odbora HNV-a zadužen za kulturu **Darko Sarić Lukendić**, koji je do sada obišao hrvatske kulturne udruge u Sonti, Somboru, Srijemu i Beogradu a prošloga je tjedna posjetio četiri hrvatske udruge kulture, koliko ih djeluje na području Grada Novog Sada. Prema njegovim riječima, s predsjednikom HKPD-a **Jelačić** iz Petrovaradina **Petrom Pifatom** vođen je razgovor o vrlo ambicioznim planovima, a kao jedan od ključnih problema istaknut je onaj vezan za nedostatak prostora za rad ove udruge. U rodnoj kući bana **Josipa Jelačića**, koju koristi udruga UHPD **Franjo Štefanović**, a koja je predmet prijedora s prethodnim vlasnicima,

zamolbe za oslobađanje od plaćanja troškova putovanja zbog teške materijalne situacije. Sve tri zamolbe su pozitivno riješene. Naredna sjednica, najavljeno je, bit će održana uskoro.

Na konstitutivnoj sjednici Odbora za kulturu izabrana je dopredsjednica Odbora **Katarina Čeliković**, a usvojen je i Poslovnik o radu. Osim predsjednika Odbora Darka Sarića Lukendića, sastanku su nazočili članovi **Vojislav Temunović**, **Denis Lipozenčić** i **Irena Obradović**, te predsjednik IO HNV-a **Lazar Cvijin**. Na sastanku je razmatran prijedlog kriterija za raspodjelu sredstava po natječaju koji će raspisati HNV. Predstavnici udruga imat će priliku očitovati se o ovom prijedlogu na redovitom proljetnom sastanku s udrugama, koji se planira za početak lipnja.

J. D.

Dvojezični obrasci ponovno mogući!

Izvadci iz matičnih knjiga (matica) u proteklih šest mjeseci izdavali su se samo na srpskom jeziku i ćirilicom pismu, što je dovelo do nezadovoljstva pripadnika nacionalnomanjinskih zajednica, jer im nije bilo omogućeno da dobiju dvojezične izvadke. U pitanju je bio tehnički problem nastao zbog prepisa

matičnih knjiga u elektronički oblik i centralizirani digitalni registar. Ministarstvo državne uprave i lokalne samouprave je ovaj problem riješilo, te je u aplikaciji jedinstvenog informacijskog sustava Registra matičnih knjiga omogućen upis podataka na službenim manjinskim jezicima.

Znanstveni skup o Hrvatima u Vojvodini nakon 1990-ih

Znanstveni skup o položaju Hrvata u Srbiji od Domovinskog rata do danas, u organizaciji Zajednice protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata iz Zagreba, bit će upriličen 6. svibnja od 12 do 16 sati u Velikoj dvorani Hrvatske matice iseljenika u Zagrebu. Riječ je o projektu pod nazivom *Hrvati u Vojvodini nakon 1990-ih – od stradanja do izgradnje perspektiva* čija je nositeljica **Ivana Andrić Penava** iz Zajednice protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata.

Program znanstvenog skupa bit će podijeljen u dva dijela. Nakon uvodne riječi moderatora voditelja Odjela za manjine Hrvatske iz Hrvatske matice iseljenika **Marina Knezovića**, uslijedit će prvi dio skupa koji će započeti predstavljanjem publikacije Fonda za humanitarno pravo iz Beograda *Dosije – zločini nad Hrvatima u Vojvodini*. O publikaciji će govoriti direktorica Pravnog programa Fonda **Ivana Žanić** i autorica *Dosjea* **Jovana Kolarić**. U sklopu navedenog predstavljanja kći **Mate Abjanovića** iz Morovića **Vesna Abjanović** posvjedočit će o otmici svoga oca i strica **Ivice**, kojima se gubi svaki trag nakon što su iz obiteljske kuće odvezeni u službenom vozilu registarskih oznaka JNA još davne 1991. godine. Potom će uslijediti izlaganje **Jelene Dukarić** iz novosadskoga *Vojvođanskoga građanskoga centra* o projektu *Nepodobni građani* iz kojega je i proizašao istoimeni dokumentarni film o istraženim slučajevima zastrašivanja i protjerivanja

hrvatskog stanovništva iz Vojvodine tijekom 1990-ih, čijom će projekcijom završiti prvi dio skupa.

Nakon kratke pauze slijedi drugi dio programa skupa u kojem će sudjelovati ovi izlagači, svaki sa svojom temom: **Ivana Andrić Penava**, prof., »Zajednica protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata – jučer, danas, sutra« (Zajednica protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata, Zagreb), dr. sc. **Mario Bara**, »Prisilne migracije srijemskih Hrvata u znanstvenoj literaturi i književnosti« (Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb), **Darko Baštovanović**, politolog, »Društveno-politički položaj hrvatske nacionalne manjine u procesu demokratizacije srbijanskoga društva i EU integracija« (Hrvatsko nacionalno vijeće, Subotica), te **Tomislav Žigmanov**, prof., »O političkoj reprezentaciji Hrvata u Srbiji« (predsjednik DSHV-a i zastupnik u Narodnoj skupštini Republike Srbije).

Na pozivnici za ovaj znanstveni skup kao slikovni izraz upotrijebljene su *Rane Srijema*, idejno rješenje za spomen-obilježje stradanja vojvođanskih Hrvata tijekom 1990-ih čiji je autor poznati grafički dizajner mr. prof. **Darko Vuković** iz Petrovaradina (Novi Sad). Pozivnicu je dizajnirala mr. sc. **Danijela Mazal Ostojić**, dizajnerica iz Zagreba.

Pokrovitelj ovog znanstvenog skupa je Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

Nastavak suradnje Hrvata iz Srbije i Srba iz Hrvatske

Na inicijativu političkih predstavnika Hrvata iz Srbije, u četvrtak, 25. travnja, u Beogradu je održan sastanak u Fudbalskom savezu Srbije s predstavnicima Srba iz Hrvatske u povodu skorog održavanja nogometne utakmice njihovih reprezentacija u Tavankutu. Glavna tema razgovora bila je organizacija predstojeće utakmice između nogometnih reprezentacija hrvatske manjine u Srbiji i srpske manjine u Hrvatskoj, koja će biti odigrana 15. lipnja u Tavankutu kod Subotice.

Predstavnike dvije nacionalne manjine, hrvatske u Srbiji i srpske u Hrvatskoj u ime Fudbalskog saveza Srbije ugostili su glavni tajnik **Jovan Šurbatović** i njegov zamjenik **Uroš Zeković**. Na sastanku je dogovoreno da će ova nogometna utakmica dviju manjinskih reprezentacija biti podržana od oba saveza, to jest Fudbalskog saveza Srbije i Hrvatskog nogometnog saveza, a njeni organizatori bit će Udruga nogometne reprezentacije hrvatske manjine u Srbiji i Sportsko rekreativno društvo Srba u Hrvatskoj, uz podršku Hrvatskog nacionalnog vijeća te Zajedničkog vijeća općina i Srpskog narodnog vijeća.

Ujedno, održavanje nogometne utakmice bit će i prilika za sastanak političkih predstavnika Hrvata iz Srbije i Srba iz Hrvatske s ciljem da njihova suradnja i u području sporta bude u funkciji stvaranja boljih odnosa između dviju država.

Na taj način, vjeruju, pokazat će kako pripadnici obje nacionalne manjine žele biti istinski most suradnje i davati svoj prinos daljnjem napretku odnosa između Srbije i Hrvatske.

Izaslanstvo Hrvata iz Srbije na ovome sastanku činili su narodni zastupnik u srbijanskoj Narodnoj skupštini **Tomislav Žigmanov**, te predsjednik Udruge nogometne reprezentacije hrvatske

manjine u Srbiji **Petar Kuntić** i vijećnik Hrvatskog nacionalnog vijeća **Ivan Budinčević**. Na sastanku su sudjelovali i državni tajnik u Ministarstvu za upravu i lokalnu samoupravu i ko-predsjedavajući Međuvladinog mješovitog odbora za pitanja

Petar Kuntić i Jovan Šurbatović

hrvatske manjine u Srbiji i srpske manjine u Hrvatskoj **Ivan Bošnjak**, a Srbe iz Hrvatske predstavljali su predsjednik Zajedničkog vijeća općina i dopredsjednik Sportskog rekreativnog društva Srba u Hrvatskoj **Srdan Jeremić** i stručni suradnik za sport u ZVO-u **Nikola Gagulić**. Sastanku je u ime Uprave za suradnju s dijasporom i Srbima u regiji, ali i kao članica Međuvladinog mješovitog odbora, nazočila i v. d. pomoćnika direktora Uprave **Nikolina Milatović Popović**.

Podsjećanja radi, treba reći kako utakmica koja je najavljena za 15. lipnja neće biti i prvi susret manjinskih nogometnih reprezentacija Hrvata i Srba. Prva je odigrana prije tri godine, odnosno 12. lipnja 2016. u Vukovaru, kada su Hrvati iz Srbije pobijedili rezultatom 4:0.

Vojvođanski Hrvati u zagrebačkoj Noći knjige

Važan dio hrvatske kulture

U HMI predstavljena knjiga Vivisekcije književnosti: vojvođanske i ine teme hrvatske Tomislava Žigmanova te izloženi časopisi NIU Hrvatska riječ iz Subotice, dok je u knjižnici HAZU-a predstavljena monografija Moj Nenadić HKUD-a Vladimir Nazor iz Sombora

U Hrvatskoj se od 2012. godine održava nacionalna manifestacija *Noć knjige* čiji je cilj potaknuti kulturu čitanja i uvažavanja knjige kao civilizacijskog i kulturnog dosega te dati poticaj razgovoru o statusu i važnosti knjige u suvremenom društvu. Povod za ovu manifestaciju su Svjetski dan knjige i autorskih prava (23. travnja) i Dan hrvatske knjige (22. travnja).

U program obilježavanja uključene su knjižnice, odgojno-obrazovne ustanove, ustanove u kulturi i znanosti, zatim nakladnici i knjižari, lokalne samouprave, udruge...

Ovogodišnja *Noć knjige* održana je 23. travnja, a u bogatom programu, među ostalim, predstavljene su knjige i publikacije Hrvata iz Srbije. Naime, u okviru programa koji je ovom prigodom priredila Hrvatska matica iseljenika u Zagrebu održana je promocija knjige *Vivisekcije književnosti: vojvođanske i ine teme hrvatske Tomislava Žigmanova*, a u okviru izložbe časopisa hrvatskih manjina iz Srednje i Jugoistočne Europe, predstavljeni su časopisi iz naklade Novinsko-izdavačke ustanove *Hrvatska riječ* iz Subotice. Također, u knjižnici Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu predstavljena je zavičajna monografija *Moj Nenadić* HKUD-a *Vladimir Nazor* iz Sombora, uz prigodnu izložbu o povijesti toga Društva.

Ivan Tepeš, Tomislav Žigmanov, Vinko Brešić i Mirko Čurić

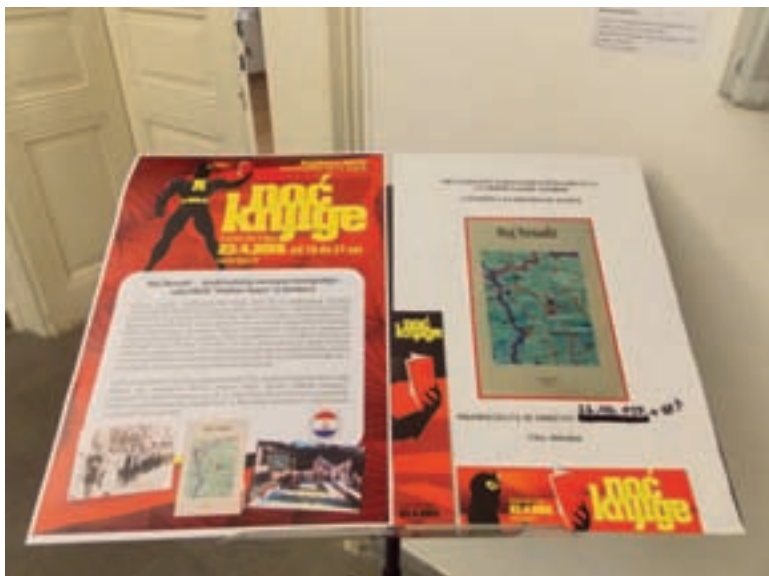
Mjesto u matičnoj književnosti

O knjizi Tomislava Žigmanova *Vivisekcije književnosti: vojvođanske i ine teme hrvatske*, uz autora, u HMI-ju su govorili i zamjenik ravnatelja HMI-ja dr. **Ivan Tepeš**, recenzent prof. dr. sc. **Vinko Brešić** s Odsjeka za kroatistiku Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu te **Mirko Čurić**, predsjednik Ogranka Društva hrvatskih književnika slavonsko-baranjsko-srijemskog. Knjiga je tiskana u nakladi Istarskog ogranka Društva hrvatskih književnika Pula i Hrvatskog akademskog društva Subotica.

Na promociji je istaknuto kako je u susjedstvu Hrvatske, pa tako i u Srbiji, odnosno Vojvodini, nastajao i nastaje zanimljiv dio korpusa hrvatske književnosti. Pitanje kritičke i znanstvene recepcije ovih tekstova još je aktualnije za javnost u matičnoj Hrvatskoj i matičnoj literaturi, jer do njihova pozicioniranja unutar književnoga hrvatskoga korpusa bez takvih aktivnosti uopće ne može doći. Upravo zato je ova knjiga vrijedan napor i prilog kritičkom sagledavanju književnih djela i tako mogućem upućivanju na njihovo mjesto s obzirom na književnu pro-

Predstavljanje monografije *Moj Nenadić* u HAZU-u

dukciju na hrvatskome jeziku, kazao je na predstavljanju, među inim, zamjenik ravnatelja HMI-ja dr. Ivan Tepeš.

Kako je ocijenjeno, i o ovoj se zbirci Žigmanovljevih rasprava i kritika može govoriti kao o respektabilnoj monografiji koja na visokoj razini registrira i problematizira aktualne kulturne, u prvo-me redu književne teme vojvođanskih Hrvata te pridonosi kritič-kome usustavljanju nacionalne baštine. *Vivisekcije* su inače na-građene Nagradom *Julija Benešića* za najbolju knjigu književnih kritika u 2018. godini.

Predstavljanju knjige su, među ostalim, nazočili predstavnici Ministarstva obrazovanja i znanosti Hrvatske, Središnjeg držav-nog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske, Grada Zagreba, te HMI-ja.

Izložba časopisa

U okviru izložbe časopisa hrvat-skih manjina, u HMI-ju su predstav-ljeni i časopisi iz naklade NIU *Hrvat-ska riječ* iz Subotice.

Kako su u Matici ocijenili, subo-tička *Hrvatska riječ* plijeni razno-vrsnošću tematskih cjelina i gra-fičkom preglednošću. Ustanova postoji punih 17 godina, a najvaž-nije izdanje je spomenuti infor-mativno-politički tjednik *Hrvatska riječ* s dosad objavljenih 836 bro-jeva na čijim je stranicama pisano o svim događanjima (kulturnim, političkim, društvenim, vjerskim, gospodarskim i sportskim) među Hrvatima u Srbiji, dok posebnu pozornost sustavno posvećuje praćenju ostvarivanja prava naci-onalnih manjina i analizi njihova položaja kroz članke, intervju-e, razgovore, reportaže i ostale te-matske napise. Tjednik kroz objek-

tivno, nepristrano i pravodobno informiranje o procesima i događanjima u hrvatskoj manjinskoj zajednici i njenim institucijama nastoji omogućiti da bude javni prostor za kontinuirani dijalog unutar same hrvatske zajednice. Ustanova je dosad objavila više od 70 knjiga, a u sunaklad-ništvu sa Zavodom za kulturu vojvođanskih Hrvata izdaje i časopis za kulturu i umjetnost *Nova riječ*.

Među časopisima, osmišljenom uredničkom koncepci-jom i bogatim sadržajem ističe se i tjednik Hrvata u Mađar-skoj *Hrvatski glasnik*, a među tridesetak časopisa hrvatskih manjina Srednje i Jugoistočne Europe najstarije su *Hrvatske novine*, tjednik kojega već 109 godina objavljuje Hrvatsko štamparsko društvo iz Željeznog u Austriji. Naraštaji čitate-lja koji danas žive od Gradišća do zapadne Mađarske i oko Bratislave doživljavaju ga kao važan društveni komunikacijski medij. Pridružuje im se i *Tjednik Gradišćanskih Hrvatov*, koji izlazi pod geslom *Sloga je moć*, a koji se može smatrati kulturnim dobrom gradišćanskih Hrvata i hrvatskoga nara-da uopće.

Moj Nenadić u knjižnici HAZU-a

U sklopu manifestacije *Noć knjige*, u knjižnici Hrvatske akade-mije znanosti i umjetnosti, predstavljena je zavičajna monografija *Moj Nenadić*, koja je prošle godine objavljena u nakladi HKUD-a *Vladimir Nazor* iz Sombora. O knjizi su govorili akademici, autori, kao i predstavnici Grada Sombora.

»Ovom monografijom članovi HKUD-a *Vladimir Nazor*, mješta-ni Nenadića žele budućim generacijama prenijeti ono što su oni čuvali stoljećima – kulturu, nošnju, običaje, obrazovanje, tradiciju i na kraju krajeva hrvatski identitet. Zahvaljujemo autorima što su ispričali u ovoj knjizi priču svog života i čestitamo im na ovom projektu«, kazao je na početku promocije potpredsjednik HAZU-a, akademik **Franjo Parać**.

Iz pera salašara

»Kada govorimo o ovakvoj knjizi, takozvanoj lokalnoj, uvijek se sjetim dragog prijatelja **Ante Sekulića**, koji je rekao da se mora istraživati i pisati i to moraju raditi ljudi iz tog kraja, jer će se inače zaboraviti da smo na tim prostorima nekada bili. On je to doista i stručno radio i vjerujem da je na tom tragu i ova knjiga koja po meni ima osobitu vrijednost, jer su na njoj radili zaljubljenici u salaše, jer su javnosti prezentirali građu koje sigurno nema u arhivima i muzejima. Ta građa koja je sada objavljena, da nije objavljena, uskoro bi bila zaboravljena. Ovo je veći spomenik od svih spomenika koji ste mogli podići svojim ljudima koji su tu živjeli«, kazao je akademik **Dragutin Feletar**.

Predsjednik HKUD-a **Vladimir Nazor** **Mata Matarić** upoznao je prisutne na promociji s povijesću toga Društva, a osvrnuo se i na promoviranu monografiju.

»Cilj ove knjige je da ne ostane spomenar autora već da je prisvoje svi koji je pročitaju, a prepoznaju sebe, svoje susjede, rođake, pretke u opisanim štivima. Mnoštvo fotografija dokumentirano potvrđuje tekstualni dio. Neka se o ovoj prvoj knjizi o somborskim salašima napisanoj od njenih žitelja priča, neka se hvali i kritizira ali neka se i priprema drugo izdanje, jer život na salašima Nenadić teče dalje s novim naraštajem«, kazao je Matarić.

Potpora Grada Sombora

Tiskanje knjige *Moj Nenadić* financijski je pomogao i Grad Sombor, a na promociji je govorila i gradonačelnica Sombora **Dušan-ka Golubović**.

»Svjesni činjenice da je Sombor jedna bogata sredina upravo zato što je multikulturalna, multinacionalna i multikonfesionalna, to naše bogatstvo potrebno je na određeni način materijalizirati. Ta materijalizacija na najbolji način prikazana je kroz knjigu *Moj Nenadić* u kojoj se jasno vidi identitet grada Sombora, identitet života na salašima, kojih i danas ima nekoliko desetaka na teritoriju grada, koji danas žive jednim drugačijim životom nego tada, a to upravo kroz ovu knjigu uspijevamo saznati«, istaknula je Golubović.

Prema njenim riječima, ova knjiga jedan je od načina da se afirmira hrvatska nacionalna zajednica da sačuva svoj identitet u pisanom tragu.

»Otuda se iskreno nadam da će ovo biti i zalag za budućnost nekim novim mladim generacijama koje će sačuvati svoju kulturu, tradiciju i povijest. Zbog toga ovo ocjenjujem kao prvi, ali sigurno ne i jedini ovakav pothvat HKUD-a **Vladimir Nazor**, ali i ostalih društava na teritoriju grada i nadam se da će ovo biti primjer dobre prakse koju će svi slijediti«, rekla je gradonačelnica.

Doprinos nacionalnom identitetu

»Po čemu je ova knjiga osobita? Za razliku od velikih monografija gdje su autori uglavnom znanstvenici, ovdje je riječ o inicijativi samih mještana Nenadića koji su napisali knjigu o svom i životu svojih predaka. Drugi važan moment je to što su oni dali vlastiti doprinos svom nacionalnom identitetu. Salaši Nenadić bili su uporište Hrvatske seljačke stranke i **Stjepan Radić** se jedno razdoblje skrivao u Nenadiću«, kazao je jedan od autora doc. dr. sc. **Mario Bara**.

Somborci s Bandićem, u HMI-ju i Središnjem uredu

Tijekom boravka u Zagrebu, predstavnici HKUD-a **Vladimir Nazor** iz Sombora i gradonačelnica Dušanka Golubović imali su više susreta s dužnosnicima tamošnjih institucija. Imali su razgovore s gradonačelnikom Zagreba **Milanom Bandićem**, kao i sastanke u Hrvatskoj matici iseljenika i Središnjem državnom uredu za Hrvate izvan Republike Hrvatske. Tijekom razgovora s gradonačelnikom **Bandićem** gradonačelnica Golubović predstavila je Sombor i suradnju lokalne samouprave s HKUD-om **Vladimir Nazor**, a predsjednik **Nazora** **Mata Matarić** je osim predstavljanja Društva posjet Bandiću iskoristio da gradonačelnika Zagreba pozove u Sombor. U Hrvatskoj matici iseljenika domaćin je bio zamjenik ravnatelja Ivan Tepeš. U Središnjem državnom uredu za Hrvate izvan Republike Hrvatske tema razgovora bili su natječaji na koje mogu aplicirati i hrvatske udruge i zajednice iz Srbije. Istaknuta je potreba značajnije rekonstrukcije zgrade Hrvatskog doma u Somboru, koja je u zaštićenoj jezgri grada. Kako je rekla Golubović, ukoliko Hrvatska bude izdvojila značajnija sredstva, Grad Sombor također je spreman planirati sredstva za to u svom proračunu.

Predsjednik Društva hrvatskih književnika **Đuro Vidmarović** je ocijenio kako je monografija *Moj Nenadić* posebno vrijedno djelo, jer u vremenu asimilacije, migracija, prestanka funkcioniranja nekadašnjih zajednica nestaje i baština.

»Zahvaljujući ovoj knjizi ona ostaje kao trajni spomenik, podsjetnik onima koji tu još žive, a onima koji žele proučavati kulturnu baštinu Hrvata u Bačkoj ovo je bogati izvor građe«, kazao je Vidmarović.

»Od tisuća i tisuća hrvatskih knjiga koje su tiskane i koje su nesporno važne za predstavljanje u *Noći knjige* u knjižnici HAZU-a odabrana je baš ova knjiga, kao dokaz vrijednosti, marljivosti, istrajnosti čudesne zajednice koja je obrađivala zemlju, njegovala stoku, borila se sa sirotinjom, ali znala razgovarati i s najuzvišenijima, znala proći najstrašnije političke nevolje, ratove«, kazao je **Stjepan Sučić**.

Na koncu promocije govorio je otac **Mato Miloš**, karmelićanin, koji je također jedan o autora u monografiji *Moj Nenadić*. On je govorio o proslavi stote obljetnice Karmelićanskog samostana u Somboru 2005. godine, kada je svečani objed organiziran baš na salašima Nenadić.

Osim promocije monografije *Moj Nenadić* u knjižnici HAZU-a priređena je i izložba koja kroz dokumente, fotografije, knjige, priznanja, predmete i dijelove nošnje i svakidašnjeg ruha predstavlja povijest HKUD-a **Vladimir Nazor** i svjedoči o tradiciji Hrvata u Somboru i okolici. Izložba koja je postavljenja u nekoliko prostorija bit će u knjižnici HAZU-a otvorena do kraja kolovoza.

Tekst: Diana Šimurina-Šoufek, Zlata Vasiljević

Foto: HMI, Zlata Vasiljević

Europska unija sufinancira projekt C via C – Povezivanje građana i gradova putem kulture za uključivi rast

Udruživanje zarad zajedničkih interesa

»Naš potencijal sami možemo razvijati unutar svojih mogućnosti. Ali ukoliko se udružimo i prepoznamo zajedničke akcente kretanja odnosno razvoja lokalnih kulturnih vrijednosti, onda možemo mnogo više«, ističe Svetlana Sabo

Projekt C via C – Povezivanje građana i gradova putem kulture za uključivi rast je odobren za sufinanciranje od Europske unije kroz program *Europa za građane, Bratimljenje gradova*. Ovaj projekt se smatra važnim prvim korakom u razvoju većih projekata koji promiču kulturu u široj regiji. Vrijednost EU sufinanciranja je 20.160 eura. Nositelj projekta je Pučko otvoreno učilište Varaždin, dok su partneri projekta udruženja iz Slovenije, Mađarske i Turistička organizacija Grada Srijemska Mitrovica, kao partner na projektu iz Srbije. Od 10. do 12. travnja u Varaždinu je na navedenom projektu sudjelovalo 180 sudionika iz Hrvatske, Srbije, Mađarske i Slovenije. Tijekom tih dana organizirano je više radionica u vezi s EU vrijednostima i programima, a sadržaj je uključivao i prezentaciju smjernica o tome kako razviti kulturni brand za gradove i mjesta, kao i detaljan pregled EU programa, *Creative Europe*. Kako bi se održala suradnja i organizirale daljnje aktivnosti usmjerene na kulturu, partnerstvo je potpisalo Memorandum o razumijevanju.

Promoviranje kultura manjih sredina

Ideja projekta je upravo da promovira kulture i kulturne vrijednosti malih lokalnih sredina s idejom bratimljenja gradova. Tim Srijemske Mitrovice, predvođen gradskom Turističkom organizacijom, u Varaždinu je sudjelovao u radu konferencije gdje su predstavili svoje suvenire, stare zanate, govorili o umjetničkim aktivnostima i manifestacijama u gradu. Kroz panel diskusije i radionice sudionici su razmijenili iskustva, prednosti i poteškoće u radu, a na raznim primjerima su predložena nova rješenja za poticanje razvoja kulture i ekonomski rast različitih gradova.

»Europa umije prepoznati vrijednosti. U poticanju razvoja kulture svi smo jednako snažni i imamo argumente, tako da treba iskoristiti europske fondove«, kaže ravnateljica Turističke organizacije Grada Srijemska Mitrovica **Svetlana Sabo**.

Ona dodaje kako je važno da Srijemska Mitrovica sudjeluje u ovakvim projektima.

»Generalno je dobro prepoznati pravac kako Europa potiče udruživanje, posebno regionalno. Srijemska Mitrovica sama za sebe ima svoje kvalitete i prepoznata je kao europska destinacija. Naš potencijal sami možemo razvijati unutar svojih mogućnosti. Ali ukoliko se udružimo i prepoznamo zajedničke akcente kretanja odnosno razvoja lokalnih kulturnih vrijednosti, onda možemo mnogo više. Suština projekta je da pokušamo steći dobre konek-

cije s regionalnim ambicioznim udruženjima, gradovima koji imaju slični potencijal kao mi i da kroz dalje aktivnosti, zapravo svaku za sebe, razvijamo svoje lokalne vrijednosti ili svoju kulturu. Jedni bez drugih ne možemo i naravno da možemo više kad smo zajedno. Znamo cijeniti svoju lokalnu kulturu, ali cijenimo i naše susjede i njihove aktivnosti i vrijednosti.«

Primjer dobre prakse

Projekt je započeo u siječnju ove godine. Prvi sastanak održan je u Srijemskoj Mitrovici i tu su se okupili potencijalni sudionici projekta.

»Ono što mene raduje jest da se kroz ovaj projekt potencira sudjelovanje mladih. Mi imamo dobru praksu s Uredom za mlade, sa *Zonom mladih* iz Gradske knjižnice, sa školicama, umjetničkim studijima koji mlade uključuju u sve aktivnosti. Ali, tu su i umjetnici, predstavnici civilnog sektora, institucija koje se bave unaprjeđivanjem kulture iz sredina iz kojih dolaze, što je veoma važno«, kaže Sabo.

Primjer dobre prakse udruživanja širokog kreativnog potencijala, privatnog i javnog sektora u razvoju kulture je Festival *Carski Sirmijum, grad legendi*, koji je kroz priču i kratak film predstavljen u Varaždinu. Izazvao je veliko interesiranje i odlične reakcije.

»Festival *Carski Sirmijum, grad legendi* manifestacija je koja je osmišljena i organizirana od Turističke organizacije Grada. U organiziranje festivala uključen je civilni i javni sektor. Prošle godine su nam na manifestaciji bili gosti iz Vinkovaca, a ove godine ćemo biti njihovi gosti na *Rimskom festivalu*. Suradnja s njima nam je od iznimnog značaja na polju kulture. Oni su otišli daleko više od nas u toj tematici i imamo što od njih naučiti«, ističe Sabo, izražavajući nadu da će slični projekti biti realizirani i u budućnosti.

»Pučko otvoreno učilište u Varaždinu je dokazalo da se u europskim fondovima lijepo snalazi i vjerujem da će oni u nama prepoznati ozbiljnog partnera. Jer, ako u realiziranju projekta pokažete da ste dobar partner, a vjerujem da smo u tome uspjeli, onda vas rado uključuju i u naredne projekte«, zaključuje sugovornica.

S. D.

Dosije: Zločini nad Hrvatima u Vojvodini (11)

Logori u Srbiji

O d septembra 1991. godine do avgusta 1992. godine na teritoriji Srbije JNA je oformila više logora za Hrvate: u Stajićevu kod Zrenjanina, u kasarni JNA u Zrenjaninu, u Begejcima kod Žitišta, u Kazneno-popravnom zavodu u Sremskoj Mitrovici, u vojnom zatvoru u Šidu, u Kazneno-popravnom zavodu i Vojnom zatvoru u Nišu, Aleksincu, kao i u Vojno-istražnom zatvoru u Beogradu i u podzemnim objektima Instituta za bezbednost na Banjici (Beograd).²⁵⁹ U ove logore su dovedeni hrvatski civili i vojnici sa područja Vukovara, Osijeka i Vinkovaca. Ukupan broj zarobljenika u ovim logorima bio je oko 7.000.²⁶⁰ Među njima se nalazio i do danas neutvrđen manji broj Hrvata iz Vojvodine.

Zarobljenici u ovim logorima bili su izloženi torturi, izgladnjivanju i ponižavanju. Bili su prinuđeni da spavaju na betonu, a hrana je bila oskudna i lošeg kvaliteta. Stražari su zarobljenike tukli palicama, kundacima pušaka, rukama i nogama.²⁶¹

Ivan Paradžiković, Hrvat iz Kukujevac, uhapšen je 23. septembra 1991. godine od strane nepoznatih pripadnika JNA u šidskom selu Ilinci. U to vreme, Ivan Paradžiković se služio štakama zbog saobraćajne nesreće koju je doživeo par meseci pre hapšenja.²⁶² Paradžiković je uhapšen u lokalnoj kafani u Ilincima, pod optužbom da je došao da špijunira JNA i informacije šalje u Hrvatsku.²⁶³ Pripadnici JNA su najpre odveli Ivana Paradžikovića u magacin lokala i tamo ga pretukli. Tukli su ga šakama i nogama, kao i njegovom štakom, nakon čega su ga smestili u kola i odvezli u stanicu policije u Šidu.²⁶⁴

Iste noći, vojnici JNA su Ivana Paradžikovića prebacili u KP dom u Sremskoj Mitrovici, gde je proveo tri dana. U Sremskoj Mitrovici nije bio zlostavljan. Iz KP doma Ivan Paradžiković je sa još oko 150 zatvorenika prebačen na jednu ekonomiju u blizini Sremske Mitrovice.²⁶⁵ Tu su ga čuvari tukli lancem i cevima.²⁶⁶ Na

ekonomiji je držan tri dana, nakon čega je vraćen u KP dom u Sremskoj Mitrovici, gde je proveo dodatnih pet dana.²⁶⁷

Rano ujutru 3. oktobra 1991. godine, zajedno sa drugim zatvorenicima, Ivan Paradžiković je prebačen u logor u Begejce kod Žitišta. Pri samom ulasku u logor rezervisti JNA su primorali zatvorenike da trče spuštene glave sa rukama na leđima. Ivan Paradžiković nije mogao da trči zbog povređenih nogu, zbog čega je dobio batine.²⁶⁸

Ivan Paradžiković je proveo u logorima u Srbiji ukupno 79 dana. Dana 10. decembra 1991. godine u Bosanskom Šamcu u BiH razmenjen je za srpske zarobljenike koje su uhapsile hrvatske snage u Hrvatskoj.²⁶⁹

Ljubomir Kuraja, Hrvat iz Beške, u junu 1991. godine zaposlio se u MUP-u Republike Hrvatske i preselio se u Hrvatsku. U periodu do jeseni 1991. godine redovno je obilazio rodbinu i porodičnu kuću u Beški.²⁷⁰

Za vreme dolazaka i boravka u Beški, više puta je privođen na informativne razgovore u seosku policijsku stanicu. Dana 18. novembra 1991. godine uhapšen je na prilazu porodičnoj kući.²⁷¹ Uhapsio ga je komandir odeljenja milicije Beška Mladen Repić.²⁷² Odveo ga je najpre u policijsku stanicu u Beški, odakle je prebačen stanicu u Rumi.²⁷³

U policijskoj stanici Ljubomir Kuraja je ispitivan o strukturi DSHV i ljudima koji su povezani sa strankom, kao i o njegovom angažovanju u MUP-u Republike Hrvatske. Nakon dva dana Kuraja je prebačen u KP dom u Sremskoj Mitrovici. U Sremskoj Mitrovici je proveo više od šest meseci. Bio je izložen maltretiranju i zlostavljanju od strane čuvara koji su bili rezervisti i aktivni vojnici JNA.²⁷⁴

Ljubomir Kuraja je razmenjen 22. maja 1992. godine u mestu Lipovac u Hrvatskoj za srpske ratne zarobljenike koji su uhapšeni od strane hrvatskih snaga.²⁷⁵

Mladen Lončar, Hrvat iz Iloka, u jesen 1991. godine stanovao je u Novom Sadu gde je radio i bio na specijalizaciji na neuropsi-

259 Optužnica Tužilaštva MKSJ protiv Gorana Hadžića od 21. maja 2004. godine, par. 32; Pretpretresni podnesak tužilaštva u predmetu *Hadžić* od 31. jula 2012. godine, par. 223-240; Prvostepena presuda MKSJ u predmetu *Mrksić i dr.* od 27. septembra 2007. godine, par. 580; Tatjana Tabački i Andrej Jakovljević, »Logori u Srbiji«, dostupno na http://yuhistorija.com/serbian/ratovi_91_99_txt01c2.html, pristupljeno 26. novembra 2018. godine.

260 Udruga Vukovar 1991 i FHP o logorima u Srbiji, 23. maj 2008. godine, dostupno na: dostupno na http://yuhistorija.com/serbian/ratovi_91_99_txt01c2.html, <http://www.hlc-rdc.org/?p=13756>, pristupljeno 26. novembra 2018. godine.

261 Pretpretresni podnesak tužilaštva u predmetu *Hadžić* od 31. jula 2012. godine, par. 223-240; Tatjana Tabački i Andrej Jakovljević, »Logori u Srbiji«, dostupno na http://yuhistorija.com/serbian/ratovi_91_99_txt01c2.html, pristupljeno 26. novembra 2018. godine.

262 Izjava svedoka E.P. data FHP-u, novembar 2018. godine; Izjava svedoka I.P. data FHP-u, novembar 2018. godine.

263 Izjava Ivana Paradžikovića od 8. marta 1994. godine, navedeno prema dr Milan Bičanić, »Srijem krvavo krilo Hrvatske«, Mladost, Zagreb, 1994. godine, str. 290.

264 Izjava svedoka I.P. data FHP-u, novembar 2018. godine.

265 Izjava svedoka I.P. data FHP-u, novembar 2018. godine.

266 Izjava Ivana Paradžikovića od 8. marta 1994. godine, navedeno prema dr Milan Bičanić, »Srijem krvavo krilo Hrvatske«, Mladost, Zagreb, 1994. godine, str. 291.

267 Izjava svedoka I.P. data FHP-u, novembar 2018. godine.

268 Izjava Ivana Paradžikovića od 8. marta 1994. godine, navedeno prema dr Milan Bičanić, »Srijem krvavo krilo Hrvatske«, Mladost, Zagreb, 1994. godine, str. 292.

269 Izjava svedoka I.P. data FHP-u, novembar 2018. godine; Izjava svedoka E.P. data FHP-u, novembar 2018. godine,

270 Izjava svedoka Lj.K. data FHP-u, mart 2015. godine; Izjava svedoka Lj.K. data FHP-u, novembar 2018. godine.

271 Izjava svedoka Lj.K. data FHP-u, mart 2015. godine; Izjava svedoka Lj.K. data FHP-u, novembar 2018. godine.

272 Mladen Repić je bio pripadnik MUP-a sve do 2016. godine, kada mu je prestao radni odnos - Odgovor MUP-a, Odeljenje za obradu podataka, pritužbe i saradnju sa nezavisnim telima na zahtev FHP-a od 3. novembra 2017. godine, Baza podataka FHP-a.

273 Izjava svedoka Lj.K. data FHP-u, mart 2015. godine; Izjava svedoka Lj.K. data FHP-u, novembar 2018. godine.

274 Izjava svedoka Lj.K. data FHP-u, mart 2015. godine; Izjava svedoka Lj.K. data FHP-u, novembar 2018. godine.

275 Izjava svedoka Lj.K. data FHP-u, mart 2015. godine; Izjava svedoka Lj.K. data FHP-u, novembar 2018. godine.

Fond za humanitarno pravo

Dosije »Zločini nad Hrvatima u Vojvodini« objavio je Fond za humanitarno pravo (FHP) – nevladina organizacija osnovana 1992. godine s ciljem dokumentiranja kršenja ljudskih prava koja su masovno činjena na prostoru bivše Jugoslavije. Dosije »Zločini nad Hrvatima u Vojvodini« je u cjelini dostupan na internet prezentaciji FHP-a www.hlc-rdc.org. Tiskani primjerak može se dobiti slanjem podataka na office@hlc-rdc.org.

Dosije objavljujemo u originalu kako je objavljen, uz nužnu redakcijsku opremu.

hijatriji Pokrajinske bolnice.²⁷⁶ Dana 1. oktobra 1991. godine on je uhapšen i odveden u prostorije Pokrajinskog SUP-a u Novom Sadu.²⁷⁷ Tamo je ispitivan više od 30 sati o njegovim vezama sa DSHV i rasporedu hrvatskih jedinica u Iloku. Tokom ispitivanja policajci su ga tukli pendrekom. Posle ispitivanja Lončar je pušten.²⁷⁸

U narednih mesec dana policija ga je još četiri ili pet puta privodila. Obično bi ga odveli sa radnog mesta u bolnici u Pokrajinski SUP na ispitivanje. Svaki put je iznova saslušan uz prebijanje.²⁷⁹

Početkom novembra 1991. godine Mladen Lončar je ponovo uhapšen i odveden na ispitivanje. Nakon ispitivanja u prostorijama SUP-a Lončar je prebačen u objekat JNA u Paragovu, nedaleko od Novog Sada. Tu je sa još desetak uhapšenih osoba proveo tri dana i svakodnevno je ispitivan.²⁸⁰

Tokom ispitivanja jedan oficir JNA je Lončara pitao da li želi da ga pošalju u logor na teritoriji tzv. SAO Krajine ili u logor u Srbiji. Lončar je odgovorio da on živi i radi u Novom Sadu i da zato treba da ostane na teritoriji Srbije.²⁸¹

276 Svedočenje Mladena Lončara pred MKSJ u predmetu *Hadžić* od 5. septembra 2013. godine, str. 8193.

277 Svedočenje Mladena Lončara pred MKSJ u predmetu *Hadžić* od 5. septembra 2013. godine, str. 8200, Pismo Helsinki Watch Slobodanu Miloševiću i Blagoju Adžiću od 21. januara 1992. godine, dok. pred. br. P00183.B, *Šešelj*, str. 14-15.

278 Svedočenje Mladena Lončara pred MKSJ u predmetu *Hadžić* od 5. septembra 2013. godine, str. 8201-8203.

279 *Ibid*, str. 8203-8204.

280 *Ibid*, str. 8206.

281 *Ibid*, str. 8207.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, temeljem članka 10. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (*Sl. glasnik RS* br. 135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O DONIJETOM RJEŠENJU DA JE POTREBNA IZRADA STUDIJE PROCJENE UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ I O ODREĐIVANJU OPSEGA I SADRŽAJA STUDIJE

Za projekt: »Proizvodnja proizvoda od polikarbonata i polipropilena«, na katastarskoj parceli 14561/3, KO Novi grad, na adresi Magnetna polja bb, Subotica (46.096191°, 19.696681°), nositelja projekta »UG-OIL PLAST« d.o.o., Surčin, Bobija Fišera br. 10.

Zainteresirana javnost ima pravo žalbe u roku od 15 dana od dana objavljivanja obavijesti u sredstvima informiranja. Tekst rješenja se u cijelosti može preuzeti na internet adresi: http://www.subotica.rs/documents/zivotna_sredina/Resenja/501-103-2019.pdf

Trećeg dana boravka u Paragovu, Vojna policija JNA prebacila je Lončara u logor u Begejcima. U Begejcima je u to vreme bilo zatvoreno između 500 i 600 osoba, uglavnom sa područja Vukovara. Lončar je, kao i drugi zarobljenici, bio svakodnevno tučen i maltretiran.²⁸²

Mladen Lončar je proveo 34 dana u Begejcima.²⁸³ Lončar je bio u grupi koja je 10. decembra 1991. godine razmenjena za pripadnike grupe »Labrador«²⁸⁴, sačinjene od operativaca Kontraobaveštajne službe (KOS) JNA.²⁸⁵

Istraživači FHP-a su u novembru 1993. godine razgovarali sa načelnikom SUP-a u Šidu Nedeljkom Makivićem. Tokom razgovora istraživači su u više navrata postavili pitanje Makiviću o informacijama o zatvaranju Hrvata iz Vojvodine u logor u Begejcima. Nedeljko Makivić nije želeo da potvrdi ove informacije, ali ih nije ni demantovao.²⁸⁶

282 *Ibid*, str. 8209-8212, Pismo Helsinki Watch Slobodanu Miloševiću i Blagoju Adžiću od 21. januara 1992. godine, dok. pred. br. P00183.B, *Šešelj*, str. 14-15.

283 Svedočenje Mladena Lončara pred MKSJ u predmetu *Hadžić* od 6. septembra 2013. godine, str. 8243; Pismo Helsinki Watch Slobodanu Miloševiću i Blagoju Adžiću od 21. januara 1992. godine, dok. pred. br. P00183.B, *Šešelj*, str. 14-15.

284 Operacija »Labrador« je bila operacija KOS-a čije su aktivnosti sprovedene od avgusta 1991. godine. U okviru ove akcije operativci KOS izveli su nekoliko akcija na teritoriji Zagreba, poput akcije miniranja jevrejskih grobova na groblju »Mirogoj«. Operaciju »Labrador« vodio je načelnik Odeljenja bezbednosti u RV i PVO pukovnik Slobodan Rakočević. Jedna grupa operativaca koji su sprovodili operaciju »Labrador« uhapšena je u Zagrebu i razmenjena za hrvatske zarobljenike u decembru 1991. godine. Videti u: Svedočenje Mustafe Čandića pred MKSJ u predmetu *Milošević* od 11. novembra 2002. godine, str. 12734-12735; Izjava Radenko Radojčić od 29-31. marta 1994. godine, str. 72, dostupno na <https://hrcaj.srce.hr/file/119825>, pristupljeno 21. decembra 2018. godine.

285 Svedočenje Mladena Lončara pred MKSJ u predmetu *Hadžić* od 6. septembra 2013. godine, str. 8257.

286 Napomena istraživača FHP-a, Izjava svedoka N. M. data FHP-u, novembar 1993. godine.

Ilija Tucić, pisac i novinar

Moja novinarska strategija nije mi mogla donijeti Pulitzerovu nagradu, ali mi nije donijela ni čir na želucu
** Novinarstvo je najljepši zanat na svijetu, uz jedan uvjet – da znate kad vam je vrijeme za izaći iz njega*
** Izgleda nestvarno da ste krajem osamdesetih na dnevnom nivou čitali: Veselka Tenžeru, Miljenka Smojea, Igora Mandića, Bogdana Tirnanića, Aleksandra Tijanića **
Zbog čega bi bilo čudno ako netko vjeruje da mu se ljekovita trava nalazi u njegovom vrtu

Intervju vodio: Ivan Andrašić

Idite tamo gdje vas srce vuče

Pedesetpetogodišnji novinar, pisac i pripovjedač **Ilija Tucić** rođen je u Novom Sadu, gdje je završio gimnaziju i diplomirao književnost na Filozofskom fakultetu. Karijeru profesionalnog novinara započeo 1990. u listu *Dnevnik*, a kao novinar, glavni urednik i autor emisija radio je na RTV Vojvodina, Radio Dunav, TV Panonija, TV Apolo i TV BAP. Pokretač je i od prvog broja urednik i autor *Vojvođanskog magazina*. Autor je osam dokumentarnih TV filmova i objavljene četiri knjige: *Čelobašte*, *Male vojvođanske priče*, *Čudo u Čibu* i *Priče ravnice*.

 Novinarski kruh zagrizli ste u vrijeme neposredno prije početka raspada SFRJ. Kako ste te godine doživjeli kao novinar, a kako kao rođeni Novosađanin?

Novi Sad se dobro držao sve do početka devedesetih. Mijenjao se, ali na spontan i prirodan način. I danas slušamo priče nastale između dva rata. Iz njih doznajemo kako su se dobrostojeći Novosađani vikendom svečano odijevali, uzimali fijakere i išli na izlet u Jodnu banju, koja je u ono vrijeme smatrana dalekom periferijom. Logično je i širenje grada od tada. Sve je to bilo dio njegovog odrastanja i sazrijevanja. Kasnije se, doslovno preko noći, sva ta prirodna logika urušila. Ušli smo u neki koncept razvoja tipičan za gradove u kotlinama, poput Novog Pazara ili Sarajeva. To je ono kad na prostor predviđen za 20 ili 50.000 ljudi pokušate sabiti tri puta više. Onda za godinu ili dvije od ulica u kojima su se preplitale ugodne građanske kuće, s drvoredima

lipa i keštena, dobijete nekakve betonske kanjone u kojima iole klaustrofobični ljudi usred dana mogu dobiti napad panike! Kanjoni na Grbavici vremenom su metastazirali po cijelom gradu. Naravno, sve je to ostavilo ogromne posljedice na psihologiju i svijest ljudi. No, to je već tema za koju bi nam trebalo puno više prostora. Što se novinarstva tiče, najprije ću vam ispričati nešto što danas zvuči kao anegdota. Kad su počela prva čarkanja u Sloveniji, mojega drugara iz gimnazijskog odjeljenja, **Dejana**, roditelji su poslali na dva tjedna kod neke rodbine u inozemstvo, kako bi dijete sačekalo da se sve smiri, pa se lijepo vrati. A sporna situacija se otegla, ne na dva tjedna nego na 10 godina! E, pa kako u inozemstvu nemam kod koga otići, a kako mi je bilo savršeno jasno da će sve to trajati puno dulje od jednog godišnjeg odmora, riješio sam se snaći kako znam i umijem. Početkom devedesetih *Lutrija Vojvodine*, tada u ogromnoj ekspanziji, riješila je svojem marketingu dodati i radio. Tako je nastao *Radio Dunav*, u jednom razdoblju uvjerljivo najslušanija radio stanica u gradu. I tako ja riješim zabataliti pisano novinarstvo i prijeći na lutrijski radio. Godinama sam bio urednik jutarnjeg programa, koji je počinjao u 5 i trajao do 9. Potom bih odlazio kući na spavanje. To svakako nije bila novinarska karijera kakvu sam zamišljao, ali sam bar s najmanjom mogućom količinom stresa pregurao najgore. Radio sam tamo sve do famoznog 5. listopada 2000. godine, a potom na kratko postao glavni urednik, pa zbrisao na RTV *Vojvodina*, gdje sam postao urednik specijalizirane emisije o filmu *Sinerama*. Sve u svemu, zbilje se, ne ponovilo se.

Školovali ste se u vrijeme socijalističkog režima, uspješan novinar bili ste i ostali u mnogim turbulencijama na ovim prostorima u posljednja tri desetljeća. Kako ste uspjeli izbjeci sve zamke političkih promjena?

Djelomice sam Vam odgovorio. Zamke sam preskakao tako što sam bez zazora išao iz jednog u drugi medij. Možda sam jedini za kojega znam da je dugo, s radnom knjižicom, bio u sva tri medija: u novinama, na radiju i na televiziji. Pri tome sam, recimo u *Dnevniku*, jedno vrijeme pratio sektor poljoprivrede, pa bio kazališni kritičar, potom prešao na radio, gdje sam smišljao džinglove u vrijeme loto histerije, pa promijenio dvije-tri televizije, a nakon svega mir sam našao lutajući kao reporter po vojvođanskim selima. Možda mi ova novinarska strategija nije mogla donijeti Pulitzerovu nagradu, ali mi nije donijela ni čir na želucu!

Jeste li, u bilo kojem razdoblju rada u profesionalnom novinarstvu, otvoreno podržavali neku od političkih opcija?

Samo ukoliko sam se u pogrešno vrijeme zaticao na pogrešnom mjestu. Dok ne zbrišem, naravno! Pa onda ako medij za koji radiš bije glas da je, recimo, nacionalistički ili autonomaski, strpaju i tebe u isti koš. Da sam nekog otvoreno podržavao, gledao bih da to, poput ostalih, dobro i naplatim, pa se danas u pedesetim ne bih lomio po lokalnim cestama od Monoštora do Mošorina i od Sente do Sente, nego bih bio dopisnik iz inozemstva. Ili možda kulturni ataše u nekom od veleposlanstava. Što bi mi falilo da pijem koktele s bjelosvjetskom kremom umjesto što srčem rakiju po seoskim manifestacijama na koje me tu i tamo pozovu. Jel da ima logike?

Kod velikog postotka današnjih novinara, pripadnika mlađih generacija, jasno je uočljivo svrstavanje u politiku. Što biste im u tom smislu (pre)poručili?

Draga djeco, novinarstvo je najljepši zanat na svijetu, pod jednim uvjetom – da znate kada vam je vrijeme da izađete iz njega! Dakle, ne dajte se nikom i kad dođe vrijeme, pođite tamo gdje vas srce vuče. Ali ako dočekate da u novinarstvu osijedite, onda se svrstajte, pa što vam Bog da, jer ukoliko ste već na fronti, bo-

lje je sjediti u časničkoj kantini nego biti redov u rovu, na prvoj borbenoj liniji. Eto, to bih im roditeljski savjetovao.

Kao logična posljedica terenskog rada u okviru pisanja za Vojvođanski magazin došle su i Vaše četiri knjige. Zbog čega ih niste objavili ranije?

Odgovor je vrlo jednostavan, mnogi će vam potvrditi i točan. Naprosto, iste godine kada sam diplomirao, uposlio sam se u *Dnevniku*. Krajem osamdesetih, on je još uvek bio mjesto na ko-

jem ste se itekako mogli naučiti zanatu pisanog novinarstva. I pojele su me novine. Danas izgleda nestvarno da ste tih godina na dnevnom nivou čitali: **Veselka Tenžeru, Miljenka Smojea, Igora Mandića, Bogdana Tirnanića, Aleksandra Tijanića...** ta smješa erudicije, humora, brzine mišljenja bila mi je nevjerovatno privlačna. Dinamičnija i radosnija od postmodernih razglabanja, koja su dominirala tadašnjom ozbiljnom književnom scenom. Na nesreću, ubrzo je došao rat i sve se urušilo za tren. Kaljuga dnevne politike sunovratila je sve vrijednosti i više nije bilo povratka. Po inerciji egzistencije ostao sam u novinarstvu i puno puta zbog toga zažalio. Knjiga, to je kao kada biste ju uzeli u ruke, pa cijepali i bacali stranu po stranu. A onda, u jednom trenutku, više ne možete izdržati, pa počete skupljati razletjele listove. A to potraje... na sreću 2008. pojavio se *Vojvođanski magazin* i konačno mi pomogao u fokusiranju na pisanje. Tako je krenulo i evo, da kucnem u drvo, traje i danas.

Napisane priče otkrivaju dušu autora – Vojvođana iz ne znam koliko generacija. Što to čini razliku između ljudi koje je othranila ova ravnica i ostalih?

Moja obitelj u selu Nadalj ima kuću od osnivanja mjesta, 1801. godine. A prije toga živjeli smo u današnjem Čelarevu. Pa vi zbrajajte! E sada, svakako znate koje je osnovno pravilo za svakog tko kupuje kuću. Nikad ne kupuj od onoga tko ju je zidaao, već samo od onog tko ju je naslijedio ili se u njoj zatekao! Onaj tko se sjeća svake opeke koju je na ruci nosio, zna tu opeku i cijeliti. Onog tko je u gotovu kuću ušao, sve se to nimalo ne tiče, pa vam je možda proda i u bescijenje. E, vidite... moji u ovoj Vojvodini poznaju svaku opeku. I itekako ju umijemo cijeliti. U svaku stopu ove zemlje umakali smo ruku k'o domaćica u brašno. Premijesili smo ju tisuću puta. I zato ih ne damo. Ni kuću, ni zemlju. Tako mi, za ove druge ne znam. A i lagao bih kad bih rekao da me je briga.

Vojvodina je oduvijek bila multinacionalna i multikonfesionalna zajednica. Što to, ustvari, znači za jednog nepatvorenog Vojvođanina?

To znači da recimo odeš u dječji vrtić u Čoki. Mješovito mađarsko-srpsko odjeljenje. Dok ja pričam s odgojiteljicom, djeca polijegala na strunjačama. Jedan klinac se stalno vrpolti. Priča nešto na mađarskom i neprestano začikava dijete do sebe, koje pokušava zaspiti. Ne vrijedi... onaj što priča mađarski, malo-malo čupne ga za uho ili ga počne golicati. On na srpskom vikne prestani, ostavi me... al ovaj nestaško ne odustaje. Onda odgojiteljica Galja riješi presjeći problem i pogledom presiječe ovog prvog: Jovane, jesam ti sto puta rekla da ostaviš Csabu na miru! U sekundi shvatim da se dječak koji spontano priča mađarski zove Jovan i da mu to nije materinski jezik. A ovaj što na srpskom pokušava zaspiti jeste Csaba, od roditelja Mađara. Klinci, bez obzira na nacionalnost, koriste oba jezika kao da su njihovi, do te mjere da dok im ne čuješ imena i ne znaš tko je tko! E, pa gospodo moja, tako se postaje Vojvođanin.

Mnogi se pitaju kako Vam ne dosadi zavlacenje po buđzacima, selendrama i provincijskim zabitima po Vojvodini. Istinski, kako?

Moji putovi su posuti razgovorima s ljudima koji vječito pričaju o boljim vremenima i želji za odlaskom. Oduševljava me njihova skromnost i jednostavnost. Spočitavaju mi priče o Vojvodini i Vojvođanima, kraj tolikih ljepših tema. I što sada ja da

radim? Kako takvima objasniti da postoje neki ljudi koje svjetlost privlači, ali ima i onih iz kojih zrači. Ja sam se uvijek među njih umetao. Ukoliko se malo bolje zagledate, primijetiti ćete da je čovjek poput kaputa. Može biti okrenut na vanjsku ili na unutarnju stranu. A ukoliko u to vjeruješ, svi putovi te vode kući. To je zato jer zapravo nema drugog mjesta na koje se može otići. Čovjek i kad putuje na drugi kraj svijeta, putuje u želji za nekim iscjeljenjem. Putuje, jer veruje da će tamo naći ljepotu, mir ili uzbuđenja koja mu nedostaju. Zbog čega bi onda bilo čudno ako netko vjeruje da mu se ljekovita trava nalazi upravo tu, u njegovom vrtu?!

Iskreno, jeste li očekivali sve što se s Vašim knjigama Čelobašte, Male vojvođanske priče i Priče ravnice izdešavalo?

Ne, niti u najoptimističkim predviđanjima. Bezbroj je nevjerovatnih primjera. Svojedobno mi se javila jedna gospođa, radnica u subotičkoj *Mlekari* i poručila 20 knjiga. Bilo mi je to malo čudno, pa sam je upitao o čemu je riječ. Odgovorila je da uskoro ide u mirovinu i kolegama s kojima je radila želi uručiti neki poklon po kojem će je se sjećati. Odlučila se za moju knjigu. Mnogi su knjigu naručivali za svoju djecu, rasutu po cijelom svijetu. Kažu da su im željeli darovati nešto autentično iz rodnog kraja. Izbor je padao na *Male vojvođanske priče*.

Što Vas je motiviralo u stvaranju upravo ovakvih, mnogi kažu lokalpatriotskih priča?

Polu Srbobrana još uvijek se dobro sjeća lokalnog trgovca, i po potrebi dobošara **Georgija Debeljačkog**. Kasnije se zamonašio. Kao oca **Maksima** sreo sam ga u manastiru Krušedol. On me je podsjetio da kod nas u Bačkoj postoji ono što zovemo karov. To je kratak drveni kolac, koji se na jednom kraju zašilji i pobode tik s unutarnje strane kapije. Možeš imati kapiju veliku, široku, gizdavu, a ona je jaka samo onoliko koliko je jak karov kojim je podbočena. E sada, svatko od nas mora imati svoj karov, imati nešto što će ga podbočiti. Ako je to u tebi jako, može se život na tebe nasloniti koliko hoće, nećeš u sebe pustiti nevolju. U neko doba spoznao sam da je pisanje – moj karov. Sve nakon toga bilo je lako. Ne privlači čovjek u život ono što hoće, već ono što jeste. A ja sam Vojvođanin zasigurno u osmoj, a neki kažu i 12. generaciji. Kada živiš u ravnici, svaka građevina, svaki čovjek na horizontu ti je točka prema kojoj se upravljaš. Svjetionik. A zamiješ od iste zemlje od koje i ti. Nadahnuće je svuda oko tebe.

I za kraj, koliko su Vas Vaše knjige pripovjedaka učinile poznatim?

Osim nekolicine rijetkih, tko je ovdje uopće poznat? Imam na tu temu jednu dobru anegdotu. **Stevan Šalajić** je 42 godine bio glumac, a onda i prvak drame Srpskog narodnog pozorišta. Odigrao je više od 200 uloga, dva puta dobio *Sterijinu nagradu* i *Dobričin prsten*. Igrao na filmu i televiziji. I onda jednog dana taj Stevan Šalajić, zadesilo se tako, izađe stopirati na drum prema Čereviću. Stane mu neki čovjek. Primi ga u kola i kada ga je malo bolje promotrio, krene se raspičavati, sve birajući ton i riječi, ne bi li ostavio dojam na suputnika. Počne se raspitivati za ženu i djecu. Šalajić se rastopio od sreće što je njegova glumačka slava stigla i ovdje, na drum prema Čereviću. Kad ga odjednom vozač upita: »A što ne nabavite opet onog dobrog sira?«. Na Šalajićev upit kakvog sira, vozač se ukipi i skoro osorno izgovori: »Pa zar Vi niste onaj trgovac u Čereviću kod koga kupuje moja žena?«.

REPUBLIKA SRBIJA

MINISTARSTVO GRAĐEVINARSTVA, SAOBRAĆAJA I INFRASTRUKTURE

sukladno članku 50. Zakona o planiranju i izgradnji (*Službeni glasnik RS*, br. 72/09, 81/09 - ispravak, 64/10 - US, 24/11, 121/12, 42/13 - US, 50/13 - US, 98/13 - US, 132/14, 145/14 i 83/18) i čl. 54.-67. Pravilnika o sadržini, načinu i postupku izrade dokumenata prostornog i urbanističkog planiranja (*Službeni glasnik RS*, broj 64/15) oglašava

JAVNI UVID

u

NACRT IZMJENA I DOPUNA

**PROSTORNOG PLANA PODRUČJA POSEBNE NAMJENE INFRASTRUKTURNOG KORIDORA
ŽELJEZNIČKE PRUGE BEOGRAD – SUBOTICA – DRŽAVNA GRANICA (KELEBIJA)**

JAVNI UVID u Nacrt izmjena i dopuna Prostornog plana područja posebne namjene infrastrukturnog koridora željezničke pruge Beograd – Subotica – državna granica (Kelebija) (u daljem tekstu: Nacrt izmjena i dopuna Prostornog plana) bit će održana od 24. TRAVNJA DO 23. SVIBNJA 2019. GODINE U TRAJANJU OD 30 DANA, svakog radnog dana u:

- u predvorju zgrade Javnog poduzeća *Urbanizam*, Zavod za urbanizam Novi Sad, Bulevar cara Lazara 3, Novi Sad,
- u Tajništvu za građevinarstvo Grada Subotice, Gradska kuća, Trg slobode 1, ured br. 204, Subotica,
- u zgradama općinskih uprava: Vrbas, Mali Iđoš i Bačka Topola,
- na internet stranici Ministarstva građevinarstva, saobraćaja i infrastrukture (<http://www.mgsi.gov.rs>).

Fizičke i pravne osobe primjedbe na Nacrt izmjena i dopuna Prostornog plana mogu dostaviti u pisanoj formi jedinicama lokalne samouprave tijekom trajanja javnog uvida, kao i izravno Ministarstvu građevinarstva, saobraćaja i infrastrukture, Sektor za prostorno planiranje i urbanizam, Nemanjina 22-26, 11000 Beograd, najkasnije do 23. svibnja 2019. godine.

JAVNA PREZENTACIJA planskog dokumenta bit će održana u petak, 10. svibnja 2019. godine, s početkom u 13 sati, u Plavoj sali Gradske kuće u Subotici, Trg slobode 1.

JAVNA SJEDNICA KOMISIJE ZA JAVNI UVID bit će održana po završetku javnog uvida, u ponedjeljak, 3. lipnja 2019. godine, s početkom u 11 sati, u Plavoj sali Gradske kuće u Subotici, Trg slobode 1.

Fizičke i predstavnici pravnih osoba koje su tijekom trajanja javnog uvida podnijele primjedbe u pisanom obliku mogu prisustvovati javnoj sjednici i usmeno ih obrazložiti. O svakoj podnijetoj primjedbi obrađivač planskog dokumenta javno iznosi svoj stav.

Proslava crkvenog goda

Župna crkva sv. Jurja u Vajskoj 23. travnja proslavila je crkveni god ili svoga nebeskog zaštitnika. Svečano misno slavlje predvodio je mladomisnik vlč. **Nebojša Stipić** u koncelebraciji s domaćinom vlč. **Vinkom Cvijinom** i svećenicima bačkog dekanata. Misno slavlje uzveličao je i otac **Siniša**. U svojoj homiliji mladomisnik je istaknuo važnost nošenja križeva, tj. da svatko od nas ima svoj križ koji mora uzeti u ruke i nositi. »Današnje evanđelje nam tako jasno govori da nam je sve uzaludno na ovom svijetu ako izgubimo Boga. Zato, braćo i sestre, budite hrabri: uzmite svoje križeve i nosite ih, slijedite Krista, jer po primjerima svetaca vidimo da se to isplati. Danas isto zmajevi lete kao u doba svetog Jurja, samo su danas u malo drugačijem obliku, u obliku abortusa, navezanosti na materijalno, na razne ovozemaljske idole. Naša je zadaća da poput sv. Jurja uzmemo oklop, ali oklop ljubavi, praštanja, vjere, kajanja i uđemo u otvoren sukob s njim, jer naši životi moraju zračiti snagom Uskrslog Krista«, rekao je vlč. Stipić. Misno slavlje animirao je župni zbor.

A. Š.

Molo s drvoredom u jezeru

Gledajući nekadašnji molo nad Paličkim jezerom, javlja se želja za šetnjom u sjeni drvoreda nad vodom, dok se koraćima premjerava staza koja se s obale vizualno prirodno nastavlja nad vodenom površinom. Izgled tog mola danas se može vidjeti samo na razglednicama: bio je to jedan od najljepših detalja obale jezera. (Drugi interesantan detalj u povijesti paličkog turizma su »košare«, manji ograđeni dijelovi kupališta s plitkom vodom, sigurne za djecu.)

Nad paličkom vodom i danas postoje mola, no ona su drvena, bez dodatnih sadržaja. Kako je nekadašnji molo stvoren s drvoredom? Srećom, odgovor je zabilježen u knjizi *Subotica koje nema*, povjesničara **Mirka Grlica** (str. 53):

»Najljepši pogled na paličke javne objekte pružao se s vrha mola, uskog pojasa nasute zemlje koji se cijelih pedesetak metara pružao u vodeno prostranstvo jezera. Pravac koji je molo svojim položajem projektirao vodio je pravo do ulaznih vrata Starog hotela (danas hotel *Jezero*). Korijenje gusto zasađenih drvoreda uz oba ruba mola doprinosilo je čvrstini nasipa, ali ga je od vodene stihije najviše čuvala specijalna obaloutvrda izrađena od gusto isprepletenog pruća...«

Molo je nasut oko 1880., a nekoliko godina kasnije s jedne njegove strane napravljeno je Žensko, a s druge Muško kupalište, što se vidi na karti paličke obale iz 1908. godine, u prilogu. To nisu ista kupališta (strandovi) koje danas poznajemo pod tim imenima, a kupaci su zbilja bili podijeljeni prema spolu. Prvo je srušeno Žensko kupatilo, u prvim godinama dvadesetog stoljeća (i nešto dalje izgrađeno novo), a stari Muški strand, »s tri strane zaklonjen od eventualnih pogleda znatiželjnika« (Grlica, str. 89), vjerojatno je srušen u godinama Prvog svjetskog rata.

Povijest i mitovi

Svakog radnog dana ujutro na mađarskom TV kanalu *Duna* u trajanju od pola sata emitiraju se magazini na jezicima nacionalnih manjina koje su priznate u ovoj susjednoj zemlji. Rado gledam ove emisije (koje preuzima i RTV), jer nekako su raznovrsnije, bogatije od sličnih emisija na našim TV kanalima. Tako sam jednog jutra, gledajući nedjeljnu kroniku na srpskom jeziku *Naš ekran*, naletio na reportažu o srpskoj gimnaziji *Nikola Tesla* u Budimpešti, posvećenu maturantima u ovoj instituciji, u kojoj po njihovom kazivanju uče i djeca iz zemalja u okruženju. Pravljeni su i intervjui s takvim učenicima s pitanjima

Kapetan Mišino zdanje, prva Visoka škola

zašto su se upisali u ovu školu, što su im bila očekivanja i što namjeravaju nakon mature. Tako je jedan momak iz naše Vojvodine izjavio kako je »upisao ovu školu zbog povijesti koja ga interesira« i da u svojoj domovini Srbiji ne može učiti pravu povijest svoga naroda! Čudna i pomalo šokantna izjava od jednog mladog čovjeka. Počeo sam intenzivno razmišljati na ovu temu, jer i ja osjećam duboki jaz između svojih saznanja o povijesti i onog što se plasira u tiskanim medijima u Srbiji. Slavni rimski orator, pisac i filozof **Ciceron** rekao je: »Historija je svjedok vremena, svjetlost istine, život uspomena, učiteljica života, vjesnica starine«. Obično se koristi skraćenica: »Historia est magistra vitae (Historia je učiteljica života)«. Rekao je i: »Orator, osim pravnih, povijesnih znanja treba imati i znanje iz filozofije«. Odmah mi je pao na pamet jedan pravnik koji se razmeće znanjem historijske i propagira neku čudnu filozofiju, za koju je i osuđen u Haagu, koji i danas u parlametu »sije sjeme zla«. Slušajući njega i njemu slične čovjek ima dojam da je u našoj lijepoj domovini vrijeme stalo, to jest da se vratilo tridesetak godina unazad, a možda i više.

Početak pisanja povijesti

Nisam povjesničar, ali tijekom studija i kasnije na doškolovanju itekako sam došao u dodir s poviješću: povijest umjetnosti i arhitekture, razvoj gradova (urbanizam) itd., i neminovno sam došao u kontakt s poviješću tri naroda: Srba, Hrvata i Mađara.

Pokušat ću prenijeti neke moje impresije na ovu temu. Prvi temeljni rad o historiji srpskog naroda napisao je jedan Čeh, profesor na Bečkom sveučilištu, **Konstantin Jireček**. Naravno, ovaj rad je pisan na njemačkom jeziku (*Geschichte der Serben*) i prva knjiga objavljena je 1911. godine, a obuhvaćao je razdoblje do Maričke bitke (1371). Planirana druga knjiga trebala je biti završena godinom 1537., smrću posljednjeg despota **Pavla Bakića**. Neki dijelovi ovog rada pojavili su se na njemačkom sljedeće 1912. godine. Jirečekov rad odmah su prevodili njegovi učenici **Vatroslav Jagić** (poznati slavist i počasni član Mađarske akademije znanosti, izabran 1896.) i **Jovan Radonjić**. Akademik Radonjić (radio je na uvođenju »kritičke škole u srpskoj historijskoj znanosti«) tek je 1952. godine, dvije godine prije smrti, uspio objaviti svoj prijevod s dopunama i komentarima. Očito da novostvorena kraljevina Jugoslavija nije baš bila zainteresirana za srednjovjekovnu srpsku historiju. Još jedan Jirečekov učenik **Vladimir Ćorović** je također napisao svoju verziju *Historija srpskog naroda*, a u predgovoru ovoj knjizi piše: »Istorija treba da pokaže, koje su to unutrašnje vrednosti i kakve vrste su bile, što su uspele da nas održe kroz toliko vekova i kroz neverovatno teške krize. U knjizi nema nacionalnog samohvalisanja (podv. autor), ali ima nacionalne vere«. Ovo djelo je završio prije svoje pogibije (1941.). Ćorović je bio osuđen u procesu zbog Sarajevskog atentata, ali je kasnije pomilovan. Njegovo djelo tiskano je tek 1989. godine, a ja sam čitao rad koji je objavljen 1997. godine. Greška ovog rada, po meni, je da nigdje nema navoda izvora-fusnota, što ukazuje da nije baš slijedio primjer svog profesora Jirečeka, čije je djelo prepuno takvih navoda (njemačka škola), ali i danas je to zahtjev pisanja bilo kojeg znanstvenog rada, kao i navođenje korištene literature, što također nedostaje.

Život u mitovima

Trudio sam se ukazati na prve povjesničare koji su htjeli uvesti »kritički školu u srpskoj znanosti povijesti«, a čini mi se da u toj namjeri nisu bili baš uspješni. Svi oni su se školovali u Austro-Ugarskoj, našli su se u jednoj novoj državi, koja nije imala pripremljenu povijest nego samo želju za »ujedinjenjem« koju su kreirali Pobjednici. Tadašnji političari su shvatili da u različitoj povijesti pojedinih vodećih naroda postoje bitne razlike, ali i određene »rupe u kontinuitetu«. Najveći narod, srpski, »rupe u kontinuitetu« počeo je popunjavati mitovima. Dušanovo carstvo, Kosovski mit, mit o stalnoj žrtvi, mit da nikad »nismo napali druge« (osim Bugare itd.). Takvi mitovi su potrebni za jedinstvo u stalnoj borbi s »neprijateljima«. Mitska je i želja da Srbija (ponovno) postane vodeća država na Balkanu, vojno i privredno. Postoji element i samohvalisanja: mi smo dobri, ali neki nas prosto povijesno mrze. Situacija je slična kao prije sto dvadeset godina kada se stvarala država Srbija, a problemi su ostali isti – ponovo treba stvarati državu. Treba se suočiti sa samim sobom, prije svega kritički, kako su to radili prvi ozbiljni povjesničari. S mitova se treba vratiti u realni, suvremeni svijet.

Tužno... ali i nužno?

Drugo lice **SUBOTICE**

Kao jedna od neslužbenih definicija demokratičnosti nekog društva često se spominje odnos većine prema manjini: što je viši stupanj prava koji većina omogućuje manjini, viša je i razina demokratičnosti društva. Ovaj bi se odnos, međutim, mogao zgodno rabiti i u opisu nekih drugih stanja u društvu. Primjerice, kada je riječ o njegovoj socijalnoj uređenosti; konkretno: odnosu većine prema najugroženijim kategorijama stanovništva, i to ne na sporadičnim pojedinačnim primjerima nego kao sustavnom rješenju.

Zacijelo ste nebrojeno puta na ulicama našeg grada (kao i mnogih drugih u ovoj državi) vidjeli majku s bebom ili nešto starije od tek prohodalog djeteta kako sklupčani na trotoaru traže od prolaznika milostinju da kupe »leba«. Sigurno primjećujete i kako je sve veći broj naših sugrađana koji svoje dostojanstvo od prosjačenja čuvaju tako što preturaju po kontejnerima u potrazi za plastičnom ambalažom ili jednostavno – hranom. Nisu vam, vjerojatno, nepoznate ni situacije u kojima netko od vas traži »samo 30 dinara za autobus« ili pak slika djevojke iz centra grada koja prostim riječima »gladna sam« stavlja vašu dušu i srce na test tvrdoće.

Sve to, nažalost, odvija se ne samo pred vašim nego i pred očima djelatnika Centra za socijalni rad, komunalne ili pak »obične« policije, gradonačelnika, zastupnika, vijećnika... Riječju: sve to odvija se pred nosom sustava, a ovaj ni prstom da mrdne.

Na stranu što ova slika na prvi pogled daje i (o)tužno i ružno lice Subotice, posebno kada se s njom suoči grupa zbunjenih turista; na stranu i to što se prosjačenje kod dijela populacije

odavno pretvorilo u vrlo unosan i u biti vrlo surov biznis od koga koristi imaju isključivo »poslodavci« ali ne i »radnici«. Suština se, nažalost, tiče nas samih, odnosno sustava u kom živimo, i mnogo je tužnija i ružnija od onoga što se na površini vidi.

I bez daljnjeg opisivanja ova vrsta socijalne bolesti i više je nego vidljiva u svojoj svakodnevnoj formi, a kao nerješivo pitanje u praksi postavlja se terapija i izbor pravog lijeka. Ako oni koji su zaduženi za donošenje zakona kada je riječ o brizi za najugroženije osobe takvo što ne pada na pamet, nitko im ne brani da o tome počnu razmišljati. Najlakše će im, vjerojatno, biti shvatiti kako su pojedine lokalne vlasti u Italiji bezuspješno pokušavale novčano kazniti same prosjake (!) zbog onoga što rade. Možda će razmisliti i o debatama koje se (još uvijek) vode u Norveškoj, Švedskoj, Danskoj ili Velikoj Britaniji oko toga treba li zapravo kazniti onoga tko prosjaku daje milostinju. Najteže će, izgleda, službenim osobama biti prići prosjaku (mnogi od njih su djeca!), porazgovarati s njim, otići kod njega u dom (ako ga uopće ima), sagledati i procijeniti situaciju, evidentirati stanje i... lupiti se prstom po čelu! Ne, nije stvar u tome da je Srbija prije više od tri godine i sama donijela zakon kojim je prosjačenje zabranjeno, a koji se u praksi, naravno, ne provodi. Stvar je u odgovoru na pitanje kako istovremeno biti i racionalan i osjećajan, odnosno: i štedljiv i darežljiv? To što svako rješenje već u startu djeluje kao sizifovsko ne smije biti izgovor da se na njemu ne počne raditi.

Z. R.

Sporazum Vlada Srbije i Mađarske

Obnova pruge Subotica – Segedin

Iduće godine počinje rekonstrukcija pruge između Subotice i Segedina. To je prvi posao koji će se konkretno realizirati u okviru sporazuma potpisanih između vlada Srbije i Mađarske, a vezano za infrastrukturna ulaganja u našoj zemlji, objavio je RTV.

Projekt revitalizacije i izgradnje pruge između Subotice i Segedina, a nakon toga i između Subotice i Baje uživa punu potporu vlada Srbije i Mađarske. Cilj je da se oživljavanjem pruge spoje Segedin i Subotica, dva gospodarska centra, i najveća rječna luka u Mađarskoj, koja se nalazi u Baji. Politička volja da se taj posao realizira postoji već od ranije. Stvaranje boljeg gospodarskog ozračja, povezivanje stanovništva s obje strane granice i jačanje međunarodne suradnje, glavni su benefiti ovog projekta, od kojeg će konkretnu korist imati dvije zemlje.

Pruga Segedin – Subotica – Aljmaš – Baja ukupno je dugačka 98 kilometara. Projekt predviđa rekonstrukciju i modernizaciju postojećih dionica i izgradnju demontiranih dionica s obje strane granice. Posao bi mogao biti gotov do 2022. godine.

Započela *Dužijanica* 2019.

Blagoslov žita i polja

Na blagdan svetoga Marka evanđelistu, 25. travnja, blagoslovom žita i polja započela je ovogodišnja *Dužijanica*.

Obred blagoslova žita, koji je obnovljen 1993. godine, započeo je svetom misom, koja je slavljena u župi sv. Josipa Radnika u Đurđinu, a predvodio ju je tamošnji župnik vlč. **Dražen Dulić**. Nakon misnoga slavlja, u procesiji koju je predvodio križ, ministranti i svećenik pošlo se do obližnje njive pjevajući litanije Svih svetih. Nakon blagoslova, okupljeni vjernici u svoje su domove ponijeli stručak mladog blagoslovljenog žita, koje će svoje mjesto naći potkraj *svetnjače* (posude sa svetom vodom) sve dok ga ne zamijeni blagoslovljeni klas, također s *Dužijance*.

Na ovoj njivi bit će održana i jedna od najvećih manifestacija u sklopu *Dužijance* – *Takmičenje risara*, koja će biti održana 13. srpnja.

Po riječima ravnatelja Udruge bujevačkih Hrvata *Dužijanica* **Marinka Piukovića**, za razliku od prošle godine ovogodišnje manifestacije *Dužijance* nemaju značajne jubileje, ali će ih tijekom godine biti dvadesetak. Iz bogatog programa kojeg priprema i organizira spomenuta udruga izdvojio je izložbu *S Božjom pomoći*, koja će biti posvećena poznatoj slamarki **Mariji Ivković Ivandekić** koja je rodom iz Đurđina, a ove godine se obilježava 100 godina od njenog rođenja. Tada će biti prikazani i radovi koje je teta Mara uradila, kako za gradsku tako i đurđinsku *Dužijancu*.

Ono što je također specifično za ovu godinu i program *Dužijance* jest revija novošivenog *ruva* (nošnje), koja će biti održana 21. srpnja, dok će središnja proslava *Dužijance* biti 11. kolovoza u Subotici.

Ovih dana iz tiska je izašla i nova Revija *Dužijance*, koja je u znaku prošlogodišnjih jubileja.

Sljedeća manifestacija u programu ovogodišnje *Dužijance* bit će *Djeca u Dužijanci* 1. i 2. lipnja.

Po riječima poljoprivrednika, žito dobro izgleda, no za ovu godinu se ne očekuje nikakav poseban prinos, a puno ovisi i o količini padalina. Ipak, vjeruje se da će uz Božju pomoć biti kruha za sve, što je i smisao blagoslova žita i polja.

Ž. V.

Volonteri Etnokampa na stručnoj ekskurziji

Osnaživanje volonterskog kadra

Zahvaljujući potpori Zagrebačke županije, te osobnom angažmanu Darinke Balen i Jure Miškovića, koji su osmislili projekt i osigurali sredstva, pedeset volontera boravilo je od 25. do 28. travnja u Hrvatskoj na svojoj prvoj stručnoj ekskurziji

Pedeset volontera *Etnokampa* Hrvatske čitaonice boravilo je od 25. do 28. travnja u Hrvatskoj na svojoj prvoj stručnoj ekskurziji u okviru projekta *Volonteri Subotice*. Tom prigodom posjetili su Ivanić-Grad, Rudnik svete Barbare u Rudama kraj Samobora, Grgosovu špilju, dvorac Lužnica, Nove dvore bana **Jelačića** u Zaprešiću, rodnu kuću kardinala **Alojzija Stepinca** i crkvu Svetog trojstva u Krašiću, akvarij slatkovodnih riba u Karlovcu, znamenitosti grada Zagreba te sudjelovali u radionicama koje su za njih organizirane u Osnovnoj školi *Stjepana Radića* u Božjakovini.

»Hrvatska čitaonica iz Subotice u suradnji s Gradskom knjižnicom Subotica organizira petodnevni *Etnokamp* za djecu osnovnoškolske dobi u kojem svake godine sudjeluje sve više djece i volontera. Samo je prošlog ljeta sa 120 djece radilo oko 65 volontera. Svatko tko organizira ovakve kampove veoma dobro zna koliko je važna pomoć volontera. Iako oni to rade iz ljubavi, ne tražeći nikakvu nadoknadu, već dugo mi je bila želja prirediti im neki izlet na kojem bi, među ostalim, mogli učvrstiti naše zajedništvo i nacionalni identitet ali i stručno se educirati na području rada s djecom. Nakon gotovo više od jednog desetljeća postojanja *Etnokampa*

ova ideja je i realizirana zahvaljujući potpori Zagrebačke županije, odnosno osobnom angažmanu **Darinke Balen** iz Upravnog odjela za prosvjetu, kulturu, sport i tehničku kulturu i ravnatelja Osnovne škole *Stjepana Radića* iz Božjakovine **Jure Miškovića**, koji su osmislili projekt i osigurali sredstva«, objašnjava predsjednica Hrvatske čitaonice **Bernadica Ivanković**.

»Boraveći prošle godine u Subotici bili smo i gosti *Etnokampa*, gdje smo prisustvovali završnoj priredbi. Kada smo vidjeli što ta

 Bernadica Ivanković, Jure Mišković, Ivana Franić i Margareta Uršal

JA volonter

Zašto ljudi volontiraju i troše dio svog slobodnog vremena kada za to nisu plaćeni? Ili ipak dobivaju nešto? Zbog čega je dobro biti volonter? Zbog čega sam JA volonter Etnokampa Hrvatske čitaonice? Koje je moje mjesto u zajednici?... Samo su neka od pitanja koja su obrađena u radionici koju je vodio akademski umjetnik **Robert Samardžija**, profesor likovnog odgoja u Osnovnoj školi *Stjepana Radića* u Božjakovini uz pomoć kolegica iz škole. Svoja promišljanja na temu volonterizma u kreativne uratke pretočili su volonteri iz Subotice izradivši u tehnici linoreza svatko vlastiti logo volonterizma. Glavni motiv bile su ruke – ruke koje daju, pomažu, spajaju, tješe, vole, rade... Baš kao što je jednako važan doprinos svakog volontera, člana ekipe, za konačni uspjeh projekta, tako je na koncu radionice nastao prekrasan plakat otisnutih pločica, pojedinačnih logoa subotičkih volontera. Vrijednost ovog plakata simbolizira snagu i zajedništvo volontera hrvatske zajednice u Subotici.

djeca koja su bila u kampu prezentiraju na toj priredbi, što su ti volonteri napravili, koje su sve to radionice bile, koje su tu sve mogućnosti pružene, mi smo bili oduševljeni. Tako smo odlučili napisati projekt *Volonteri Subotice*», doznajemo od Jure Miškovića.

»Osim upoznavanja sa Zagrebačkom županijom i sudjelovanja u radionicama, posljednje večeri priredili smo i svečanu večeru na kojoj su prisustvovali pomoćnica ministrica Ministar-

okolnih škola i drugi. Bila je ovo prilika da se dogovore i drugi vidovi međunarodne suradnje kako bi se ova sada već odlična višegodišnja suradnja mogla proširiti u još širem obliku nego što je sada.«

Koliko je ova stručna ekskurzija bila uspješna, ali i potrebna, govori i izjava profesorice **Klare Dulić**, volonterke *Etnokampa*:

»Želim zahvaliti Bernadici Ivanković i Hrvatskoj čitaonici na ovakvoj prigodi i putovanju. Bilo mi je zadovoljstvo putovati s ovom grupom. Bilo je i prigode za razgovor i upoznavanje, razmjenu iskustava, osobito među prosvjetnim radnicima. Za mene osobno najljepši je doživljaj priroda jedne hrvatske županije kroz koju sam do sada samo prolazila. Isto tako, posjet dvorcu Lužnica i časnim sestrama, Krašiću i Mirogoju nisu uobičajeno na mapi (samo) turističkih obilazaka, a to me se osobito dojmiло. Naši domaćini su bili srdačni i pokazali su nam kako svoj posao rade na visokoj i profesionalnoj razini. Mislim kako je njihova međusobna suradnja između županije, škola i župe jedan primjer za ugledati se. Boravak u OŠ *Stjepana Radića* i sudjelovanje ravnatelja u svim našim aktivnostima su bili vrlo znakoviti. Organizirana radionica bila je interesantno zamišljena i dobro i stručno vođena. I na koncu, bilo je *lipo* otići sa svojim među svoje. Velika hvala na ovom dragocjenom iskustvu.«

Duhovno i stručno osnaženi volonteri *Etnokampa* su tijekom puta osmislili koncept ovogodišnjeg *Etnokampa* koji će biti održan od 26. do 30. kolovoza, te stoga na vrijeme osigurajte sebi mjesto.

B. I.

Marina Ivanković Radaković, Darinka Balen i Bernadica Ivanković

stva znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske **Ivana Franić**, zamjenica župana Zagrebačke županije **Nadica Žužak**, te ostali predstavnici ministarstva, županije, Ivanić-Grada, ravnatelji

Roman Josipa Pašića

Svećenik Josip Pašić, usprkos svom svećeničkom putu i književnom radu, zaboravljen je u rodnom Monoštoru. Razlog je to što UG Urbani Šokci tiska njegov roman *Kraj našeg Dunava*

šić poslije odlaska na školovanje više nikada nije došao, a to je obrazložio ljudskim i obiteljskim razlozima.

»Roman *Kraj našeg Dunava* priča je o nesretnoj ljubavi Šokca i Šokice. Prema Pašićevim riječima, to je istinita priča. Napisana je 1944. godine, ali se događa 200 godina ranije. Selo je tada bilo na samoj obali Dunava, gdje se odvijao cjelokupan život. Jeste tema romana nesretna ljubav, ali kroz tu priču prikazan je svakidašnji život sela i karakteri tadašnjih ljudi. Nesretne okolnosti, smrt, roditelji koji ne prihvaćaju odluke mladih, lažne optužbe, tragedija koja je uništila obje obitelji, sve to smješteno je u priču iz polovice XVIII. stoljeća, ali takva tragična priča mogla bi se ispričati i u bilo kom drugom razdoblju«, kaže Šeremešićeva.

Nju je iznenadilo što u Monoštoru nitko ništa nije znao o Josipu Pašiću, niti kao svećeniku, niti kao pripovjedaču.

»Moj istraživački rad u Monoštoru okrenut je istraživanju pojedinaca, koji su rođeni u Monoštoru, a koji su zaboravljeni kao da nikada nisu postojali. Prvi takav naš pothvat bio je pjenik **Stipa Bešlin**, o kome se u selu uopće ne govori, kao ni o Josipu Pašiću, ocu **Kreavinu**... Kao da je Monoštor samo *Bodrogfest*, paprikaš, kao da selo nema neku kulturološku prošlost. To mene onda potakne da krenem u istraživanje i rad i tko zna, možda će biti još zanimljivih ljudi«, kaže Šeremešićeva.

Svećenik i pisac

Josip Pašić rođen je u Monoštoru 29. prosinca 1913. godine od oca **Marina Pašića** i majke **Janje Turkalj Šeremešić**. Pučku je školu pohađao u rodnome selu, a četiri razreda građanske

U druga građana *Urbani Šokci* iz Sombora pripremila je za tisak roman **Josipa Pašića** *Kraj našeg Dunava*. Roman je to koji je u nastavcima objavljivao u *Našim novinama* tijekom 1944. godine, a sada će se naći na stranicama jedne knjige. A sve je splet okolnosti, jer je predsjednica *Urbanih Šokaca* **Marija Šeremešić** posve slučajno na tavanu somborske knjižnice pronašla primjerke *Naših novina* s dijelovima Pašićevog romana. Otkriće je bilo ne samo roman u nastavcima, već i to što se Pašić u Monoštoru, svom rodnom mjestu, uopće nije spominjao.

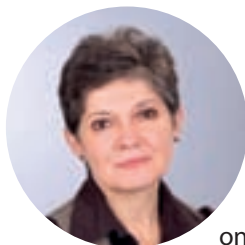
U Monoštoru zaboravljen

Kada je krenula u istraživanje života i rada svećenika Josipa Pašića, Marija Šeremešić imala je sreće da je to bilo još za njegova života, te je tako imala prigodu i dva puta razgovarati s njim u umirovljeničkom svećeničkom domu u Zagrebu. Susretu i razgovoru pomoglo je i to što se ispostavilo da su Marijin otac i svećenik Pašić iz iste ulice u Monoštoru. U svoj Monoštor Pa-

Bećarci, zbornik, Monoštor

Osim romana *Kraj našeg Dunava* UG Urbani Šokci pri vodi kraju rad na knjizi *Pokci i Bećarci* čije su autorice Marija Šeremešić i Milica Lerić i Zbornik radova s međunarodnih okruglih stolova o Šokcima je rič, a u planu je i treća knjiga o Monoštoru.

Tjedan u Somboru

Praznici,
ali ne svima

Razvukli se ovi praznici, vjerski, državni, spojeni, bezmalo na desetak dana. Naravno, to važi za one koji praznuju iliti drugačije rečeno za one koji imaju privilegij da svaki praznik provedu neradno. A to su po pravilu oni koji rade u državnom sektoru. Za

ostale to praznovanje i nije baš tako bez kraja i konca. Sretni su ako uhvate barem jedan ili dva praznična dana. Pa makar to bio Uskrs, Božić ili kakav državni »svetac«.

Neću o policiji, liječnicima, pekarima, nama novinari- ma i drugim profesijama gdje baš puno i ne važi to praznovanje, već o onima koji rade u tvornicama, koje barem prema svjedočenju ljudi s kojima sam razgovarala i ne mare mnogo za neradne dane. Jada mi se jedna cura, koja drži do tradicije, običaja i vjere kako je na Vodeni ponedjeljak polivače mogla primiti tek kasno popodne, jer je prije podne bila na poslu. Istina, mogla je i ne otići, jer nije im poslodavac uskratio pravo na slobodan dan zbog uskrasnih blagdana, ali jeste bonus. Kaže, da taj dan nije otišla raditi, ostala bi bez bonusa koji se isplaćuju za redovit dolazak na posao tijekom jednog mjeseca. Nije htjela ostati bez toga, pa su polivači morali pričekati. Onda me nekoliko dana poslije toga zove bivši susjed koji slavi pravoslavni Uskrs. Kaže, proslavit će ga radno, jer su svi uposlenici dobili naredbu da moraju raditi i za Veliki petak i Veliku subotu i dan nakon Uskrsa. U javnost ne želi. Jer tko bi se usudio protiv velike strane tvrtke, a i posao koji tamo ima mu itekako treba. Iz ugla poslodavaca ova prijetnja ukidanjem bonusa i naredba za rad ima (vjerovatno) neko opravdanje. Gledano očima radnika to je nepravda, uskraćivanje prava koje im je zakonom dano. Gledano mojim očima, u središtu te priče je netko tko bi trebao voditi računa o tome da se dana (i konačno zakonom definirana) prava ne krše. Ako su onima koji slave vjerske blagdane Veliki petak, Uskrs, ponedjeljak poslije Uskrsa blagdani, onda to ne može biti uvjetovano nekim bonusima ili naredbama za rad. Lako je to riješiti, samo da se oni kojima je to posao time i bave. Godinu, dvije, tri kontrolirati, kažnjavati, a onda bi sve sjelo na svoje mjesto i cura iz naše priče dočekala bi polivače odmorna i sretna, a moj bivši susjed umjesto radeći u tvorničkoj hali pripremao bi se za Uskrs.

Oprostite, zaboravila sam: pa kako kontrolirati kako se i što radi u vrijeme praznika kada je praznik i kada oni koji trebaju kontrolirati (naravno) ne rade. Trebaju li i oni kršiti zakon? Bože sačuvaj, pa ne. Samo neka odmaraju.

Z. V.

škole i dva razreda gimnazije, kao sjemeništarc, završava u Somboru. Nakon posljednjih godina gimnazijskog školovanja, polaže i maturu u Travniku s još petoricom sjemeništara iz Bačke. Nakon završenog Bogoslovnog studija u Zagrebu, zaređen je za svećenika 29. lipnja, na Petrovo, 1939. godine u Subotici. Prve godine svećeništva bio je kapelan u šokačkoj župi Plavna u Bačkoj. Ubrzo odlazi u Sarajevo na odsluženje vojnog roka. Po završetku se vraća u Bačku gdje obnaša dužnost župnika, prvo u Vajskoj pa u Bođanima. Službovao je i u Bajmaku, a zatim i u mađarskim mjestima Hajos, Čavolj i Baškut. Početkom ratnih godina Pašić je nosio teško breme svoje

nacionalne pripadnosti. Piše i govori hrvatski, propagira hrvatski tisak i jezik pa mu je ubrzo uslijedila i veoma teška kazna. Uhapšen je i izveden pred mađarski vojni sud u Segedinu. Osuđen je na dvije godine zatvora. Za vrijeme čitanja presude, stjecajem okolnosti, Pašić je pobjegao iz sudnice iskoristivši nastali metež jer su saveznički zrakoplovi baš tada započeli bombardiranje grada. Do kraja rata se skrivao u kući jedne bajmačke obitelji. Nakon rata preuzima župu u Lemešu. U Sombor prelazi 1947. godine, obnaša službu katehete u Učiteljskoj školi i Gimnaziji. U Pakracu je bio župnik od 1955. pa sve do mirovine. Umrovljen je 1983. godine i od tada je živio u Zagrebu i bio katedralni ispovjednik. Josip Pašić, pakrački župnik i dekan u mirovini, preminuo je 22. svibnja 2010. u Svećeničkom domu sv. Josipa u Zagrebu u 97. godini života i 71. godini svećeništva. Pokopan je 26. svibnja na mjesnom groblju u Pakracu.

»U listu *Naše novine*, koji je izlazio u Somboru 1943. i početkom 1944. godine, tiskani su mu u nastavcima romani *Pravi anđeo*, *Kraj našeg Dunava* i *Marta traži roditelje*. Objavljene su mu i knjige *Bijela golubica* (Budimpešta, 1943.), *Stjepan Kaszap* (Budimpešta, 1943.), *Svatovčice* (Sombor, 1945.), *Krv se suši* (Subotica, 1946.), *Tuđe suze ili odgovornost za tuđe živote* (Zagreb, 1977.), *Dida Fenjer i druge priče koje je život ispričao* (Zagreb, 1981.), *Najobičniji muškarac ili priča o sebi* (Zagreb, 1988.) U njegovoj pisanoj ostavštini, pohranjenoj u arhivu Požeške biskupije, nalazi se nekoliko djela koja čekaju recenziju i eventualno tiskanje«, kaže Šeremešićeva.

Z. V.

U spomen na davna vremena

»Vodenicu pored vinarije prepoznali smo kao vrijednost koja bi mogla privući i veliki broj turista. Iako je kompleks prvobitno bio namijenjen privatnom korištenju, danas je to prirodna oaza mira za brojne turiste koji, osim degustiranja vina, mogu uživati u prelijepoj prirodi«, kaže Dejan Ivanović

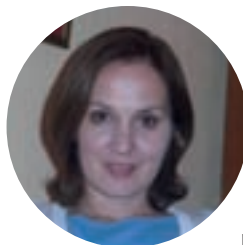
Vodenice su nekada imale veliki značaj u životu ljudi. Najstariji pronađeni zapisi o njima potječu iz I. i II. vijeka prije nove ere. Vodenice su u Europi bile uobičajen prizor sve do početka industrijske revolucije, kada su njihovu ulogu preuzeli mlinovi. Svoj najveći prosperitet u Srbiji vodenice su imale krajem XIX. vijeka, da bi krajem šezdesetih godina prošlog stoljeća doživjele istu sudbinu poput onih u Europi. Za mljevenje žitarica čovjek je najprije za svoje potrebe koristio ručne žrvnjeve, kojima se mogla samljeti samo mala količina žitarica. Vremenom su ljudi došli na ideju da se snaga vode iskoristi kao pokretačka energija u svrhu mljevenja pšenice. Čitav sustav pokretao je slobodni pad vode preko vanjskog vodeničnog kotača koji se pod njenim udarima okreće. Danas je ostalo samo nekoliko vodenica. One koje su sačuvane blago su materijalne kulture i svjedoče o prvim koracima razvoja suvremenih mlinova. Jedna od najstarijih u Srbiji, a jedina sačuvana u Vojvodini, nalazi se u Rivici, malom selu nadomak Iriga, kao vrijedan spomenik kulture. Njena kompletna restarucija zahvaljujući vinarima iz tog kraja uskoro će biti završena.

Kuzminske vodenice

Zapisi **Boška Ljubojevića** govore da je u Kuzminu (mjestu srijemskomitrovačke općine) nekada bilo čak pet vodenica, potočara za meljavu pšenice i kukuruza. Brašno od žita se u narodu zvalo »naprosto«, dok se meljava od kukuruza

Tjedan u Srijemu

Prve pripreme

Podizanjem kamp naselja za smještaj radnika počele su prve pripreme za izgradnju nove autoceste od Srijemske Rače do Kuzmina u dužini od 17 kilometara. Kako je najavlje-

no iz turske kompanije *Tasyapi* (s

kojom su Vlada Srbije i *Putevi Srbije* potpisali komercijalni ugovor za izradu planova detaljne regulacije u prosincu prošle godine) realiziranje velikog projekta izgradnje buduće autoceste Beograd – Sarajevo početi će u lipnju. U Kuzminu (mjestu srijemskomitrovačke općine) bit će postavljene montažne kuće za smještaj radnika, majstora iz Turske, zatim asfaltna i betonska baza. Prvi objekt koji bi se trebao raditi jest most na Srijemskoj Rači. Njegovom izgradnjom trebao bi biti riješen dugoročni problem mještana ovog sela, smještenog u neposrednoj blizini granice između Srbije i Bosne i Hercegovine. Također, mještani tog pograničnog mjesta nakon izgradnje mosta više neće morati prelaziti granični prijelaz prilikom odlaska u Srijemsku Mitrovicu, a izgradnjom autoceste moći će izravno iz svog mjesta otići u Beograd, Zagreb, Banja Luku, Sarajevo... Rok za završetak svih radova je, prema riječima građevinar iz Turske, šest godina. Vrijednost projekta je 220 milijuna eura, od kojih 20 posto plaća Srbija a 80 posto daje kredit *Halkbank* iz Turske. Da će radovi na izgradnji autoceste Beograd – Sarajevo početi u lipnju potvrdila je i ministrica građevinarstva, prometa i infrastrukture **Zorana Mihajlović**. Izgradnjom navedene autoceste Srbija bi dobila mogućnost povezati se s europskim Koridorom 5, koji povezuje Mađarsku, Hrvatsku i BiH, a BiH s koridorima 10 i 11 unutar Srbije, odnosno s autocestom Beograd – Šid, kao i prometnicom preko Požege. Dodatnih 1,3 milijarde odobreni su i za rekonstrukciju cesta u Srijemskom okrugu, a obećanja ministrice su da će do lipnja, u dogovoru sa Željeznicama Srbije, biti konačno rekonstruirani svi cestovni prijelazi u Šidu. Vjerujem da je ta vijest obradovala sve vozače iz ove općine kojima su, osim velikih udarnih rupa na cestama, loši pružni prijelazi veliki problem.

S. D.

zvala projino brašno od koga se kuhao »makarun« (palenta) i pekla proja. Druga meljava od kukuruza zvala se prekrupa, koja je korištena za ishranu stoke i peradi. Potočare vodenice su bile zgrade s dva odjeljenja. Jedno je služilo za stan vodeničara, a drugo za mlin u kome se nalazilo kamenje i pomeljarski džakovi. Kuzminske vodenice su postavljene na kanal Šidina. Prva u potezu Budžak, druga na Osječkom putu, treća na Šidini, četvrta na Gatu, a peta na Oroliku. Zapisi govore da je na vodenici Šidina bio vodeničar **Ivo Jurković**, na Gatu **Stevica Dabić**, a na Oroliku **Mirko Jurić**. Ove vodenice postojale su sve do 1939. godine kada je iskopan generalni kanal koji vuče vodu od Erdevika, preko Kuzmina i Martinaca i kod Lačarka se ulijeva u Savu. Od vodenica u ovom dijelu Srijema danas su ostali samo tragovi betona, koji su držali »šlajz«.

Vrijedan spomenik kulture

Unatoč tome da se zvuci vodeničnog kotača odavno nisu čuli srijemskom ravnicom, jedna od najstarijih vodenica u Srbiji i jedina u Vojvodini Djed Đurina vodenica, koja se nalazi na teritoriju Rivica u ataru Jazavac kod Borkovačkog potoka, zahvaljujući vinarima iz tog kraja uskoro će biti kompletno restaurirana. Ona datira iz davne 1763. godine, a posljednji vodeničari iz tog kraja, djed **Đuro** i njegova žena **Klara**, prestali su mljeti žito prije više od tri desetljeća. Vodenica u Rivici je spomenik kulture Republike Srbije i kao takva je zaštićena. Vlasnici vinarije *Komuna* otkupili su prije nekoliko godina vodenicu kao i kompleks zemljišta od 20 hektara sve do Borkovačkog jezera. Zahvaljujući vlasnicima ove parcele, kotač vodenice će se ponovo čuti u Srijemu.

»Kada smo kupili zemljište, zatekli smo ruiniranu i zapuštenu vodenicu. S obzirom na to da se ona vodi kao spomenik kulture od velikog značaja, u suradnji sa Zavodom za zaštitu spomenika kulture iz Srijemske Mitrovice, započeli smo njenu kompletnu restauraciju. Preostalo je još samo da se promijeni unutarnji mehanizam koji melje pšenicu, kamen i nekoliko zupčanika, kako bi ona ponovo proradila«, kaže jedan od vlasnika vinarije *Komuna* **Dejan Ivanović**.

Turistička destinacija

Ideja je potekla prije šest godina kada su vlasnici vinarije riješili da uredi ovaj prostor, izgrade vinariju i restauriraju vodenicu, kako bi ova oaza mira u neposrednoj blizini Borkovačkog jezera bila privlačnija za turiste.

»Vodenicu pored vinarije smo prepoznali kao vrijednost koja bi mogla privući i veliki broj turista. Iako je kompleks prvobitno bio namijenjen privatnom korištenju, danas je to prirodna oaza mira za brojne turiste koji pored degustiranja vina mogu uživati u prelijepoj prirodi. Na temelju priča nekih starijih ljudi iz Rivice došli smo do podataka da vodenica datira iz 18. stoljeća. Ruma je nekada bila značajan trgovinski centar, a vodenicu su osim stanovnika Rume koristili i ljudi iz Šapca i drugih udaljenijih mjesta. Oduvijek je bila mjesto gdje su se okupljali ljudi, kako bi samljeli pšenicu i popili čašicu dobrog Fruškogorskog vina. Njen sjaj će uskoro biti vraćen, a nadam se da će ponovno biti omiljeno mjesto boravka turista i putnika namernika«, kaže Ivanović.

Želja vlasnika da ovo mjesto bude omiljena turistička vodenica polako se ostvaruje kao i namjera da se vrijedni spomenici kulture sačuvaju. A restaurirana vodenica podsjetit će mnoge na neka davna vremena, kada se možda teže ali ipak, bezbrižnije živjelo.

S. D.

Sportske manifestacije

Gostoprimstvo domicilnog stanovništva predstavlja bitan problem pri organiziranju sportskih manifestacija. Ovo se ističe zbog nesporne činjenice da je sportska publika navijački nastrojena i raspoložena i da je pri tome prag tolerancije niži nego kod sudionika, a naročito posjetitelja drugih manifestacija (umjetničkih, etnografskih, gospodarskih i sl.)

Sportske manifestacije su specifičan vid turističke ponude. Ove manifestacije, bar što se tiče turizma, mogu se definirati kao događaji koje karakteriziraju kreativni i kompleksni sadržaji sportskog, rekreativnog i zabavnog karaktera koji se odvijaju po određenom unaprijed pripremljenom programu, a ostvaruju turističke efekte i ciljeve, te imaju društveno-ekonomski značaj za mjesto ili regiju održavanja.

Natjecateljski sport se razlikuje od rekreacije prije svega po tome što podliježe utvrđenim pravilima, standardiziran je i ne podliježe slobodnim formama. Ako se natjecanje pretvori i uključi u sustav svojstven formiranju sveukupnog turističkog proizvoda destinacije, dobija se i nastaje sportska turistička manifestacija. Sport je njena bazna vrijednost i ponuda, dok ostale vrijednosti i oblici ponude predstavljaju dopunu s ciljem i zadatkom stimulativnog i komplementarnog djelovanja. S druge strane, sportski sadržaji u okviru manifestacije mogu biti prateći sadržaj, ali s bitnim utjecajem na nju.

Karakteristi i kriteriji sportskih manifestacija

Vrijednost i atraktivnost sportske manifestacije kao turističke ponude determinirana je i uvjetovana rangom – prostornom

hijerarhijom – značajem natjecanja (lokalna, regionalna, nacionalna, internacionalna), kontraktivnom zonom i stupnjem heterogenosti posjetitelja (tko su posjetitelji: lokalno stanovništvo, domaći ili strani gosti) i od karakteristike mjesta i regije održavanja. Mjesta i destinacije s vrednijim turističko-geografskim položajem, većim stupnjem aglomerativnosti (brojem stanovnika) u kojima se nalaze i odgovarajuće atraktivnosti – tzv. faktori izvorne ponude – kao i dobrom turističkom opremljenošću (kao što su posebna infrastruktura, organizacija prijevoza, prihvata, smještaja, ishrane, informiranja, opskrbe, zabave i sl.) – tzv. faktori izvedene ponude – posjeduju povoljnije uvjete za organiziranje sportskih manifestacija.

Iskustva raznih sportskih manifestacija ukazuju da sportska publika/posjetitelji imaju solidnu izvanpansionsku potrošnju koja je specifična, jer proistječe iz posebnog karaktera njihovih prohtjeva: sportski događaj im je prvenstvena atraktivnost i cilj dolaska. Nemaju izraženije kulturne i obrazovne potrebe (u smislu razgledanja grada, posjeta muzejima, galerijama, izložbama i slično), ali im treba prilagoditi sadržaje izvan sportskih događaja koji su primjereniji njihovim interesiranjima.

Po svom karakteru, sportske manifestacije možemo razvrstati u tri kategorije:

1. Po značaju održavanja – lokalne, regionalne, nacionalne, nacionalne s međunarodnim sudjelovanjem (tzv. otvorena prvenstva), kontinentalne, međukontinentalne i svjetske;

2. Po mjestu i vremenu održavanja – stalno ili povremeno u istom mjestu, svaki put u drugom mjestu i istovremeno u nekoliko destinacija ili država;

3. Po vidovima i odgovarajućim kriterijima – profesionalne sportske, sportsko-rekreativne, kompleksne turističko-sportske i sportsko-propagandne.

Kompleksne sportsko-turističke manifestacije imaju najveći potencijal za turističku ponudu. To su manifestacije s bogatim sportskim i kulturno-zabavnim programima, karakterističnim za prostore s atraktivnim turističkim vrijednostima i etnički heterogenom strukturom, povezane s drugim vidovima turizma.

Bez obzira o kakvom karakteru sportske manifestacije je riječ, ovisno o veličini i značaju, postoje određeni kriteriji koje treba (pr)ocijeniti prije njenog održavanja, a to su:

- financijski plan,
- ljudski resursi,
- potrebni kapaciteti i tehnička podrška,
- lokacija,
- programski faktor (vrsta/priroda samog programa),
- iskustveni faktori,
- potpora zajednice programu,
- drugi utjecaji (potencijalni eksterni podrazumjevajući i političke prilike!),
- usluge hrane i pića (ne samo prodaja, već i zdravstvena kontrola!) i
- moguća kvaliteta svih potrebnih usluga (smještaja, ishrane, posebnih zahtjeva, itd.).

Za što bolju pripremu (organizaciju) i održavanje sportskih manifestacija, naročito većih i značajnijih, po pravilu se treba formirati organizacijsko tijelo čiji se članovi zadužuju da organiziraju i rukovode pojedinim segmentima (financije, marketing, protokol, tehnika, smještaj i ishrana sudionika odnosno posjetitelja, osiguranje, odnosi s javnošću, itd.). Pri tome, od izuzetne važnosti je marketing uoči organiziranja sportske manifestacije.

Posjetitelji ovakvih manifestacija su različite društvene grupe (klase, slojevi, profesije), manje ili više aktivne, koje se identificiraju s akterima posjećenog/odabranog sportskog događaja.

Postoje tri osnovne kategorije na koje treba pretendirati i obratiti pažnju prije, tijekom i po završetku sportske manifestacije (natjecanja): sportaši – neposredni sudionici sa svojim

stručnim štabovima i dužnosnici natjecanja dotičnih sportskih saveza, turisti-posjetitelji te predstavnici medija koji prate dotičnu sportsku manifestaciju (natjecanje). Svaka od ovih kategorija ima svoje posebne zahtjeve i zato turističku ponudu treba u potpunosti prilagoditi navedenim kategorijama.

Za razliku od potrošnje sudionika koja je većim dijelom subvencionirana i dotirana na razne načine (sudionici usluge ne plaćaju »iz svog džepa«), potrošnja posjetitelja je po pravilu isključivo iz njihovih vlastitih prihoda. Ukupna potrošnja posjetitelja i turista (važi za sve vrste manifestacija!) sastoji se iz više segmenata: od potrošnje u mjestu polaska, potrošnje za vrijeme putovanja i za samo putovanje i potrošnje u mjestu održavanja manifestacije. Pri tome se ekonomski efekti u mjestu održavanja odnose na prijevoz do lokacije zbijanja, ulaznice i troškove boravka za pansionerske i po želji i afinitetu odabrane izvanpansionerske usluge.

Domicilno stanovništvo i sportska manifestacija

Gostoprimstvo domicilnog stanovništva predstavlja bitan problem pri organiziranju sportskih manifestacija. Ovo se ističe zbog nesporne činjenice da je sportska publika navijački nastrojena i raspoložena i da je pri tome prag tolerancije niži nego kod sudionika, a naročito posjetitelja drugih manifestacija (umjetničkih, etnografskih, gospodarskih i sl.). Zbog toga je često vrlo teško da se i kod stalnog stanovništva mjesta održavanja uspostave mehanizmi samokontrole, a još teže stav gostoprimljivosti. Sportska manifestacija predstavlja oblik turizma gdje okolnosti zahtijevaju potrebu za češćom komunikacijom domaćina (koji je ujedno i posjetitelj) i posjetitelja sa strane, što znači da domicilno stanovništvo treba biti u dvostrukoj ulozi: i posjetitelja i domaćina. Tako na posredan način svojim odnosom prema posjetiteljima sa strane, odnosno turistima, čini segment kompleksne turističke ponude. Međutim, u nekim mjestima sportske manifestacije (ne samo većeg ranga) često se održavaju samo jednom ili rijetko, tako da ne postoji dovoljno prilika i mogućnosti da uloga gostoprimljivog domaćina postupno preraste u trajni odnos i podrazumijevajuću kategoriju.

Izgrađeno ili (rjeđe) urođeno gostoprimstvo može djelovati na posjetitelje iz drugog mjesta (naravno, i na turiste) kao samostalna turistička vrijednost i poprimiti karakteristike posebnog oblika atraktivnosti, a to je prije svega glavni adut – »udarna stvar« – u propagandi i treba je uvijek isticati.

Atila Dunderski
dipl. turizmolog

Uskrsni koncert – poveznica s Đakovom

VAJSKA – U organizaciji mjesnog HKU-a *Antun Sorgg* i župnika **Vinka Cvijina** prošloga tjedna u crkvi sv. Jurja u Vajskoj priređen je uskrsni koncert na kojem je nastupio zbor mladih *Veritas* iz župe Dobri Pastir iz Đakova. Nije prvi puta da vaištanskim katolicima prečasn **Josip Ivešić** dovodi u goste zbor iz svoje župe. Prije tri godine zbor je uvećao misu zahvalnicu u Vajskoj. Ove dvije župe povezuje obitelj Šimunović koja se iz Hrvatske u Vaj-

sku doselila prije pet godina. Zbor *Veritas* postoji pet godina i polako raste, a trenutno ga vodi **Anamarija Burilo**. U Vajskoj su nastupili s uskrsnim pjesmama i duhovnim šansonama. Sedmero djece iz župe izvela su uskrsnji igrokaz. Župnik Cvijin zahvalio je gostima na programu, a predsjednik vaištanske udruge **Mladen Šimić** poklonio im je sliku s motivima Vajske. Suradnja se nastavlja, Vaištanci su pozvani biti gosti ove đakovačke župe.

A. Š.

Nazorovci u Vinkovcima

VINKOVCI – Folklorna sekcija HKUD-a *Vladimir Nazor* iz Sombora sudjelovala je na 15. *Šokačkoj zabavi* u Vinkovcima koju je

organizirala udruga *Vinkovački šokački rodovi*. *Nazorovci* su se predstavili splotom bunjevačkih plesova.

Z. V.

Svi zajedno hrvatsko naj u Vukovaru

VUKOVAR – Od 3. do 6. svibnja u Vukovaru se održava 2. festival nematerijalne kulturne baštine, turističkih manifestacija, atrakcija, i destinacija pod nazivom *Svi zajedno hrvatsko naj*. Ulice i trgovi Vukovara bit će ispunjeni glazbom i plesom, brojnim atrakcijama, programima za djecu, kreativnim radionicama, uz eno i gastro ponudu iz cijele Hrvatske. Uz ove programe ulice i trgovi grada Vukovara pretvaraju se u mjesto susreta različitih kultura, gastronomija i zabave, čuvajući i prezentirajući najbolje od hrvatske zaštićene nematerijalne baštine, povezujući Hrvate iz domovinske i iseljene Hrvatske, uz prezentaciju kulturne baštine nacionalnih manjina, ali i drugih zemalja. O značaju Festivala svjedoče i pokroviteljstva predsjednice RH **Kolinde Grabar-Kitarović**, Vlade RH, Predsjednika Hrvatskoga sabora, brojnih ministarstava, a među ostalim i Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan RH, Hrvatske matice iseljenika, Hrvatskog sabora kulture i Hrvatskog svjetskog kongresa.

Srijemci Srijemu u Srijemskoj Mitrovici

SRIJEMSKA MITROVICA – Zajednička manifestacija hrvatskih udruga kulture iz Srijema pod nazivom *Srijemci Srijemu* ove će godine biti održana u subotu, 18. svibnja, u Srijemskoj Mitrovici, u gradskom kazalištu *Dobrica Milutinović*, s početkom u 19.30 sati. Manifestacija se održava osmi puta. Pokrovitelj manifestacije je Hrvatsko nacionalno vijeće u Republici Srbiji.

XI. dani A. G. Matoša i dr. Josipa Andrića

U ČAST VELIKANA!

Plavna, 11. i 12. V. 2019.

Subota, 11. V.

16.00 – Posjet groblju – sjećanje na osnivače Društva

Nedjelja, 12. V.

15.00 – Rad s djecom – kreativna radionica – Vatrogasni dom Plavna

17.00 – Sveta misa u župnoj crkvi sv. Jakova u Plavni

18.00 – Svečana akademija – Vatrogasni dom Plavna

Gosti: Društvo hrvatskih književnika, Ogranak slavonsko-baranjsko-srijemski

Hrvatska glazbena udruga „Festival bunjevački pisama“

Subotica

Šokački pjesnici

Generalni pokrovitelj:

Dalmatinska večer u Subotici

Ples spojio Makarane i Subotičane

Hrvatski kulturni centar *Bunjevačko kolo* iz Subotice proteklog vikenda ugostio je svoje prijatelje iz Makarske. Gosti iz Dalmacije, Folklorni ansambl *Tempet* priredili su skupa s domaćinima 27. travnja prigodni koncert – *Dalmatinsku večer*.

Uzvratni posjet

Suradnja ova dva ansambla počela je još prošle godine, kada su folklorci iz Subotice gostovali u Makarskoj na manifestaciji *Makarsko kulturno ljeto*, a ovo je bio uzvratni posjet, rekao je član IO HKC-a *Bunjevačko kolo* **Antun Kozma**, dodavši kako vjeruje

skupina ovoga ansambla. Domaćini su se predstavili koreografijom *Bunjevačko momačko kolo* u izvedbi izvođačkog ansambla i *Mađarskim plesovima* u izvedbi najmlađe dječje skupine, a nastupila je i ženska pjevačka skupina *Prelje*.

Kolo prijateljstva

Folklorni ansambl *Tempet* osnovan je 2004. godine, a osnovna djelatnost im je poticanje, razvijanje, čuvanje i unaprjeđenje kulturne i folklorne baštine. Jedini je ansambl na području Makarskog primorja i u svom je relativno kratkom postojanju ostvario niz zapaženih nastupa: prigodnih, gospodarskih, humanitarnih i natjecateljskih. Od 90 društava iz cijele Hrvatske *Tempet* je uvršten među 14 najboljih.

Po riječima tajnice FA *Tempet* **Jadranske Gaće**, postoji ideja da se u skorijoj budućnosti ovaj ansambl poveže s bunjevačkim Hrvatima u Srbiji (HKC *Bunjevačko kolo*) te s moliškim i gradišćanskim Hrvatima u takozvano *Kolo prijateljstva*.

»*Kolo prijateljstva* planiramo već duže vrijeme. Preko bačkih Hrvata koji žive na Makarskom primorju uspostavili smo prve kontakte i sretni smo što je prihvaćena suradnja. Makarska je turistički grad i naša želja je ljepotu našega grada, turizma i običaja podijeliti s drugima. Najbliži nama su bunjevački, gradišćanski i moliški Hrvati, te bismo s njima htjeli stvoriti spomenuto *Kolo prijateljstva*. Šteta je da se tradicija ne nastavi i da ne upoznajemo jedni druge. Prije svega tu mislim na djecu i mlade jer trebaju znati odakle su krenuli, kako bi znali kamo idu«, kazala je Jadranka Gaće.

Ž. V.

da će ova suradnja još dugo živjeti. »Želja nam je svake godine u subotu nakon Uskrsa prirediti *Dalmatinsku večer*. Prošle godine ugostili smo folklorce iz Gata kraj Omiša, a ove godine su s nama Makarani«, kaže Kozma.

Gosti iz Makarske su u Subotici boravili od petka do nedjelje, te su imali organizirani obilazak grada, razgledanje i druženje.

Tijekom koncerta FA *Tempet* se predstavio *Makarskim starogradskim plesovima*, *Plesovima otoka Korčula*, *Splitskom kvadriljom* te prigodnim pjesmama koje je izvela ženska pjevačka

Prepekovo proljeće 2019. održano u Novom Sadu

Jubilarna manifestacija i zbirka pjesama

Jubilarna, deseta po redu, literarno-glazbena manifestacija *Prepekovo proljeće 2019.*, a ujedno i istoimena zbirka pjesama više autora, što ih organizira odnosno objavljuje novosadski HKUPD *Stanislav Prepek* priređeni su prošloga četvrtka u amfiteatru novosadskog SPENS-a. Manifestaciju su otvorile najmlađe članice Udruge – **Teodora Simanić** i **Ina Maleš**, recitirajući stihove **Dobriše Cesarića**. HKUPD *Stanislav Prepek* je osnovano prije nepunih četrnaest godina, a poznato je ponajviše po radu svoje literarne sekcije koja je vremenom prerasla u njihov Književni klub s oko dvadeset članova.

Nagrađene pjesme

Udruga *Prepek* je u sklopu *Prepekovog proljeća* prvi puta raspisala natječaj za najbolju pjesmu na hrvatskom jeziku/narječjima, a o najuspješnijim sudionicima odlučivao je žiri u sastavu: pjesnik i književni kritičar iz Vinkovaca **Franjo Nagulov**, članica uredništva Književnog kluba HKUPD-a *Stanislav Prepek* **Sladana Varićak** i književna kritičarka **Dragana V. Todoreskov**. Prvo mjesto osvojila je **Maja Gračan Livada** iz Rume s pjesmom *Poezije*, drugo **Vesna Andrejić Mišković** iz Slavonskog Broda s pjesmom *Dovoljan mi je Nerudin osmijeh* dok je treća nagrada pripala **Anđelki Korčulanić** iz Splita za pjesmu *U noćima zgusnute tmine*.

Urednica zbirke pjesama *Prepekovo proljeće 2019.* **Dragana V. Todoreskov** je navela kako su u toj knjizi zastupljeni autori iz Srbije i Hrvatske.

»S ponosom mogu reći da su ove godine nagrađene tri autorice koje su već afirmirane u poeziji i koje su već dobitnice nekoliko važnih nagrada«, istaknula je **Todoreskov** i dodala kako će Uredništvo nastojati nastaviti s tradicijom prikupljanja kvalitetne poezije, ali i proze, odnosno priča koje su u fokusu jedne druge zbirke i manifestacije u organizaciji novosadske udruge, a riječ je o *Prepekovoj jeseni*. Istaknuto je i kako je u svojim dvama edicijama udruga objavila više knjiga pjesama i proze.

O zbirci *Prepekovo proljeće 2019.* govorio je i **Franjo Nagulov**.

Veliko priznanje

Prvonagrađena **Maja Gračan Livada** kaže kako ova nagrada ima veliki značaj za nju, te da je došla u godini kada obilježava 20 godina od izlaska svoje prve zbirke poezije.

»Pjesmu vam ne mogu opisati, najbolje ju je pročitati, ali govori o tome kakve sve pjesme postoje i o čemu one sve govore«, kazala je pobjednica natječaja.

Trećenagrađena **Anđelka Korčulanić** iz Splita navodi kako joj čast i zadovoljstvo predstavlja samo sudjelovanje na manifestaciji poput ove.

Zabilježeno stvaralaštvo

Manifestaciji je nazočio i dužnosnik HNV-a **Darko Sarić Lukendić**. »Knjige i edicije udruge *Stanislav Preprek* su značajne iz tog razloga jer stvaralaštvo autora iz naše hrvatske zajednice tako ostaje zabilježeno, ostaje dostupno generacijama koje dolaze iza nas«, izjavio je za HR Sarić Lukendić.

»Čast mi je što sam tu na *Preprekovom proljeću*, a i Novi Sad me veseli. Inače sam više puta gostovala u Srbiji, ali svaki prolazak natječaja je poseban i veoma mi je drago zbog nagrade. Osjećam se super povodom toga, jer je svaka nagrada veliko priznanje; proći jednu selekciju i biti izabran među tri nagrađene za mene je velika čast«, kaže Anđelka Korčulanić.

Pobjednice natječaja pročitale su svoje pjesme. Osim njih, svoje su pjesme predstavili i članovi *Preprekova* Književnog kluba. Program je svojim nastupom uljepšala Ženska pjevačka skupina udruge domaćina.

Ovom prigodom istaknuto je i kako je natječaj za najbolju pjesmu za *Preprekovo proljeće 2020.* već raspisan te su zainteresirani pozvani da pošalju svoje pjesničke uratke.

Tekst i foto: Kristina Ivković Ivandekić

Žile kucavice

Predsjednik HKUPD-a *Stanislav Preprek* **Krešimir Tkalac** kaže za HR kako kvaliteta manifestacije *Preprekovo proljeće* raste iz godine u godinu.

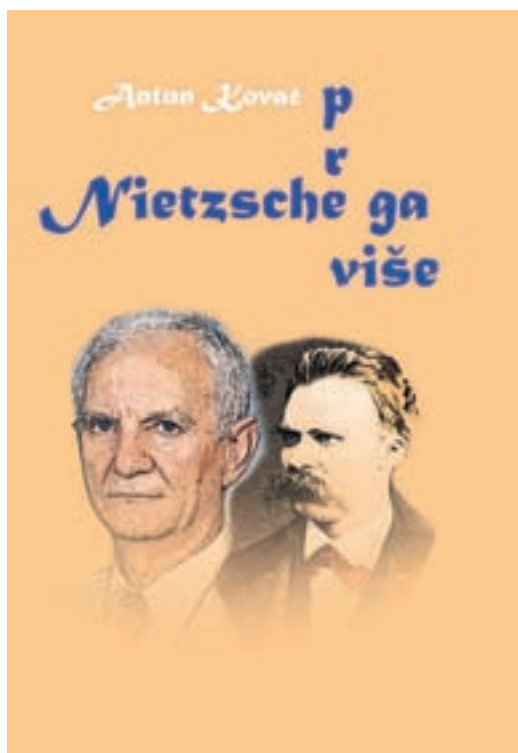
»Naše dvije književne manifestacije i Godišnji koncert su u manifestacijskom smislu definitivno žile kucavice naše Udruge«, kaže Tkalac.

Nova knjiga: Antun Kovač, *Nietzsche ga previše*, samizdat, 2019.

Nemirni duh autora

Objavljena u vlastitoj nakladi autora, nedavno je izašla nova, treća po redu, knjiga **Antuna Kovača**, Monoštorca sa somborskom adresom, naslovljena *Nietzsche ga previše*. U pitanju je zbirka pjesama, bečaraca, anegdota, crtica s putovanja i parola, a napisana je na ikavici monoštorskih Hrvata. Recenzentica knjige je **Zdenka Mitić** iz Monoštora.

»Naziv knjige predstavlja nam slojevitost koja je sveprisutna u stvaralaštvu Kovača. Oslikava nemiran duh autora, koji u svakom segmentu života pronalazi inspiraciju za stvaranje. Kao i kroz svoje prethodno objavljene zbirke, bilježi tragove minulih vremena i piše kroniku Monoštora, kroz svoja sjećanja – komična, sjetna, nostalgичna. Kovačevi opisi Monoštora, kako onog starog, tako i današnjeg, protkani su ponosom i ljubavlju prema šumama, vodama, jelenima, širokim sokacima, šokačkoj nošnji i kreketu žaba iz bunara, onog monoštorskog. Provuče se tu i po koja 'čovka', ali uvijek svrsishodna i neophodna u danom momentu, kao čuvar vjerodostojnosti, tako autentična da svakom poznavatelju monoštorske ikavi-

ce zaigra osmijeh oko usana«, navodi Zdenka Mitić.

Autorova interesiranja u knjizi nisu ograničena samo na Monoštor.

»Kao mladić proučava glazbu, filozofiju, književnost, film, strane jezike, putuje Europom, upoznajući se s kulturama, ljudima, predjelima i modom. I danas, kroz putovanja, angažman u kulturno-umjetničkim društvima, kao amaterski glumac, pjesnik, ljubitelj prirode, zdravog života – ali s devizom ipak 'ničega previše', na što aludira naslov knjige – tu je da napravi paralelu i ukaže na konfuziju suvremenog načina života, tekovina kapitalizma, medija, teorija zavjere i zaboravljanja na 'malog čovjeka'. I opet nam prijateljski savjetuje umjerenost, lomeći se retoričkim pitanjima. Maštovite kombinacije šokačke ikavice i engleskih riječi prikazuju nam širinu autorovih vidika i spremnost za poigravanje dijametralno suprotnim tonaliteta. Istovremeno su i komične«, navodi Mitić.

Knjiga je obogaćena ilustracijama akademske slikarice **Marije Kovač**.

D. B. P.

Uskrsni koncert u subotičkoj katedrali

Radost blagdana uz drugačiji program

Uskrsni koncert Katedralnog zbora *Albe Vida-ković* održan je na Mladi Uskrs, 28. travnja, u ispunjenoj subotičkoj katedrali sv. Terezije Avilske. Osim spomenutog zbora, na 29. uskrsnom koncertu u katedrali nastupila je i vokalna solistica **Izabella Guzsvány** (mezzosopran), dok je za orguljama svirao mo. **Kornelije Vizin**. Koncertom je ravnao zborovođa i katedralni orguljaš mo. **Miroslav Stantić**.

Na programu se našlo jedanaest kompozicija koje pripadaju različitim glazbenim pravcima, a naglasak je bio na mađarskim autorima, koji su bili alfa i omega koncerta.

Kako je istaknuo Stantić, već nekoliko godina unazad za uskrsni koncert se odabiru manje poznate kompozicije, kako bi ih na ovaj način promovirali i potaknuli druge umjetnike na njihovu izvedbu. »Sva ova djela su u svijetu poznata, a kod nas se ne izvode. Tijekom misnih slavlja pjevamo crkvene i pučke pjesme za prigodne blagdane, a koncert je dobra prigoda pokazati i nešto drugačije«, kaže Stantić.

Na početku koncerta izvođače, kao i publiku, pozdravio je katedralni župnik mons. **Stjepan Beretić**, zahvalivši pjevačima što blagdane i misna slavlja u katedrali čine ljepšima.

Tijekom koncerta izvedena su djela **L. Halmosa, G. B. Pergolesija, J. S. Bacha, J. G. Petelina, B. Antonića, H. Schütza, R. Schumanna, F. Hummela i A. Harmata**, među kojima se našla *Missa e sole*, arije iz kantate *Stabat Mater*, koral iz *Pasije po Mateju*, Preludij i fuga u D duru, *Tera trenuit*, kanonske studije za pedalni klavir ili orgulje, te *Aleluja* i druge prigodne skladbe.

Drugačiji program i kvaliteta izvedbe donijeli su i dva bisa, kao i vidno oduševljenje subotičke publike.

Ž. V.

Uskrsni koncert zbora i tamburaša u Franjevačkoj crkvi u Subotici

Pobjedni dan slavimo!

Suradnja crkvenih zborova koje vodi s. **Mirjam Pandžić** i Subotičkog tamburaškog orkestra, ovjekovječena u prigodnim blagdanskim koncertima i sazvučju karakterističnom jedino za panonske prostore, traje već skoro tri desetljeća. Ove godine priređen je 29. po redu Uskrsni koncert u Subotici

koji je ponovno spojio spomenute pjevače i tamburaše.

Petnaest skladbi našlo se na repertoaru ovog koncerta održanog prošloga tjedna, 25. travnja, u Franjevačkoj crkvi sv. Mihovila. U prvom dijelu programa nastupili su pjevači u pratnji orgulja, odnosno zbor *Sveta Cecilija* pod ravnanjem s. Pandžić. Riječ je o »domaćem« zboru koji postoji sedam godina i koji pjeva pod misama i na svečanostima u Franjevačkoj crkvi. Oni su izveli francusku *Aleluju* iz 15. stoljeća, te prigodna djela o. **Mariana Jaića**, o. **Franje Jesenovića**, **Lászlóa Halmosa** i **G. F. Händela**. Svojevrsni prijelaz u drugi dio programa napravljen je nastupom Subotičkog tamburaškog kvarteta koji je izveo *Primi Racconti Vitoa De Siatija* i *Impresije III. st.* domaćeg skladatelja **Rudolfa Bruccija**.

Središnji dio koncerta spojio je zbor *Sveta Cecilija* i Subotički tamburaški orkestar pod ravnanjem **Sonje Berta**. Publika je imala prigodu čuti skladbu *Gospodin slavno uskrsnu* iz Cithare Octochorde (1757.) te djela o. **Fortunata Pintarića**, **Mate Leščana**, o. **Petra Kinderića**, **Karla Adamića** te crnački napjev *Molitva sv. Franje*. Koncert je završen publici dobro poznatim skladbama *Kraljice neba* i *Ostani s nama*.

D. B. P.

Hrvatsko kulturno-prosvjetno društvo „Jelačić“ Petrovaradin
priređuje

Jelačićev
**USKRSNI
KONCERT**

Crkva Ime Marijino, Novi Sad
Subota, 11. 5. 2019. u 19 sati
Ulaz slobodan

Inicijativa za obnovu dva značajna sakralna objekta u Rumi

Svjedoci bogate povijesti čekaju svoju obnovu

Prvna rimokatolička crkva u Rumi podignuta je 1748. godine. Tada je to bila skromna drvena građevina posvećena Svetom križu. Novac za podizanje crkve dao je **Marko III. Aleksandar** baron **Pejačević** (osnivač grada Rume), a njegov nasljednik **Josip II. grof Pejačević** je nastavio pomagati crkvu u Rumi. Svojom oporukom iz 1780. godine obvezao je svog nasljednika da podigne novu crkvu od čvrstog materijala. Josipovu oporuku izvršio je njegov unuk **Ivan Nepomuk grof Pejačević** i izgradnja crkve je počela 1811. godine. Crkva je završena i blagoslovljena 1813. godine. Osim crkve, još nekoliko značajnih objekata koji i danas postoje u Rumi, zadužbina su ove obitelji. Jedna od njih je i kapela sv. Florijana na Gradskom rumskom groblju. O humanosti župljana Rume svjedoči još jedna sakralna građevina na rumskom groblju, kapela Žalosne Gospe, koju je 1901. godine izgradila **Magdalena Fritz**. Kapela je danas nažalost ruinirana i nalazi se u vrlo lošem stanju. Ono što daje nadu to je da postoji želja i volja župljana da je u dogledno vrijeme urede i vrate u prvobitno stanje.

Kapela Žalosne Gospe

Kapela bez namjene

Sve do 1955. godine u ovoj kapeli su održavane svete mise nakon ukopa pokojnika. Od tada do danas u ovaj objekt nije ništa ulagano unatoč tome što po svojoj arhitektonskoj građi to svakako zaslužuje.

»Na ulazu s lijeve strane kapele nalazi se spomenik **Josefa Fritz**a, Magdaleninog supruga, koji je tu i sahranjen. Magdalena je umrla 1903. godine i sahranjena je u unutrašnjosti kapele. S desne strane kapele nalazi se spomen ploča. Slova su nejasna,

ali pretpostavljamo da je na njoj ispisana zahvalnica župljanki Magdaleni za izgradnju kapele. U blizini objekta 1912. godine je izgrađen križni put koji se završavao na krovu kapele do kojeg vode stepenice. Tu su nekada bila smještena tri mramorna križa, koja su zbog sigurnosti sklonjena. U njoj unutrašnjosti se nalazio oltar, Kristov grob, kao i druge znamenitosti. U sačuvanim zapisima se navodi da su u njoj održavane mise za pokojne njemačke vojnike koji su sahranjeni na rumskom groblju«, kaže član crkvenog vijeća **Marko Mijić**.

Vjera u dobre ljude

Danas se župljani okupljaju ispred kapelice samo prilikom pobožnosti Križnoga puta, s obzirom na to da se u njoj blizini nalazi 14 postaja. U kapelicu ne smiju ući, jer ona nije sigurna i ne smiju riskirati. »Bilo bi lijepo kada bi se ovakav kulturno-povijesni spomenik obnovio.

Zajedno s našim župnikom vlč. **Ivi-com Čatićem**, počeli smo prikupljati dokumentaciju potrebnu za njenu obnovu. Nakon toga krenut ćemo u izradu elaborata, u prikupljanje tehničke dokumentacije, potom ćemo se konzultirati i s predstavnicima Zavoda za zaštitu spomenika kulture u Srijemskoj Mitrovici. Kada sve to završimo, nastojat ćemo potražiti donatore u Njemačkoj i Austriji. Vjerujemo da ćemo naći dobre ljude koji će nam pomoći«, kaže naš sugovornik.

Dužnost i obveza

Zanimljivo je da je samo godinu dana prije, u blizini kapelice Žalosne Gospe, izgrađena kapelica u čast sv. Florijana, zaštitnika vatrogasaca. Potrebu za izgradnjom dvije kapele u gotovo isto vrijeme župljani objašnjavaju većim potrebama nego danas, s obzirom na to da je u to vrijeme bilo i više vjernika.

Kapela sv. Florijana

»U toj kapeli su sahranjeni grofica **Barbara Pejačević** i njen suprug **Karlo Pejačević**. Danas se u njoj održavaju svete mise na Dušni dan i 4. svibnja, kada se obilježava blagdan sv. Florijana. Projekt za tu kapelu izradio je **Stefan Tašner** koji je u to vrijeme držao ciglanu u Rumi. Kada je kapela bila završena, unutar nje postavljena je ploča na kojoj su ispisana imena ljudi, članova crkvenog i grobljanskog odbora koji su sudjelovali u njenoj izgradnji. Posjedujem dokument na kojem se nalazi popis imena 120 Nijemaca, koji su u to vrijeme financijskim sredstvima pomogli izgradnju kapele. Spominje se i mali broj Hrvata: **Petar Mišak, Andrija Lanc** s obitelji i **Marija Petrović**. Svi ostali su Nijemci«, kaže Mijić.

Na ulasku u kapelu, s njene lijeve strane, sahranjen je prvi župnik u Rumi **Ivica Kovačević**, dok su s druge strane sahranjeni dva brata, koji su također bili župnici u Rumi.

»I ova kapelica je pod zaštitom države. Prije skoro 30 godina smo je okrečili, uradili fasadu, postavili nadstrešnicu kako bismo je zaštitili od kiše. Međutim, trebali bismo joj što prije sanirati krov, jer su grede trule. To nam je prioritet«, kaže sugovornik, dodajući na kraju razgovora kako smatraju da im je obveza obnoviti obje kapele, prvenstveno zbog onih ljudi koji su tijekom povijesti nesebično pomagali izgradnju ovih važnih sakralnih objekata u Rumi.

S. D.

Događanja na Bunariću

4. svibnja – Blagoslov vozača i vozila (prva subota), sveta misa je u 9,30 sati

13. svibnja – Gospa Fatimska, sveta misa je u 18 sati.

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Bog je uvijek blizu

Uskrsli Isus ukazivao se svojim učenicima više puta kako bi osnažio njihovu vjeru i učinio ih spremnima za poslanje koje ih očekuje. Nakon događaja Velikog petka pored tuge i straha, učenici su osjećali i razočaranje, jer su njihova očekivanja bila mnogo drukčija od svega što se desilo. Nametnulo se pitanje kakvog je smisla imalo njihovo trogodišnje nasljedovanje i to što su zbog Isusa napustili svoje dotadašnje živote. S ljudske strane nisu se mogli oduprijeti tom osjećaju razočaranja i besmisla. Čak ni prva Isusova ukazanja nisu mogla nadvladati njihovu izgubljenost u novonastaloj situaciji. Oni su se obradovali Gospodinovom uskrsnuću, ali nisu znali što raditi. Zato je Uskrsli trebao više puta pohoditi svoje učenike i pomoći im da se otrgnu pesimizmu koji ih je obuzeo i drugačije sagledaju sve što se dogodilo te preuzmu zadaću za koju ih je on pripremao još prije smrti i uskrsnuća.

Još jedno ukazanje Uskrsloga

Evandelist Ivan govori nam o događaju ukazanja Uskrsloga baš u trenutku kada su se učenici pokušali vratiti svojem zanimanju kojim su se bavili prije nego su susreli Isusa i pošli za njim (usp. Iv 21, 1-19). Petar je prvi odlučio poći ribariti, pa su mu se pridružili i drugi učenici. Njihova namjera nije bila ponukana samo željom pribavljanja ručka već je to bio pokušaj vraćanja na staro, jer im je bilo teško prihvatiti situaciju u kojoj su se našli. Iako ih je Isus prije tri godine pozvao da budu ribari ljudi, oni se ponovno žele vratiti svom prijašnjem poslu, jer je zbunjenost još uvijek veća od radosti zbog Isusova uskrsnuća, jer još uvijek sumnjaju da su protekle tri godine promašene i da su njihova očekivanja razočarana. U tim trenucima jedino što im ima smisla jest vratiti se svome starom životu. No, i tu neuspjeh. Nakon cijele noći nisu ništa ulovili. Na jedno razočaranje dolazi i drugo, kao da su se našli u slijepoj ulici, nema izlaza.

I pored svih sumnji, dvojbi, razočaranja i očaja, koji su se naselili u njihova srca, Isus im ništa ne zamjera. Razumije njihovu tjeskobu, zato dolazi ponovno da osnaži njihovu vjeru i osvijetli put njihovog poslanja. No, oni umorni i razočarani, iako je svanulo, ne prepoznaju svoga Učitelja, nego u njemu vide tek nekog

stranca. To govori o stanju njihovog duha, potpuno potonulog pod pritiskom sumnji. Prepoznaše ga tek po znaku čudesnog ulova ribe i kad je učenik kojeg je Isus posebno ljubio rekao: »Gospodin je!« (Iv 21, 7).

Svojim trostrukim pitanjem Isus Petra želi podsjetiti na njegovu ulogu u zajednici i probuditi u njemu staru želju za nasljedovanjem. Tako susreti s Uskrslim malo-pomalo bude u njihovim srcima isti onaj plamen koji je gorio one tri godine dok su slušali njegovo naučavanje i gledali brojna čudesa, te postaju sposobni biti ribari ljudi, svjedoci Uskrsloga sve do smrti.

I kad je teško, Bog je tu

Gotovo svaki čovjek iskusio je razočaranje. Razne vrste neuspjeha na poslu ili u školovanju, tijekom života kakav za sebe nismo planirali, ljudi koji su nas iznevjerili kad smo na njih računali, sve su razočaranja koja nameću pitanja o smislu i o Bogu. I kao što su se učenici pitali je li imalo smisla to što su ostavili sve i slijedili Isusa tri godine, ljudi se nakon životnih krahova i neuspjeha pitaju je li imalo smisla to što su bili vjernici, kada je Bog dopustio da im se tako ružne stvari događaju. Počnu misliti da su od Boga napušteni, pa mu okreću leđa i zatvaraju vrata svoga srca.

No, uskrsli Isus je pokazao da iz ljudskog razočaranja uskrsava Božja proslava. Pustio je učenike da osjete razočaranje, ali ih u tome nije ostavio. I kad se činilo da je ljudska besmisao pobijedila, Isus dolazi i očituje snagu Božju u još jednom čudu.

On se dao razapeti za nas. Umro je, ali je i uskrsnuo da bi čovjeku darovao novi život. Zato nas nikada neće napustiti. I onda kada nam se čini da nema smisla, da nas ne čuje i ne vidi, on je bliže nego ikad i čeka pravi trenutak da očituje svoju moć. Ali, potrebno je da mu ne zatvorimo vrata svoga srca, da nam vjera ne malakše nego da je održavamo molitvom i sakramentima, ma koliko teško bilo. Jedino nam vjera može pomoći da prepoznamo Isusovu blizinu, kao što su je prepoznali apostoli. Oni jesu bili razočarani, ali vjera im nije utihnula.

Stoga ne dopustimo da nas trenutna razočaranja udalje od Boga, jer on se nije udaljio od nas, samo čeka pravi trenutak da očituje svoju veličinu i ljubav.

Izvannastavne aktivnosti za 2019. godinu

Bit će to ispunjeno ljeto

Učenci hrvatskih odjela, pa i njihovi roditelji, već su naviknuli na brojne izvannastavne aktivnosti koje upotpunjuju ljetni odmor. Tako će biti i ovoga ljeta.

Hrvatsko nacionalno vijeće i ove godine organizira izvannastavne aktivnosti i programe usmjerene na socijalizaciju i edukaciju djece koja nastavu pohađaju na hrvatskom jeziku u Srbiji. Ova vrsta neformalnog obrazovanja, djeci izuzetno draga, važna je i za socijalizaciju, osamostaljivanje, komunikaciju, kao i usavršavanje materinjeg jezika.

Ne treba zaboraviti da neka djeca, odnosno njihovi roditelji, nemaju financijskih mogućnosti otići na ljetovanje, te je ovaj vid izvannastavnih aktivnosti jedini način da djeca putuju, druže se i uživaju u čarima ljeta.

Sva putovanja financiraju se zahvaljujući potpori Republike Hrvatske, te projektnim i proračunskim sredstvima Hrvatskog nacionalnog vijeća, donatorima i sponzorima. Na roditeljima ostaje samo dijelom financirati put na koji njihovo dijete ide. Neki programi su već popunjeni, a za neke još uvijek ima mjesta. Ove godine su u ponudi sljedeći programi:

Mali maturallac – Destinacija na koju se ide je Vukovar – Zagreb – Nacionalni park Krka – Split i namijenjena je učenicima 8. razreda. Cilj programa je obilazak Hrvatske, bolje upoznavanje matične domovine i kao i međusobno upoznavanje osmaša. Program obuhvaća aktivnosti upoznavanja kulturno-povijesnih znamenitosti i jačanje jezičnih kompetencija, te upoznavanje s novim prijateljima iz Hrvatske.

Vrijeme puta je od 23. do 26. svibnja, a roditelji trebaju platiti 6.000 dinara. Suorganizator ovoga programa je Udruga ravnatelja učeničkih domova Republike Hrvatske.

Veliki maturallac – Destinacija na koju se ide je Koljnof – Beč – Budimpešta i namijenjena je učenicima 4. razreda srednje škole koji su barem jedan ciklus obrazovanja završili na hrvatskom jeziku. Program je zamišljen kao posjet gradišćanskim Hrvatima u Mađarskoj i Austriji, upoznavanje s njihovim sustavom obrazovanja i kulturom.

Na veliki maturallac ići će se u listopadu ove godine, a cijena puta, koju treba doplatiti je 90 eura. Suorganizator ovoga programa je Državna samouprava u Republici Mađarskoj.

Studijski posjet – Destinacija je Zagreb - Samobor, za učenike Politehničke srednje škole, koji će imati organizirani obilazak Zagreba i Samobora.

Vrijeme puta je od 17. do 19. svibnja, a roditelji sufinanciraju put s 3.600,00 dinara. Suorganizator programa je Ministarstvo znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske.

Razmjena učenika – U ovome programu destinacija na koju se ide je Žrnovnica – Split, a namijenjena je učenicima 6. razreda

osnovne škole. Program sadrži posjet osnovnoj školi u Žrnovnici i druženje s djecom tijekom boravka i boravak na nastavi. Posjet destinacijama: Solin, Klis, Split, Marjan, Radmanove mlinice, kupanje na Bačvicama i Omišu.

Vrijeme puta je od 29. svibnja do 3. lipnja, a potrebno je doplatiti 5.000 dinara. Suorganizator je OŠ Žrnovnica.

Ljetovanje – Destinacija Novi Vinodolski, namijenjena je učenicima 4. razreda osnovne škole, a program je zamišljen kao lje-

tovanje uz kreativne radionice koje realiziraju voditelji Crvenog križa uz suradnju s učiteljicama.

Vrijeme puta je od 12. do 19. kolovoza, a roditelji sufinanciraju sa 6.000 dinara. Suorganizator je Crveni križ Grada Zagreba.

Program profesionalne orijentacije Gdje poći sutra – Destinacija je Bruška, Benkovac, a namijenjen je učenicima 7. razreda osnovne škole i 3. razreda srednje škole koji su barem jedan ciklus obrazovanja završili na hrvatskom jeziku. Zadaci

programa su pomoć učenicima da započnu razmišljanje o svom profesionalnom putu, otkriju vlastite sposobnosti i interese, promišljaju na temu osobnog doprinosa zajednici nakon završenih studija te upoznaju matičnu domovinu. Program vode profesionalni voditelji uz uporabu najsuvremenijih testova i upitnika. U planu je i posjet Kornatima i *Fun parku* u Biogradu na Moru.

Vrijeme puta je od 16. do 26. kolovoza, a cijena puta je 80 eura. Suorganizatori su Udruga *Naša djeca* i Udruga *Stopa*.

Ljetna škola kulture, jezika i duhovnosti – Destinacija je Cres. Program svaki dan započinje tjelovježbom te jutarnjom molitvom i doručkom. Uz kupanje i svetu misu svakodnevno su organizirane tematske večeri uz radionice, svirku, druženje i kvizove. Cilj je da mladi ostvaruju iskustvo zajedništva te boljeg upoznavanja prostora matične domovine.

Vrijeme boravka na Cresu je od 21. do 30. lipnja.

Druga destinacija u okviru ovoga programa je otok Prvić, a termin boravka je od 27. srpnja do 4. kolovoza. Suorganizatori su Udruga *Naša djeca* i Udruga *Stopa* (uplate za ovu destinaciju reguliraju se preko udruge), a ovaj program je već popunjen.

Interliber – Posjet sajmu knjiga uz ručak u Zagrebu namijenjen je učenicima srednje škole i planira se za 16. studenoga. Cijena puta je 3.000 dinara, a suorganizator je *Školska knjiga* i Grad Zagreb.

U sve cijene je uključeno putno i zdravstveno osiguranje, a plaćanje se može izvršiti i u ratama. Posljednja rata treba biti plaćena najkasnije do polaska. Prijaviti se može na mail adresu obrazovanje@hmv.org.rs ili preko razrednika, odnosno učiteljica ili osobno u Hrvatskom nacionalnom vijeću, najkasnije do 10. svibnja. Broj mjesta je ograničen.

O detaljima putovanja roditelji će biti obaviješteni putem kontakta koji dostave na prijavnom obrascu. Za malodobnu djecu potrebna je ovjerena suglasnost. Sugestija organizatora je da se suglasnost ovjeri do punoljetstva djeteta. Potreban obrazac za prijavu, ako još niste dobili, možete dobiti u uredu HNV-a ili kod učitelja, razrednika.

Ž. V.

Sve uplate se vrše isključivo preko tekućeg računa, u dinarskoj protuvrijednosti na **nov** tekući račun Hrvatskog nacionalnog vijeća: 325-9500600026462-10

Primjer za uplatnicu:

Uplatilac – Ime, prezime i adresa djeteta

Svrha uplate – Tu upišete program na koji ste prijavili dijete

Primalac – Hrvatsko nacionalno vijeće, Preradovićeve 13, 24000 Subotica

RECEPT NA TACNI

SALATA OD PILETINE S JABUKAMA

Ja, **Gorana Koporan**, dajem obećanje sebi da ću se više igrati s okusima, eskeperimentirati začinima i namirnicama i hraniti svoje tijelo na kreativan, hrabar i zanimljiv način.

Kada sam neki dan u restoranu birala što večerati, nisam ni slutila što će mi se dogoditi. Nisam imala neki parametar, niti mi se nešto posebno jelo, pa sam odlučila izabrati ono što nisam nikada jela ili nešto što mi zazvuči zanimljivo. Tako mi se desila hrskava pileтина s jabukama i rukolom. A ono o čemu želim pričati nije pileтина nego savršenstvo od jabuke koje je stajalo uz nju. Ne znam kako se dolazi do tog okusa, te tekture i tog zadovoljstva i sigurna sam da ću dugo tragati za recepturom. Ništa slično nisam našla, ali sam odlučila za početak poigrati se salatoma.

Potrebno: 1 pileće bijelo meso, skuhano ili ispečeno (otprilike 400 g) / 2 jabuke / 50 g feta sira / 1 puna šaka kru-pnije isjeckanih oraha / 1 veća zelena salata / 1 šaka suhih brusnica (ili suhog grožđa).

Za preljev: 2-3 žlice maslinovog ulja / 2-3 žlice balzamiko octa (ili vinskog ili jabukovog octa) / 1 žlica meda / 1 žlica senfa / malo mljevenog papra i tucane ljute paprike.

Piletinu i jabuke narezati na kockice, a zelenu salatu na trakice. Sve sastojke staviti u jednu posudu. Najjednostavniji način za pripremu preljeva je sve sastojke staviti u teglu s poklopcem i dobro ih promućkati, pa preliati salatoma.

Imamo jedan život i predosadno je jesti klasična jela, neka avantura krene. Dobar tek!

Gorana Koporan

Idemo li večeras u kazalište (161)

Kugla glumište između Shakespearea i Molièrea

Premijerno zbivanje naslovljeno sa *Zeinimuro* (29. studenoga 1986.) zajedničko je ostvarenje subotičkog kazališta i zagrebačke *Tvrde kugle*, jedne među frakcijama zagrebačkog *Kugla glumišta*, što se raslojilo na meku i tvrdi skupinu.

Što je, ili tko je, Zeinimuro? Po svemu sudeći, mogao bi biti pilot, u trenutku obaranja, ulovljen scensko-kazališno-elektroničkom mrežom. Od čega je moglo nastati ovo audio-vizualno uprizorenje stiješnjeno u okvir multiperspektivne retrospekcije, od niza zgusnutih, košmarnih, vizualnih i zvučnih slika, koje u jedinstvenu i efektu scensku radnju uvezuje preciznost shizofrene memorije, srušenoga zrakoplovca, u tumačenju **Damira Bartola**, također i redatelja. Za tekstualni predložak, u vidu letka podijeljen publici prije predstave, nadalje zvuk i sliku postarala se **Dubravka Šikić**. Sastavni dio tekstualnog predloška je i strip, pojednostavljena likovna naznaka čovjekove iskonske potrebe za uzdignućem i letenjem, dramatičnost samoga leta i rastrojstvo (ne samo latentnog) pada – sudara sa svijetom kakav jest i kao moguća posljedica rasprskavanje u zavodljivi kaleidoskop shizofrenije.

Možda je Zeinimuro tijekom svakog borbenog leta snimao pulsiranje srca, cirkulaciju krvi, rad svog živčanog sustava, iskušavao vlastitu motoriku, a najvjerojatnije sve to nije činio on, budući da je gotovo algoritamski ostvaren, kao posve izmišljena osobnost, tek njezina skica, što presudno utječe na pojačan gledateljev doživljaj iskustva Zeinimura, kroz ubrzano i kaotično premotavanje nasumice memoriranog vizualnog i zvučnog materijala očišćenog od bilo kakve storije, koja bi zbivanje gurala i gušila u postupnost i logičnost prostorne i vremenske percepcije.

Iza postavke *Zeinimura* nazire se šokantna neiscrpnost scene kako ju vide njezini akteri, hrleći u susret praiskonskim motivima, pitajući se što ostaje od osobnosti nakon potapanja u ocean kolektivno nesvjesnog, u uvjetima teško podnošljive duhovne tuposti kasnog socijalizma, uz pokušaj doticanja nemogućeg: vječnog i beskonačnog – teško razumljivo iskustvo nepostojanja iskustva.

Damir Bartol i Dubravka Šikić postigli su nesvakidašnji na-
boj u scenskom prostoru iz kojeg prema gledatelju varniče

asocijacije i fantazmogorično iskustvo – vidimčujem/čujemvidim – izdižući se iznad svih zamornih ideoloških predložaka ili tek ispraznih afektacija nad čovjekom i civilizacijom, razgrćući bez mucanja i ostatka pepeo koji ostaje iza, uvijek iznova zadivljujuće, energije koju možemo označiti samo kao eros letenja [SN 5. XII. 1986]. Jednako važan kao što su zrak i voda. Uostalom, nema čovjeka koji bar jednom u životu nije poželio uzdignuti se i (visoko) poletjeti. Pokušajte! Zeinimuro!

Studentsko satirično glumište (SSG) iz Zagreba, (20. svibnja) 1975. godine mijenja naziv u

Kugla-glumište – spada među najvažnije kazališne, multimedijalne i interdisciplinarne umjetničke skupine u Jugoslaviji, posebice u Hrvatskoj, a nakon 1985. cijepa se na nekoliko frakcija, među kojima neke još uvijek djeluju.

Nabijanje kuće

U našim krajevima čest je bio običaj da siromašnije porodice još i u drugoj polovici XX. stoljeća prave kuće od naboja. Sudjelovao sam 1963./64. godine u nabijanju dvije kuće na prostoru Ulice Ivana Sarića. Još u to vrijeme bila je dozvoljena gradnja kuća od naboja na širem području grada. Vrlo brzo je krajem šezdesetih godina donijeta odluka o obaveznoj gradnji kuća od tvrdog materijala.

Kada je bilo određeno mjesto za kuću, skupila bi se moba od 15-25 ljudi i glavni majstor koji je vodio poslove bi iskolčevao mjesto za kuću i pristupalo se kopanju temelja dubokih oko 50 cm. S obzirom na to da u stara vremena nije bilo izolacijskog materijala, za kuću se uvijek biralo mjesto na »gredi« (uzvišici) pa nije bilo problema s vlagom ili podzemnim vodama, čak i ako je trebao biti i podrum ispod kuće.

Prvo sloj debljine jednog do dva ašova nije korišten za zidove, jer je najbolja glina žuta zemlja za nabijanje zidova. Iskopana zemlja se izbacivala na mjesta gdje će biti sobe, jer je bilo predviđeno da će pod biti izdignut na jednu ili dvije stepenice.

U iskopane temelje se stavljala »kubikoška« cigl(j)a (opeka 3.-4. klase, tj. slijepljena prilikom pečenja) a i zidao bi se i temelj od valjaka. U novija vremena – dvadesetom stoljeću – onaj tko je mogao priuštiti znao je i betonirati temelj. Valjci su se pravili (izbijali), ako je bilo vremena, od iskopane zemlje (najbolje ilovača ili žuta zemlja) u koju se miješala pljeva ili slama, a sve se polijevalo vodom i gazilo da se dobro zemlja izmiješa pa pristupilo »izbijanju« valjaka s kalupima, koji su se odnosili i slagali na slobodan prostor radi sušenja. Kada se valjak na suncu osušio, nakon nekoliko dana stvrdnuo bi se s jedne strane; onda su se prevrtali valjci za dalje sušenje. Nakon sušenja pristupalo bi se zidanju temelja u koji se ugrađivalo i nekoliko redova redovnih cigala.

Kada se dostigao nivo terena, postavljane su fosne (široke daske »colarice«) koje su bile s vanjske i unutarnje strane osigurane rogovima ukopanim uz daske koje su činile prostor za debljinu

zida. Iznad fosni rogovi su vezivani da se fosne ne bi sklizale. Da bi nabijeni zid bio iste širine, fiksirane su po dvije cigle velikog formata (15 x 7 x 30 cm) između dasaka pa bi zid bio širine oko 60 cm. To je bila uobičajena debljina zida. Potrebna zemlja za nabijanje zidova se kopala blizu buduće kuće da se ne treba daleko nositi zemlja potrebna za nabijanje. Zemlja se sipala između fosni debljine desetak cm i nabijala se prvo uz fosne pa tek onda u sredini tako da je uvijek nabijena zemlja bila u obliku blagog luka. Svježa zemlja koja je iskopana bila je najbolja za nabijanje, jer je bila doboljno vlažna. Ukoliko zemlja nije bila dovoljno vlažna, morala se ovlaš vlažiti da se zid kasnije ne bi krutnio. Kada je 3/4 fosne bio nabijen zemljom, fosna bi se podizala za sljedeći sloj za nabijanje i tako do potrebne visine zida.

Kuće su obično imale jednu ili eventualno dvije sobe s ulice, kuhinja, mala soba, ostava. Sobe su bile obično u kvadrat veličine 3,5-4 m. Kuhinja je bila manja, mala soba 2,5 x 3,5 m, a ostava 1,5 – 2 x 1,5 – 2 m.

Radilo se od ranog jutra s prekidom za zajutrak koji je trajao oko jedan sat, a ručak je više ličio na večeru jer se radilo sve do 18 sati ili ponekad i duže, već kako je posao zahtijevao da se završi red nabijanja.

Kada su zidovi dostigli visinu od oko 2,5 m, završavalo se s nabijanjem. Nabijen zid je mogao biti visok i 3 m ako bi se prostorije nasule zemljom u visini jedne ili dvije stepenice. U zidovima nisu ostavljani otvori za prozore i vrata. Otvor za prozor se naknadno isijecao sjekirama kada je zid bio završen u obliku trokuta koji je bio visok oko 50 cm dok se za vrata pravio širi prolaz radi komunikacije. Otvori su služili radi ventiliranja i sušenja zidova.

Poslovi su dalje nastavljani s postavljanjem krovne konstrukcije, a to su radili drugi majstori. Kasnije se stavljalo blato za tavanicu također od izmiješanog blata s pljevom. I ovaj posao je radila grupa od 10-12 ljudi. Najteže je bilo onom čovje-

ku koji je stajao na podiju na sredini, kome je dodavano blato a on je dalje ubacivao blato na tavan.

Kad su završeni zidovi, oko kuće se pravila kosina širine oko pola metra uz zid s padom od zida da voda – kiša – ne vlaži zid. Bila je najčešće premazana vapnom.

U rupi iz koje je iskopana zemlja najčešće se gasilo vapno za dalje radove. Poslije završetka zidanja, mazanja zidova blatom i krečenja rupa je služila kao mjesto za odlaganje đubreta.

Dugo vremena je ovakav način građenja kuće bio najekonomičniji i koristila ga je sirotinja, jer se materijal za gradnju nije kupovao nego se koristila besplatna zemlja iz dvorišta. I pored svega, da je kuća načinjena od priručnog materijala – zemlje – koja nije plaćana, ovakve kuće uz redovito održavanje znale su trajati i do 100 pa i više godina. Danas ih ima malo sačuvanih.

Ljudevit Vujković Lamić

Uskrsni darovi – radost najmlađima

Hrvatsko nacionalno vijeće i ove je godine uskrsnim darovima obradovalo mališane. Ukupno 260 paketića podijeljeno je djeci, učenicima koji pohađaju nastavu na hrvatskom jeziku (od 1. do 4. razreda) ili izučavaju predmet Hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture, kao i mališanima u vrtićima gdje se radi na hrvatskom jeziku.

Darove je prije blagdana podijelila asistentica za obrazovanje u HNV-u **Nataša Stipančević**, a radost djece možete vidjeti i na fotografijama.

Ž.V.

OŠ Ivan Milutinović, Subotica

OŠ Ivo Lola Ribar, Plavna

vrtić Marija Petković - Biser, Subotica

Svjetski dan vatrogasaca

OŠ Ivan Milutinović, Mala Bosna

Vrtić i OŠ Vladimir Nazor, Đurđin

OŠ Sveti Sava, Subotica

vrtić Petar Pan, Tavankut

Na blagdan sv. Florijana, 4. svibnja, diljem svijeta se obilježava svjetski dan vatrogasaca. Sveti Florijan, zaštitnik vatrogasaca, bio je rimski časnik koji se zalagao za svoje bližnje, nije zatajio kršćansku vjeru i zbog nje je i hrabro umro. Kip sv. Florijana prisutan je, osim u vatrogasnim domovima, i na mnogim drugim objektima i crkvama.

Svi znamo da su uvjeti rada vatrogasaca iznimno teški i opasni, pa samim tim vatrogasce smatramo najhrabrijim ljudima. Ovi hrabri ljudi obučeni su za gašenje požara, spašavanje ljudi i imovine ugroženih požarom ili eksplozijom, pružanje tehničke pomoći u raznim opasnim situacijama i teškim prometnim nesrećama.

Kako bi vatrogasci do onoga tko je u potrebi mogli na vrijeme stići, važno ih je pravilno obavijestiti. Prijaviti požar je odgovoran posao. Broj na koji prijavljujemo požar ili neku drugu nezgodu je **193**. Jako je važno da tada surađujete s vatrogascima i odgovorite točno na sva njihova pitanja kako bi znali gdje trebaju doći i s kojom vrstom opreme.

Izdajem apartmane u Novom Vinodolskom. www.apartmani-karasic.com

Prodajem u Donjem Tavankutu 1 ha 6 ari pijeska kod groblja, odlična lokacija. Vlasnik. Tel.: 0638560635.

Mijenjam stan u Pančevu, jednosoban od 30 m², III. kat bez grijanja blizu centra za sličan uz morsku obalu ISTRE. Tel: 065/689-35-47.

Starija kuća (4 sobe, ručao, 2 kupao, kuhinja, ostava) + sporedna zgrada (ljetna kuhinja, soba, kupao) se prodaje ili mijenja za stan ili kuću u Zagrebu (centar). Tel: 024 754760 ili 064 2394757.

Prodajemo lijepu kuću u Subotici, 145 m², dvije terase, dvije garaže, svi priključci, bazen, legalizirano, može zamjena za manji dvosoban stan, plus doplata. Tel.: 024-456-12-05.

Traže se vozači C i E kategorije s hrvatskim ili mađarskim putnim ispravama za posao u Njemačkoj u okolini Stuttgarta i Ludwigsburga. Tel: + 4917621561026 ili 064/1826160.

U predgrađu Subotice prodajem trosobnu katnicu sa suterenom. Parket u svim sobama, dvije kupao, legalizirano, sa svim priključcima. Plac 560 m². Moguća i zamjena za slično u okolici Zagreba. Tel.: 062-332-247.

Prodajem aparat za zavarivanje, monofazno i trofazno napajanje, kao i sjeme uljane rotke (pogodno za golubare). Tel: 064/3910182.

Subotica - Bajnat, prodaje se uknjižena dvosobna kuća od miješanog materijala, površine 90 kv m s većim dvorištem i nusprostorijama. Monofazna struja, telefon, kablovska, gradski vodovod i kanalizacija. Cijena 32.000 eura. Interesirati se na 064-2943798 ili 064-1611709.

Prodaje se kuća na kat, plac 650 m², kuća 210 m², velika garaža, kotlarnica, 3 prostorije 5x4, ljetna kuhinja i za ogrjev. Dva trosobna stana – 6 soba, 2 kuhinje, 2 kupatila, 2 ostave, etažno grijanje i plin, KDS, telefon, interfon, parket sobe, pločice ostalo, autobus br. 16 Mali Radanovac, Subotica. Može zamjena po dogovoru. Tel.: 061 2323223.

Prodaje se kamionska prikolica registrirana za traktor s atestom 14 t, »Regent« trobozadni plug, obrtač i sijačica »Olt Gama 18« s lulama 2,25. Tel.: 024/532-570.

Prodajem salaš na Mirješkom putu, 4 km od grada, nova gradnja, sve od čvrstog materijala, trofazna struja, bunar 50 m, dvije kupao, tri štale, svinjci, dvije garaže, vlasnik. Tel.: 064 247-09-49.

Izdajem stan na Srednjacima, Zagreb, 25m², topla voda, centralno grijanje, interfon. Tel.: 063 596840 i 024 547204.

Prodaje se stambena zgrada u Kertvarosu površine oko 120 m². Tel: 024 546800.

Prodaje se građevinska parcela površine 844 m² za gradnju stambenog objekta, Mali Radanovac, Ulica Heroja Pinkija. Tel.: 063/551-871.

U Somboru prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel: 025 544-92-20; 064 280-84-32.

Prodaje se kuća na kat s dva trosobna stana, 210 m², plac 650 m², Subotica, Mali Radanovac, s kompletnom infrastrukturom, plinom, dva strujna brojala legalizirana. Informacije na tel/024-546-061.

Prodajem očuvan kauč i dvije fotelje. Tel.: 061 815 2239.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, temeljem članka 10. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (*Sl. glasnik RS* br. 135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O DONIJETOM RJEŠENJU DA JE POTREBNA IZRADA STUDIJE PROCJENE UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ I O ODREĐIVANJU OPSEGA I SADRŽAJA STUDIJE

Za projekt: Bazne stanice mobilne telefonije »Ludaško jezero – Šupljak« - SUU109 SUO109, na katastarskoj parceli 10212 KO Palić, u Ulici Cvijin šor br. 1 (46.065016°, 19.827660°), nositelja projekta »Telekom Srbija« a.d. Beograd, Takovska br. 2.

Zainteresirana javnost ima pravo žalbe u roku od 15 dana od dana objavljivanja obavijesti u sredstvima informiranja. Tekst rješenja se u cijelosti može preuzeti na internet adresi: http://www.subotica.rs/documents/zivotna_sredina/Resenja/501-105-2019.pdf

Besplatni mali oglasi uz kupon iz Hrvatske riječi koji VAŽI DO 7. 5. 2019.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*. Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

Hrvatska likovna udruga *CroArt* prodaje umjetničke slike, djela članova udruge. Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge. Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218; e-mail: horvat.josip.su@gmail.com

HKC *Bunjevačko kolo*, Likovni odjel, prodaje slike svojih članova. Slike se mogu vidjeti u prostorijama Centra, Ul. Preradovićeve 4, radnim danom od 8 do 14 sati. Tel: 024/556-898 ili 555-589.

AKCIJA!
SG
internet

već od
649 din

TIPPNET
SUBOTICA KARADORDEV PUT 2 TEL: 024/555785
WWW.TIPPNET.RS

Priključite se humanitarnoj akciji
„Dan za Danijelin san”

Dinarski račun Danijepe Pejić:
Komercijalna banka

205-9011007610496-25

SWIFT-BIC : KOBBSBG
KOMERCIJALNA BANKA BEOGRAD SRBIJA
IBAN: **RS35205903102530475122**
DANIJELA PEJIC

NOGOMET

Srpska liga Vojvodina

Petarda

SUBOTICA – Prethodna dva kola *Bačka 1901* je odigrala na svojem travnjaku i osvojila nova četiri boda, za plasman na 6. mjesto prvenstvene ljestvice. U 26. kolu *crveni đavoli* su pred svojih dvjestotinjak navijača rezultatom 1:1 (0:1) remizirali protiv *Hajduka 1912* iz Kule. U prvom poluvremenu viđen je kvalitetan nogomet, s blagom dominacijom gostujuće ekipe. Nakon nekoliko propuštenih prigoda ispred obojice vratara, nakon jednoga kornera Kuljani dolaze u prednost u 33. minuti. U nastavku domaćini igraju znatno žustrije. Igralo se brže, stvarane su nove prigode za oba takmaca, međutim, vratari su bili na visini svojih zadaća sve do 89. minute. **Milić** je precizno izveo korner, vratar gostiju bio je vrlo neoprezan i lopta je po zemlji prešla golnu crtu za konačnih 1:1, što je i najpravedniji ishod ove utakmice. Tri dana kasnije, u izvanrednom, 27. kolu, pred oko 150 gledatelja, na stadionu kraj somborske kapije prasnula je petarda. Starog rivala, ekipu *Cement* iz Beočina, *Bačka 1901* je položila na plečke rezultatom 5:0 (1:0). U prvom poluvremenu gotovo isključivo se igralo na polovici gostiju, no bez izrazitih prigoda za postizanje zgoditka. Tek u 38. minuti Subotičani su došli u prednost. Nakon brzog prodora i dobre asistencije **Jokića**, **Dobresko** je zatresao mrežu *Cementa*. Sve dvojbe riješene su u prvih desetak minuta nastavka. Već u 47. minuti kapetan **Tumbas** je realizirao slobodni udarac za podvostručenje prednosti, a u nekoliko narednih minuta **Bjelović** pogađa vratnicu, a **Glišović** gredu. Glišović u ponovnom pokušaju, u 53. minuti, trese mrežu Beočinaca. Još dva pogotka viđeno je u finišu utakmice. Za 4:0 mrežu je zatresao **Orčić** u 86. minuti, a minutu prije kraja u kaznenom prostoru gostiju oboren je Glišović. Iz dosuđenog penala Milić je postavio konačni rezultat. U narednom kolu *Bačka 1901* će gostovati u Novom Sadu, kod pretposljednjeplasirane ekipe *Crvene zvezde*.

Vojvođanska liga Sjever

Lider izgubio bod

VRBAS – Lider prvenstva *Radnički 1912* u 23. kolu je na gostovanju u Vrbasu odigrao neodlučno 0:0 protiv šestoplasiranog OFK *Vrbaša*. U utakmici bez nekog osobitog tempa kao da su se obje ekipe već od početka zadovoljile s po jednim bodom. Gosti su bili za nijansu poduzetniji u prvom poluvremenu, domaćini u drugom. No, izrazitih prigoda za promjenu rezultata nije bilo, a osvojenim bodom zadovoljni su i jedni i drugi. U narednom kolu *Radnički 1912* će ugostiti devetoplasiranu *Mladost* iz Bačkog Petrovca.

Nadomak boda

MLADENNOVO – Na gostovanju u Mladenovu, kod jedne od najugroženijih ekipa, *Budućnosti*, pred stotinjak vrlo bučnih gledatelja, Tavanut je u 23. kolu poražen s minimalnih 3:2 (2:0). Domaćini, znajući da im je ova utakmica biti ili ne biti u grčevitoj borbi za opstanak, od početka utakmice su igrali na sve ili ništa, ne birajući sredstva za ostvarenje cilja. U prvom poluvremenu terensku nadmoćnost su materijalizirali s dva pogotka, a u 53. minuti su i

treći put zatresli mrežu Tavankučana. Gosti se tek tada oslobađaju pritiska, a napadi su im bili sve opasniji. Uspjeli su u dva navrata zatresti i mrežu domaćina, **Bedeković** u 62. i **Plavšić** u 65. minuti, a u finišu utakmice imali su i nekoliko izglednih prigoda za poravnanje. Ekipa *Budućnosti* je minimalnu prednost grčevito branila, krađuci vrijeme na sve moguće načine i na jedvite jade uspjela obraniti i osvojiti tri zлата vrijedna boda. U narednom kolu Tavanut će ugostiti četvrtoplasiranu *Tisu* iz Adorjana.

Iz dva u jedan

APATIN – U 23. kolu, pred dvjestotinjak gledatelja, trećeplasirana OFK *Mladost Apa* je na svojem travnjaku zaigrala u prepoznatljivom stilu i starog rivala, sedmoplasiranu *Crvenku*, svladala s 3:1 (0:1). Domaćini su nastojali oprati fleku iz prethodnog kola i teški poraz od potpunog autsajdera, a Crvenčani su pokazali kako znaju dopadljivo igrati i u gostima. U prvom poluvremenu igralo se poglavito između šesnaesteraca, a gosti su u 32. minuti jednu od rijetkih prigoda iskoristili za minimalnu prednost. U nastavku se vidjela druga slika. Domaćini su krenuli u punu ofenzivu i već u 47. minuti **Mišković** je poravnao, a **Rodić** u 75. i **A. Jovović** dvije minute kasnije potpuno preokrenuli rezultat. Tada su se i gosti potpuno oslobodili pritiska i u finišu meča sve ozbiljnije prijetili, međutim vratar **Jeličić** bio je na visini zadaće i rezultat se više nije mijenjao. U narednom kolu, u derbiju, Apatinci će gostovati u Čonoplji, kod doprvaka *Sloge*.

PFL Sombor

Sedam utakmica bez pobjede

SOMBOR – Somborski ŽAK je u 24. kolu na svojem travnjaku remizirao (1:1) protiv petoplasirane *Vojvodine* iz Tovariševa. Ovo već zadaje velike brige čelništvu kluba, dojam je da veliki dio igrača u završnicu prvenstva ulazi s puno malodušja. Bio je ovo sedmi vezani susret u kojem ŽAK nije upisao pobjedu, s jedina dva boda osvojena neodlučnim rezultatima na domaćem travnjaku protiv fenjeraša OFK *Odžaka* i *Vojvodine*. Somborci će u narednom kolu gostovati u Ruskom Krsturu, kod četvrtoplasiranog *Rusina*.

Pobjeda za uspon

BAČ – Borbenom igrom i iskazanim htijenjem nogometaši *Tvrđave* su u izvanrednom, 24. kolu, pred svojim navijačima porazili (2:0) i za dva boda preskočili susjeda na ljestvici, ekipu *Budućnosti* iz Paraga. U dosta izjednačenoj utakmici domaćini su iskoristili dvije od više obećavajućih situacija pred vratima gostiju, a svoju mrežu umješno i požrtvovno su sačuvali. U narednom kolu Bačani će ugostiti ekipu šestoplasiranog *Hercegovca* iz Gajdobre.

PFL Subotica

Sve manje nade

NOVI ŽEDNIK – Niti na domaćem travnjaku *Preporod* u 23. kolu, u derbiju začelja, nije uspio osvojiti niti bod. Katastrofalno, rezultatom 1:4 (0:1), poražen je od dofenjeraša *Sente*. Svaki ovakav poraz Novožedničane ostavlja sa sve manje nade u grčevitoj borbi za opstanak čak osam posljednjepalasiranih ekipa. U narednom kolu, u novom derbiju začelja, *Preporod* će gostovati u Bačkom Dobrom Polju kod devetoplasirane *Sutjeske*.

Nemilosrdni Đurđinčani

ĐURĐIN – Đurđinčani su u 23. kolu na svojem travnjaku rezultatom 3:1 (3:0) potopili *Slogu* iz Ostojićeva i gurnuli ju u skupinu najugroženijih ekipa. Domaćini su dobro otvorili utakmicu, stvarali prigode, tri iskoristili i riješili utakmicu već u prvom poluvremenu. U nastavku borbeni gosti uspjeli su jednim pogotkom samo ublažiti poraz. U narednom kolu *Đurđin* će gostovati u Njegoševu, kod desetoplasiranog *Proleter*a.

Poraz u derbiju

BAJMAK – U derbiju 23. kola nogometaše *Radničkog 1905* je na igralištu u Bajmaku porazio doprvak *Iskra* iz Kucure rezultatom 1:3 (0:0). U prvom poluvremenu rivali su igrali dosta oprezno, zatvarajući prilaze svojim vratima, a protivnička su pokušavali ugroziti u protunapadima. U nastavku su se i jedni i drugi otvorili, a od stvorenih prigoda gosti su realizirali tri, domaćini svega jednu. U narednom kolu Bajmačani će ugostiti šestoplasiranu ekipu *Jadrana* iz Feketića.

Općinska liga Bačka Palanka

Sloga sigurna

MALI BAČ – Plavanska *Sloga* je i u 20. kolu bila sigurna. Na uvijek neugodnom gostovanju u Malom Baču zabilježili su tešku pobjedu (1:2) protiv desetoplasirane *Mladosti*. Ovom pobjedom Plavanci su se učvrstili u gornjoj polovici ljestvice. *Sloga* će u narednom kolu biti slobodna.

Potop u Bođanima

BOĐANI – Posljednjeplasirana ekipa *Slavije* u 20. kolu je na igralištu u Bođanima ugostila ekipu lidera *Maglića*. Očekivano, gosti su tuširali fenjeraša rezultatom 0:8 (0:5), kojim su pozicije oba ri-

vala ostale ukopane. U narednom kolu *Slavija* će gostovati u Bačkoj Palanci kod ekipe *Bačke 1945*.

Međuopćinska nogometna liga Sombor – Apatin – Kula – Odžaci 1. razred

Pobjeda za 7. mjesto

MONOŠTOR – Nogometaši *Dunava* su na Doli u 17. kolu susjeda na ljestvici, ekipu *Terekveša* iz Svilojeva, svladali rezultatom 3:2 (2:1). Ovom pobjedom Monoštorci su zasjeli na 7. mjesto i čini se prebri- nuli sve brige glede opstanka. U narednom kolu Monoštorci će go- stovati u Kupusini, kod novog susjeda na ljestvici, ekipe *Partizana*.

Međuopćinska nogometna liga Sombor – Apatin – Kula – Odžaci 2. razred

Kobni nastavak

SONTA – Iako su se nakon prvog poluvremena nadali podvigu, no- gometaši *Dinama* su na svojem travnjaku poraženi od doprvaka *Stanišića 1920* rezultatom 1:4 (0:0). Sonćani su tijekom prvog po- luvremena parirali gostima u svim segmentima igre, čak su imali i blagu inicijativu. Međutim, u nastavku su gosti igrali otvorenije i stvarali sve ozbiljnije prigode. Pogotke su postigli u 47., 55. i 73. minuti, a u posljednjoj je jedan obrambeni igrač *Dinama* matirao svojega vratara **Kuruca**. Poraz domaćina ublažio je **Vučićević** u 76. minuti. U narednom kolu Sonćani će gostovati u Bezdanu, kod pretposljednog *Sporta*.

Neočekivani poraz

BEREG – U derbiju začelja 17. kola nogometaši *Dinama 1923* do- živjeli su neugodno iznenađenje na svojem travnjaku u Beregu. Neočekivano, dofenjeraš *Sport* iz Bezdana svladao je domaćina re- zultatom 0:2 (0:1). U narednom kolu Berešci će biti slobodni.

Ivan Andrašić

POGLED S TRIBINA KUP

Prema očekivanju u finale nogometnog kupa plasirali su se *Dinamo* i *Rijeka*, dvije prvoplasirane momčadi 1. HNL i već godinama vodeći dvojac hrvatskog klupskog nogometa. Prvak *Dinamo* je u polufinalu na Maksimiru slavio protiv *Osijeka* (2:0), dok su Riječani gostovali u Zaprešiću i svladali *Inter* (2:1). Kup je i ovoga puta pokazao kako objektivno stoje stvari na hrvatskim nogometnim travnjacima, a sada ostaje samo pitanje hoće li *modri* uzeti duplu krunu ili će *bijeli* stići do još jednog domaćeg trofeja. Tko će se na koncu radovati *Rabuzinovom suncu* (naziv trofeja namijenjenog najboljem u nogometnom kupu) saznat ćemo 22. svibnja kada je na programu veliko finale u Puli.

No, nastavak prvenstva u 1. HNL donio je pomalo drugačiju sliku. *Osijek* se na svom stadionu revanširao prvcima (2:1), ubi- lježivši iznimno važnu pobjedu u obrani trećeg mjesta. S novim bodovima pobjegao je *Hajduku* koji je teško poražen kod *Gorice* (0:3) i odjednom ugrozio svoje euro pozicije (koje su do prošlog kola bile posve realne). Naime, hit momčad prvenstva *Gorica* je

ponovno pokazala kako se nije oprostila od europskih ambicija, a s velikim bodovima protiv izravnog konkurenta stigla je na samo bod zaostatka do željenog četvrtog mjesta. Uz sve, ide joj u prilog i kiks *Lokomotive* protiv *Istre 1961* (1:1). Situacija u borbi za dvije euro pozicije (3. i 4. mjesto) je tako i dalje krajnje napeta, a već sljedeća kola će pokazati tko je najbliži viziranju euro putovnica. Trenutačni poredak pretendencata za Europu: 3. *Osijek* 53 boda, 4. *Hajduk* 50, 5. *Gorica* 49, 6. *Lokomotiva* 48.

Protekli tjedan je obilježio i potpis **Nenada Bjelice** na novi, po- boljšani ugovor s *Dinamom*, po kome je postao najplaćeniji tre- ner *modrih* u povijesti. Spekulira se da je u pitanju brojka od 1,5 milijuna eura po sezoni, čime je postao plaćeniji i od hrvatskog izbornika **Zlatka Dalića**. Ostane li do konca potpisanog ugovora, Bjelica bi mogao postati i najdugovječniji strateg na *modroj* klupi. Za sada rekord drži **Mirko Bazić** s 39 mjeseci, a slijede **Ivica Hor- vat** (37) i **Čiro Blažević** (36).

Sve navedeno samo potvrđuje kako hrvatski klupski nogomet ide naprijed, a *Dinamovi* europski rezultati u protekloj sezoni po- tvrđuju kvalitetu koja se stvara na domaćim terenima. Sljedeći iskorak trebala bi biti Liga prvaka...

D. P.

U NEKOLIKO SLIKA

Izleti volontera Etnokampa

Iz Ivković šora

Opet biciglovanje..

piše: Branko Ivković

Faljnjs, čeljadi. Jeste, dobro ste proštili, eto ovi uskršnji praznika ja našo vrijeme, i onako ne valja ništa radit. Gostivi nije ni bilo osim dice na užni, a oni brzo poodlazili; čekaju i oni svoje goste i društvo, a ja lipo podmazao biciglu friškim olajom i kenjačom, naduho gume, prominio na jednoj što mi stalno iskače iz obruča manilu i gasa u atar, onako da se sitim onog lipog vremena, da obađem njive i dolove. A borme imo sam šta i vidit, čeljadi moja. Idem ti ja vamo prema Pavlovcu i Rvackom Majuru, a Bečar atar odoran skroz do panja, ostali samo vagaši a taj atar je ako se dobro sićam širok cili osam meteri. Al pak, nek odoru ljudi, bar ne raste korov i kojikake ambrozije, jel digod nije uzoran skroz je užas Božiji koliki je parlog. Ovako se barem hasnira, a ni korov se ne kotiči, svima dobro. Državi, čeljadi moja, niko nije nadavo, a nikako se uvek slome kola na seljaku. Obašo sam ja tako fajin okolo, pa naišo na nike platenike, u njima korov, manio se čovik. Kažu mi niki traktoristi što se latili polivanja tek niknuti kuruza, ja njim nazvo »Faljnjs, mož to tako«, a oni se niki osramotili pa će mi natrag »Amen, Braniša, ta znamo mi da ne valja danas radit, al šta ćeš, eto ne možmo sastignit, dica nauzimala zemljurine pa nismo sad vridni sastignit«. Hm, kontam se ja u sebi, al niste se sitali zaposlit jednog jal dva čovika da sastignete poso a i oni zarade koji dinar. Traktora imate pet-šest, a samo ste dva vridni odjedared potirat kad ste dvojca. To sam samo pomislio kad sam sašo s bicigle da razgledam malkoc žito, a borme žito rđavo, čeljadi, bar ode na severu Bačke. Rđavo. Već je fajin njiva pod žitom dobilo gaće, žuti odozdol, nije nabokorilo pa neće bogzna ni zrna bit. Pala mi oma na pamet ona falenja, kad se ovi što ni ne znadu šta je šta, ječam jal žito a side u Ministarstvu poljoprivrede i viču da će rodit ovaliko, pa onoliko, pa biće viškova, oblizivaju se već koliko će bit deviza od izvoza. Al se niko, čeljadi moja, ne pofali koliko će od tog dobit onaj što se znojio na toj njivi, koliko će dotrvat seljaku. Hm, borme ne valja nam poso, niko se ne sekira s malim čovikom, pogotovo nas na selima i salašima. Nas se samo site, a ondak zdravo dobro znadu izračunat koliko imamo kvadrata zemlje i naplatit porez i kojikake izmišljene reštancije kugod što je to odvodnjavanje. Eto, idem tako natrag u moj Ivković šor i ovo moje biciglovanje početo s radošću a završilo se nikako bisno. Kad čovik počme gustirat malkoc dalje od nosa, oma se razočara sam u se a ondak i na cili svit. Eno vidim ovu moju dvojcu pajdaša, Josu i Perišu. Staću malkoc da odmorim pamet od ovi teški mozganja, a od nji ću cigurno čut štogod pametno. Obadvojca su bili na nikim seminaru pa da vidim šta su upantili. Mada... zdravo sumnjam. Nisu naše godine više za učenje. Doduše, ni za poso nisu, al radit još moramo, jel kandar penzija neće do smrti. Al više ne pantimo ni šta smo užnali, a kamol ić u škulu. Zbogom.

Bać Ivin štodir

Doktoru samo po zakonu

piše: Ivan Andrašić

Bać Ivina ošla u Švapcku, pri skoro nedilju dana. Cure svaka za svojim putim, svaka gleda svoja posla, ritko se javlju i priko telefona. Prvać se već zabrinijo, mislijo da mu telefon ne valja. Veli možda i zovu, pa neće zvonit. Bijo i ko majstora ka išo u varoš, majstor veli ništa mu ne fali. Sinoć mu spo kamen sa srca, zvonilo, već i zadrmo. Za dram se rasanijo, latijo i pritiso puce, zove njegova iz Švapcke. Jako se obradovo ka čo dragi glas, a drago mu i što telefon valja, neće se morat trošit na majstore. Lipo se ispriporidali, oma kroz njega prošla nikaka milina, ko kroz kakoga derančića. Lipo se naspavo, pa ujutru zarana ošo u abolantu. Prido legetimaciju, bijo bi rad oma taj dan bit na redu ko doktorice, da ne mora ope sutra uranit. Ni bilo ni gužve, brzo došo na red. Doktorica mu pripisala medecine i zakazala kontrolu ko ne što liči srce. Izašo zadovoljan, latijo biciglu i krenijo se doma. Taman došo do bircuza, iz druga sokaka naišo dida Martin, pa ga zove na jednu. Znade da ne smije, al volji se š njim izdivanit. Dida Martin već vraganajs godina u penzije, zagazijo u devedespetušetst. Još uvijek volji rakijicu, bilo ujutru, bilo u podne, bilo uveče. Njegova, Bog da je dušu prosti, pokojna već više o tris godina, za mlađi dana divanila da se zno i noćom budit, pa bi se malo ludovali, a on bi potli naki zadijan ošo do vojata malo se zapaprit. Sirotinja do Boga, imali osam dice, jedno drugo otranjivalo. I uvijek bili dobre volje, puno toga nisu imali, al ništa jim ni falilo. I dan danas dica ga pazu ko malo dite, za rakiju i kruv uvijek mora imat. U mladosti bijo bentaroš, a bijo i veliki uncut. I uvijek gledao kako će koga nasamarit. Tako stariji divanu kako š njim prošo doktor što ga aperiso. I bać Ivin pokojni dada divanijo kako se doktorma nosilo jaja, zaklana kokoš, namisiti rizančića za supu, a niko bi jim odno i jagnje jal prase. Tako i on. Imo čir u trbuvu, bolilo, ni više mogo durat. Ošo u varoš ko doktora, za aperaciju se brzo sporazumili, pito ga i šta to košta, veli doktor ništa, ide na državni trošak, jedino akoćete mi malo počastit ka dojdete na kontrolu. Tako i bilo. Aperacija dobro prošla, rana do kontrole skoro zarasla. Dida Martin sijo na ajziban i ošo u varoš ko doktora. U prtenu torbu sprimijo zaklano i očisti to prase, samo za nasolit i peč. Prigledao ga i ko kuršmita i dobijo potvrdu da nema nikake falinke. Veli, nek doktor vidi, da se ne boji nikake bole. Potvrdu lipo metnijo u plavu kofertu, pa u torbu na vr ponudalja. Doktor ga isprigledao i reko mu da sve ide kako triba, on onda razvezo torbu i veli dono mu čast. »Znadete šta, rekli ste mi da imate puno dice, vama će to prase više tribat. Mene dosta i vo plavo«, veli doktor, metne kufertu u džep i u žurbe izajde. U žurbe izašo i dida Martin i nikada više ni išo ko njega. Bać Iva se sam za se naškobijo. Oma se sitijo kako vi dana obnarodovano da naši metnili u zakon kako i koliko bolesni možu počastit doktore. Vada se vima što vladu steškalo što jim ne možu dat veće nadnice, pa velu nek jim to nadoknadu bolesni.

NARODNE POSLOVICE

- Da je steći k'o što reći, svi bi bogati bili.
- Gladnoga ne tješi, već nahrani.
- Gdje je cvijet, tu je i med.
- Gospodskom smijehu i vedru nebu ne treba vjerovati, jer se začas promijeni.

VICEVI, ŠALE...

Pozvao šef uposlenicu u svoj ured pa ju pita:
– Dobro jutro, oči su ti crvene, jesi sinoć pila?
– Ma ne. Falio mi posao, pa sam plakala.

Učlanjenje u političku stranku:

- Što si do sada radio?
- Pa... Čuvao ovce i svirao frulu.

Piši:

- Završio poljoprivredni fakultet i Glazbenu akademiju.

Pitaju Bosanca:

- Jesi li nekada igrao golf?

Bosanac odgovara:

- Čuj igrao, ja ga vozio!

Razgovaraju dečko i djevojka:

- Koji si fakultet završila?
- Tehnološki.
- A gdje radiš?
- Ja sam tehnološki višak...
- Ma boli te uvo, makar radiš u struci...

DJEČJI BISERI

- Benzin je posebna tekućina koju automobili piju kako bi imali snage.
 - Muškarci moraju ići u kavanu kad im žena ne stigne spremati ručak, pa su gladni.
 - Reklame ti smetaju kad gledaš ono što želiš.
- (Preuzeto iz dječje emisije *Kefalica*)

FOTO KUTAK

Vrijedna časna

**PETAK
3.5.2019.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
09:00 Vijesti
09:10 Dobro jutro, Hrvatska
10:20 Vjetar u leđa
11:10 Riječ i život
12:00 Dnevnik 1
12:25 Imperij, telenovela
13:15 Dr. Oz
14:00 Normalan život
14:50 Popuna
15:00 Dobar dan, Hrvatska
15:49 Don Matteo
17:00 Vijesti u 17
17:19 Kod nas doma
18:12 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 Nevjerna, američki film
22:10 Slijepi strah, američki film
23:40 Dnevnik 3
00:15 Sutkinja Rebecca, humoristična serija
00:40 Don Matteo
01:35 Vjetar u leđa
02:20 Dr. Oz
03:05 Lane i društvo: Umijeće nestajanja, dokumentarni film
03:55 Svjetske delte: Irrawaddy - mangrove pune čuda, dokumentarna serija
04:50 Sve će biti dobro, serija
05:35 Reprizni program
06:15 TV izložba
06:25 Imperij, telenovela

05:20 Kultura s nogu
05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
06:35 Pustolovine Vilka i Tile, crtana serija
10:02 Mali detektivi i tajna Bijele dame, serija za djecu
10:30 Školski sat: Knjiga: Sve o Evi
11:05 Naučite to i mog ljubimca
11:35 McLeodove kćeri
12:30 Zavolite svoj vrt uz Alana Titchmarsha
13:23 Moje zvijezde i ja, francuski film
15:00 Svjetske delte: Irrawaddy - mangrove pune čuda, dokumentarna serija
16:00 Regionalni dnevnik
16:40 Lane i društvo: Umijeće nestajanja,

dokumentarni film
17:35 Luda kuća
18:15 Kruške i jabuke
19:00 Vlak dinosaura
19:30 POPROCK.HR
20:05 Dolina sreće
20:55 Dolina sreće
21:50 Luther
22:45 Vojvoda i vojvotkinja od Windsora, dokumentarni film
23:40 Zakon i red: UK
00:25 Moje zvijezde i ja, francuski film
01:50 Noćni glazbeni program

**SUBOTA
4.5.2019.**

07:25 Frano Parać: Misa Maruliana - Zbor i SO HRT-a te Akademski zbor I.G. Kovačić pod ravnanjem Tončija Bilića - V.Lisinski, 26.01.2017.
08:00 The last bandit, američki film
09:30 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
10:10 Dobro jutro, Hrvatska
11:10 Kućni ljubimci
12:00 Dnevnik 1
12:25 Veterani mira
13:13 Mijenjamo svijet: Svijet bez posla?, film
14:06 Zajedno u duhu
14:40 Prizma, multinacionalni magazin
15:30 Istrage prometnih nesreća
16:00 Zdrav život
16:30 Potrošački kod
17:00 Vijesti u 17
17:20 Manjinski mozaik
17:40 Lijepom našom: Poreč
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
19:59 Loto 7
20:05 Spider-Man, američki film
22:10 Vrućina, američki film
01:00 Dnevnik 3
01:45 Zviždačica, njemačko-kanadsko-američki film
03:25 The last bandit, američki film
04:50 Reprizni program
05:00 Treći format
05:40 Prizma

05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
06:35 Pustolovine Vilka i Tile

09:25 Nevolje jednog Branimira, serija za djecu
10:10 Ovo je umjetnost, dokumentarna serija
11:05 Vrtlarica
11:35 Tajni svijet ljekovitog bilja: Balkan, serija
12:30 Špica, riva, korzo
13:45 Auto Market
14:20 Supruga astronauta, serija
16:00 Regionalni dnevnik
16:30 Žene, povjerljivo!
17:25 Road to the FIFA Women's World Cup 2019.
17:55 Vaterpolo, PH - 1. utakmica finala, prijenos
19:15 Glazbeni Top20
20:05 Planet prirodnih čuda
20:55 Nova prapovijest: Od čega su izumrlu golemi kukci?, dokumentarna serija
21:50 Dian Fossey - Tajne u magli: Mračna strana planine, dokumentarna serija
22:50 Ljubimac publike, serija
23:40 Fargo
00:30 Noćni glazbeni program

**NEDJELJA
5.5.2019.**

06:45 Suđenje u Nürnbergu, američki film
09:40 Biblija
09:50 Portret Crkve i mjesta
09:58 Saborsko: Misa
11:08 Pozitivno
12:00 Dnevnik 1
12:30 Plodovi zemlje
13:25 Split: More
14:00 Nedjeljom u dva
15:05 Mir i dobro
15:32 Falling for Vermont, američko-kanadski film
17:00 Vijesti u 17
17:20 Mala ubojstva Agathe Christie - Najavljeno ubojstvo, francuski film
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:00 Loto 6/45
20:05 'ko te šiša
20:40 Betonski spavači
21:40 Devedesete, dokumentarna serija
22:30 Dnevnik 3
23:10 Suđenje u Nürnbergu, američki film
02:05 Nedjeljom u dva
03:00 Sve će biti dobro, serija
03:45 Mir i dobro
04:10 Dnevnik Woodstocka, dokumentarna serija
05:10 Devedesete, dokumentarna serija
05:55 Reprizni program

06:05 Split: More

05:15 Ovo je umjetnost, dokumentarna serija
06:05 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
06:35 Pustolovine Vilka i Tile
08:30 Luka i prijatelji
08:55 Andy i mladunci, igrano-dokumentarna serija
09:05 Inspektor Gadget, animirana serija
09:15 Mali Princ, animirana serija
09:45 Umrorstva u Midsomeru
11:15 Zagonetni slučajevi dr. Blakea
12:15 Lidijina kuhinja
12:40 Dobar, bolji, najbolji... britanski slastičar
13:45 Sjedni, odličan
14:40 Klub 7
15:35 Dian Fossey - Tajne u magli: Mračna strana planine, dokumentarna serija
16:25 Magazin LP
16:55 Košarka, PH - 1. utakmica polufinala, prijenos
19:00 Meritas20Live, Tvornica Kulture 2017., 1. dio
20:05 Blijedi jahač, film
22:00 Njemačka 83., serija
22:55 Graham Norton i gosti
23:45 Dnevnik Woodstocka, dokumentarna serija
00:45 Noćni glazbeni program

**PONEDJELJAK
6.5.2019.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
09:00 Vijesti
09:10 Dobro jutro, Hrvatska
10:20 Vjetar u leđa
11:10 Treća dob
11:35 Bonton:
12:00 Dnevnik 1
12:25 Imperij, telenovela
13:15 Dr. Oz
14:05 Plodovi zemlje
15:00 Dobar dan, Hrvatska
15:46 Don Matteo
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera
18:59 Vrijeme
19:00 Dnevnik 2
19:44 Vrijeme
19:47 Tema dana
20:05 Slučajni nalaz,

dokumentarni film
21:00 Da sam ja netko - serija
21:50 Popuna
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:25 Romano Bolković - 1 na 1, talk show
00:10 Don Matteo
01:05 Vjetar u leđa
01:50 Dr. Oz
02:35 Pottoka - divlji konj, dokumentarni film
03:25 Iberske rijeke života, dokumentarna serija
04:20 Sve će biti dobro, serija
05:05 Labirint
05:30 Reprizni program
05:35 Treća dob
06:00 Imperij, telenovela

05:00 Peti dan
06:00 Riječ i život
06:34 Juhuhu
06:35 Pustolovine Vilka i Tile, crtana serija
10:02 Mali detektivi i tajna Bijele dame, serija za djecu
10:30 Školski sat
11:05 Sjedni, odličan
11:35 McLeodove kćeri
12:30 Zavolite svoj vrt uz Alana Titchmarsha
13:20 Popuna
13:30 Put u Bountiful, američki film
15:00 Iberske rijeke života, dokumentarna serija
16:00 Regionalni dnevnik
16:43 Pottoka - divlji konj, dokumentarni film
17:40 Auto Market
18:10 Dokumentarna emisija/film - kratka forma
18:20 TV Bingo
19:00 Vlak dinosaura
19:30 POPROCK.HR
20:05 Stadion
21:00 Narod protiv Fritza Bauera, njemački film
22:45 Ray Donovan
23:35 Zakon i red: UK
00:20 Put u Bountiful, američki film
01:45 Noćni glazbeni program

**UTORAK
7.5.2019.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
10:20 Vjetar u leđa
11:10 Glas domovine
11:35 Informativka
12:00 Dnevnik 1

12:25 Imperij, telenovela
 13:15 Dr. Oz
 14:05 Znanstveni krugovi
 14:30 Zdrav život
 15:00 Dobar dan, Hrvatska
 15:43 Don Matteo
 17:00 Vijesti u 17
 17:20 Kod nas doma
 18:10 Potjera
 19:00 Dnevnik 2
 19:47 Tema dana
 20:05 U svom filmu
 21:00 De l'ISS a Mars -
 L'espace avenir de la Terre,
 dokumentarni film
 22:00 Otvoreno
 22:50 Dnevnik 3
 23:05 Sport
 23:11 Vijesti iz kulture
 23:25 Hrvatska za 5
 00:15 Don Matteo
 01:15 Vjetar u leđa
 02:00 Dr. Oz
 02:45 Divlja Europa: Majka
 svih bizona, serija
 03:35 Iberske rijeke života,
 dokumentarna serija
 04:30 Sve će biti dobro, serija
 05:15 Reprizni program
 05:55 Imperij, telenovela

05:05 Izvan formata
 05:50 Regionalni dnevnik
 06:34 Juhuhu
 06:35 Pustolovine Vilka i Tile
 09:58 Split: Sv. Duje, prijenos
 procesije i mise
 12:35 Zavolite svoj vrt uz
 Alana Titchmarsh
 13:30 Torta za hipoteku, film
 15:00 Iberske rijeke života,
 dokumentarna serija
 16:00 Regionalni dnevnik
 16:43 Divlja Europa: Majka
 svih bizona, serija

17:38 Luda kuća
 18:16 Kruške i jabuke
 19:01 Vlak dinosaura
 19:30 POPROCK.HR
 20:05 Humanitarni koncert
 povodom Dana grada Splita i
 blagdana Sv. Dujma, prijenos
 22:10 Ray Donovan
 23:00 Kuća od karata
 23:45 Torta za hipoteku,
 američki film
 01:10 Noćni glazbeni program

SRIJEDA 8.5.2019.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
 07:00 Vijesti
 07:10 Dobro jutro, Hrvatska
 09:00 Vijesti
 10:20 Vjetar u leđa
 11:10 Eko zona
 11:35 Bonton
 11:42 TV kalendar
 12:00 Dnevnik 1
 12:15 Sport
 12:18 Vrijeme
 12:25 Imperij, telenovela
 13:15 Dr. Oz
 14:05 Potrošački kod
 14:30 Pogled preko granice -
 Hrvati u BiH
 15:00 Dobar dan, Hrvatska
 15:48 Don Matteo
 16:43 TV kalendar
 17:00 Vijesti u 17
 17:20 Kod nas doma
 18:10 Potjera
 18:59 Vrijeme
 19:00 Dnevnik 2
 19:44 Vrijeme
 19:47 Tema dana
 19:59 Loto 7
 20:05 Kultura s nogu
 20:36 Mostovi: Nemirni

dečki, dokumentarna emisija
 21:06 Mijenjamo svijet:
 Atatürk - The Father
 of Modern Turkey,
 dokumentarni film
 22:00 Otvoreno
 22:50 Dnevnik 3
 23:25 Sutkinja Rebecca,
 humoristična serija
 23:50 Don Matteo
 00:45 Vjetar u leđa
 01:30 Dr. Oz
 02:15 Divlja Europa:
 Francuska polja,
 dokumentarna serija
 03:05 Iberske rijeke života,
 dokumentarna serija
 04:00 Sve će biti dobro, serija
 04:45 Kultura s nogu
 05:15 Reprizni program
 05:55 Imperij, telenovela

05:15 Što je klasika?
 05:50 Regionalni dnevnik
 06:34 Juhuhu
 06:35 Pustolovine Vilka i Tile
 10:02 Mali detektori i tajna
 Bijele dame, serija za djecu
 10:30 Školski sat
 11:05 Luka i prijatelji
 11:35 Klinika Schwarzwald
 12:30 Lidijina kuhinja
 13:25 Smanjili smo šefa,
 njemački film
 15:00 Iberske rijeke života,
 dokumentarna serija
 16:00 Regionalni dnevnik
 16:43 Divlja Europa:
 Francuska polja, dok. serija
 17:38 Luda kuća
 18:16 Kruške i jabuke
 19:01 Vlak dinosaura
 19:30 POPROCK.HR
 20:05 Nogomet, Liga prvaka
 - emisija

20:50 Nogomet, LP - prijenos
 utakmice
 22:55 Nogomet, Liga prvaka
 - emisija + sažeci
 23:45 Kuća od karata
 00:30 Smanjili smo šefa,
 njemački film
 02:00 Noćni glazbeni program

ČETVRTAK 9.5.2019.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
 07:00 Vijesti
 10:20 Vjetar u leđa
 11:10 Jagnjedovečka
 legenda, emisija pučke i
 predajne kulture
 11:42 TV kalendar
 12:00 Dnevnik 1
 12:25 Imperij, telenovela
 13:15 Dr. Oz
 14:05 Otkrivamo Hrvatsku:
 Konavle
 14:30 Prometej
 15:00 Dobar dan, Hrvatska
 15:48 Don Matteo
 16:43 TV kalendar
 17:00 Vijesti u 17
 17:20 Kod nas doma
 18:10 Potjera
 18:59 Vrijeme
 19:00 Dnevnik 2
 19:44 Vrijeme
 19:47 Tema dana
 20:00 Loto 6/45
 20:05 Šifra
 21:00 Puls
 22:00 Otvoreno
 22:50 Dnevnik 3
 23:05 Sport
 23:09 Vrijeme
 23:11 Vijesti iz kulture
 23:25 Sutkinja Rebecca,
 humoristična serija

23:50 Don Matteo
 00:45 Vjetar u leđa
 01:30 Dr. Oz
 02:15 Divlja Europa,
 dokumentarna serija
 03:05 Iberske rijeke života,
 dokumentarna serija
 04:00 Sve će biti dobro, serija
 04:45 Jagnjedovečka
 legenda, emisija pučke i
 predajne kulture
 05:15 Reprizni program
 05:55 Imperij, telenovela

05:20 Knjiga ili život
 05:50 Regionalni dnevnik
 06:34 Juhuhu
 06:35 Pustolovine Vilka i Tile,
 crtana serija
 10:02 Mali detektori i tajna
 Bijele dame, serija za djecu
 10:30 Školski sat
 11:05 Pozitivno
 11:35 Klinika Schwarzwald
 12:30 Lidijina kuhinja
 12:55 Lidijina kuhinja
 13:25 Tečaj za mladenke,
 američki film
 15:00 Iberske rijeke života,
 dokumentarna serija
 16:00 Regionalni dnevnik
 16:43 Divlja Europa,
 dokumentarna serija
 17:38 Luda kuća
 18:16 Kruške i jabuke
 19:01 Vlak dinosaura
 19:30 POPROCK.HR
 20:05 Klub 7
 21:00 Bogorodica, hrvatski film
 22:30 Ray Donovan
 23:20 Kuća od karata
 00:05 Tečaj za mladenke,
 američki film
 01:35 Noćni glazbeni
 program

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik* emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 sati na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine. Emisija *Izravno* - razgovor na aktualne teme emitira se nedjeljom u 16 sati, a emisija iz kulture *Svjetonik* nedjeljom od 16.30 sati. Polusatne emisije emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati na Trećem programu Radija Novi Sad.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKUD Vladimir Nazor iz Stanišića emitira se na valovima Radio Fortuna subotom od 16 do 17 sati na frekvenciji 106,6 Mhz.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku *Zvuci bačke ravnice* emitira se četvrtkom od 18 do 20 sati, na valovima Radio Bačke (99,1 MHz).

GLAS DOMOVINE

Televizijska emisija *Glas domovine* ima stalnu rubriku o Hrvatima u Srbiji, a emitira se na HRT1 utorkom od 11.17 sati. Radijski program *Glasi Hrvatske* emitira se 24 sata dnevno i preko interneta se može pratiti u cijelome svijetu. Konkretno informacije o Hrvatima iz Srbije, koje nema nijedan drugi medij u Hrvatskoj, mogu se slušati i u radijskoj emisiji *Na valovima staroga kraja* ponedjeljkom u 10.05 u trajanju od 45 minuta, te u velikoj trosatnoj emisiji pod naslovom *Hrvatima izvan domovine*, četvrtkom u 20.15, koju prenosi i Prvi program Hrvatskoga radija.

HRVATSKA PANORAMA NA TV SUBOTICA

Hrvatska panorama u produkciji UN Cro info emitira se na TV Subotica. *Cro info vijesti* mogu se gledati svakim radnim danom, od 15 sati i 30 minuta, 17 sati i 50 minuta, 22 sata i 30 minuta i pola sata nakon ponoći. Emisija *Motrišta* emitira se u premijernom terminu utorkom od 20 sati, te u repriznim terminima srijedom od 10 sati i nedjeljom od 21 sat. Polusatna emisija *Zlatna škatulja* je na programu premijerno petkom od 20 sati, a reprizira se nedjeljom od 17 sati i 30 minuta te utorkom od 13 sati i 30 minuta.

Domaći zadatak

Lokrum

Konačno putovanje, konačno more i konačno sasvim nova lokacija. Dobro, Dubrovnik mi nije nova lokacija ali jedan od glavnih izleta će nam biti izlet na Lokrum i ne želim nešto propustiti ili zbog neobaviještenosti zaobići, pa je vrijeme za biti štreber. Sjećam se bakinih priča, još kad je radila u okolnim odmorištima da je ovaj mali otok mističan, a neki naslovi mu daju epitet jednog od velikih misterija svijeta, što mi nije jasno s obzirom na to da ja u to nisam mnogo upućena.

Obožavam misterije

Interesantne su mi, jer nikada nisu definitivne i uvijek imaš prostora malo i sam pridonijeti. Ali krenimo malo od činjenica prije nego što zakuhamo priču. Lokrum se nalazi na kilometar jugoistočno od Dubrovnika, njegov najviši vrh je Glavica s 96 metara, a otok vrijedi za pitomo turističko izletište s divnom prirodom, znamenitostima i prije svega legendom.

Legenda kaže

Jedna od nekoliko legendi o ovom mjestu mi je posebno privukla pažnju, a ona govori da su otok prokleli njegovi prvi vlasnici, benediktinci, jer ih je odande protjerala dubrovačka vlast. Iz osвете su cijelu noć s upaljenim svijećama okrenutim naopako kružili oko njega i govorili: »Neka je proklet svaki koji pribavi Lokrum za osobno uživanje!«. Prokletstvo se, vjeruje se, može skinuti samo ako se skupi sav vosak koji je te noći iskapao. Sigurna sam da je puno *nevjernih toma*, ali povijest govori dru-

gačije. Otok je uvijek plijenio svojom florom i faunom i privlačio mnoge bogataše, ali su oni na njemu nalazili samo patnju i tragediju. Jedan od onih kojima je boravak na otoku bio ključan je **Ludwig II. Bavarski**, kojeg je nakon njegovog povratka s Lokruma bavarsko ministarstvo proglasilo ludim, a on okončao svoj život ubrzo nakon toga. Zaista je dugačak niz tragičnih priča. Posljednje što sam pročitala je da je čak i **Franjo Ferdinand** planirao, nakon posjeta Sarajevu, cijelo ljeto provesti na Lokrumu sa svojom suprugom **Sofijom**, ali je u Sarajevu doživio atentat od **Gavrila Principa**. A je li prokletstvo otoka toliko veliko ili su ljudi napravili dobru priču od njega, na nama je da procijenimo.

Što običi na Lokrumu?

Kada zanemarimo priču o prokletstvu otoka, dobivamo prostor za uživanje. Posebne atrakcije otoka su malo jezero, poznatije kao Mrtvo more i Botanički vrt sa svojom stazom za opuštanje koja vodi kroz maslinjak, s nekoliko stotina različitih biljaka i paunovima koji su dovedeni na otok prije više od sto godina. Zatim, tu je na najvišoj nadmorskoj visini neizostavna tvrđava *Forte Royale*, koju je 1806. godine izgradila Francuska i s koje ćete imati najljepši pogled na čitav otok, pa i grad Dubrovnik. U blizini tvrđave je i napušten benediktinski samostan, osnovan 1023. godine. U okviru nekadašnjeg samostana danas je restoran. Oko otoka su označene staze za šetnju i vrlo lako ih je pratiti, tako da se nadamo lijepom danu i finoj turi, a posebno se veselim južnoj obali jer daje pogled u plavo prostranstvo.

Jedva čekam vikend, Dubrovnik i naš izlet na Lokrum. Sigurno ću ga doživjeti mistično i iako volim ponijeti kamenčić, šišarku ili već neki komadić koji mi privuče pažnju, sigurna sam da s Lokruma ništa neću dirati jer sam negdje pročitala da bi to moglo donijeti nesreću. Vjerovali ili ne u takve priče, povijest kaže da je ovo mjesto pretrpjelo mnogo i nećemo mu rasipati dijelove nego vjerno čuvati priču o njemu.

Gorana Koporan

RADIO MARIJA

NOVI SAD
SUBOTICA
SOMBOR
VRDNIK
NIŠ
LESKOVAC

90,0 MHz
90,7 MHz
95,7 MHz
88,4 MHz
102,7 MHz
107,4 MHz

Spremni za put...

Najbrže i najjednostavnije
do polise putnog osiguranja

FILIJALA SUBOTICA - Karađorđev put 38, tel. 024 555 867

 **MILENIJUM®
OSIGURANJE**

www.webshop.milenijum-osiguranje.rs

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA
I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
DEŽURSTVO 0-24 SATA

Zajednica protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata

poziva vas na znanstveni skup

o položaju Hrvata u Republici Srbiji od razdoblja Domovinskog rata do danas

Hrvati u Vojvodini nakon 1990-ih – od stradanja do izgradnje perspektiva

koja će se održati **6. svibnja 2019.** (ponedjeljak) u Velikoj dvorani Hrvatske matice iseljenika
u Zagrebu (Trg Stjepana Radića 3) **od 12 do 16 sati**

pod pokroviteljstvom **Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske**

Program:

Uvodna riječ

1. DIO SKUPA

Fond za humanitarno pravo iz Beograda (Ivana Žanić, direktorica Pravnog programa, Jovana Kolarić, autorica): predstavljanje publikacije „Dosije – zločini nad Hrvatima u Vojvodini“

Vesna Abjanović: svjedočanstvo o slučaju nestanka braće Abjanović iz Morovića

Vojvođanski građanski centar iz Novog Sada: projekcija dokumentarnog filma o istraženim slučajevima zastrašivanja i proterivanja hrvatskog stanovništva iz Vojvodine tijekom 1990-ih „Nepodobni građani“

Rasprava

Kratka pauza

2. DIO SKUPA

Ivana Andrić Penava, prof., „Zajednica protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata – jučer, danas, sutra“ (Zajednica protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata, Zagreb)

Dr. sc. Mario Bara, „Prisilne migracije srijemskih Hrvata u znanstvenoj literaturi i književnosti“ (Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb)

Darko Baštovanović, politolog, „Društveno-politički položaj hrvatske nacionalne manjine u procesu demokratizacije srbijanskoga društva i EU integracija“ (Hrvatsko nacionalno vijeće, Subotica)

Tomislav Žigmanov, prof., „O političkoj reprezentaciji Hrvata u Srbiji“ (predsjednik DSHV-a i zastupnik u Narodnoj skupštini Republike Srbije)

Završna rasprava

Moderator skupa: **Marin Knezović,** voditelj Odjela za manjine Hrvatske

Veselimo se Vašem dolasku!

„Rane Srijema“, idejno rješenje za spomen-obilježje stradanja vojvođanskih Hrvata tijekom 1990-ih

Autor: mr. prof. Darko Vuković, grafički dizajner iz Petrovaradina (Novi Sad)